

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

+

**ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

**«ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ»**

ΟΝ.ΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΚΑΛΛΙΑΝΙΩΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΟΝ.ΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΚΑΡΔΑΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

ΠΥΡΓΟΣ – 2022

Πρόλογος

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κ. Καρανικόλα Ζωή, επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής εργασίας, για την σωστή καθοδήγηση και τη συνεργασία, ώστε να πραγματοποιηθεί η εργασία με τη προβλεπόμενη επιστημονική υπόσταση.

Περίληψη

Ο τομέας του τουρισμού αποτελεί ένα τομέα που απασχολεί ένα μεγάλο μέρος του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της Ελλάδας. Η χώρα μας φιλοξενεί πολλές επιχειρήσεις και ταυτόχρονα πολλούς εργαζόμενους στον τομέα αυτόν. Η ανάπτυξη και μελέτη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού αποτελεί ενδιαφέρον κομμάτι έρευνας. Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας, αρχικά ήταν μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης η διευρυμένη ανασκόπηση των εννοιών του Τουρισμού και η Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στον τομέα του Τουρισμού καθώς επίσης και η ανάλυση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε άτομα που εργάζονται σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού ή είναι αυτοαπασχολούμενοι. Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε με γνώμονα τα παραπάνω και έχει χωριστεί σε τέσσερα βασικά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο σχετίζεται με τον τουρισμό, δίδοντας πληροφορίες για τον τομέα αυτόν γενικά αλλά και σε σχέση με την Ελλάδα. Στο δεύτερο κεφάλαιο έχουν επιλεγθεί παγκόσμιοι και ευρωπαϊκοί προορισμοί, οι οποίοι αποτελούν πόλο έλξης διάφορων επισκεπτών ανά τον κόσμο. Το τρίτο κεφάλαιο σχετίζεται με την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο τομέα του τουρισμού. Τέλος το τέταρτο κεφάλαιο παραθέτει πληροφορίες από το δείγμα της έρευνας, καθώς και σχετικά διαγράμματα και πίνακες, έπειτα από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων.

ΛέξειςΚλειδιά

Τουρισμός, Ανθρώπινο Δυναμικό, Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Abstract

The tourism sector is a sector that occupies a large part of the gross national product of Greece. Our country hosts many companies and at the same time many employees in this field. The development and study of human resources in the field of tourism is an interesting piece of research. The purpose of this dissertation was initially through the bibliographic review the extended review of the concepts of Tourism and the Development of Human Resources in the field of Tourism as well as the analysis of the research carried out on people working in companies related to the field of tourism. or are self-employed. The present work was carried out with the above in mind and has been divided into four main chapters. The first chapter is related to tourism, giving information about this sector in general but also in relation to Greece. In the second chapter, global and European destinations have been selected, which are attracted for various visitors around the world. The third chapter deals with the development of human resources in the field of tourism. Finally, the fourth chapter presents information from the research sample, as well as relevant diagrams and tables, after processing the results.

Keywords

Tourism, Human Resources, Human Resources Development

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	ii
Περίληψη.....	iii
ΛέξειςΚλειδιά.....	iii
Abstract	iv
Keywords	iv
Συμβολισμοί.....	7
Κατάλογος Εικόνων	8
Κατάλογος Πινάκων.....	10
Εισαγωγή.....	11
1. Τουρισμός	12
1.1. Εννοιολογική αποσαφήνιση του τουρισμού.....	12
1.2. Διακρίσεις του τουρισμού	13
1.3. Ελληνικός Τουρισμός.....	15
1.4. Συμπεράσματα.....	18
2. Κεφάλαιο:Παγκόσμιοι& Ευρωπαϊκοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας	19
2.1. Παγκόσμιοι προορισμοί.....	19
2.1.1. Ντουμπάι, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	19
2.1.2. Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο.....	22
2.1.3. Κανκούν, Μεξικό	24
2.1.4. Μπαλί, Ινδονησία	25
2.1.5. Ρώμη, Ιταλία.....	26
2.1.6. Κωνσταντινούπολη, Τουρκία.....	28
2.1.7. Παρίσι, Γαλλία	30
2.2. Ευρωπαϊκοί προορισμοί	31
2.2.1. Μαρμπέγια, Ισπανία	32
2.2.2. Βιέννη,Αυστρία.....	33
2.2.3. Φιλιππούπολη, Βουλγαρία	35
2.2.4. Βαυαρία, Γερμανία.....	36
2.3. Ελληνικοί προορισμοί	39
2.3.1. Κρήτη	39

2.3.2.	Ρόδος	41
2.3.3.	Σαντορίνη	43
3.	Κεφάλαιο: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού	46
3.1.	Ορισμός Ανθρώπινου Δυναμικού.....	46
3.2.	Ιστορική εξέλιξη της λειτουργίας της διαχείρισης των Ανθρώπινων Πόρων	48
3.3.	Οργάνωση της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού	50
3.4.	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	52
3.5.	Οφέλη της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού.....	53
3.6.	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό	54
3.7.	Στόχοι και Στάδια Ανάπτυξης του Προσωπικού στον Τουρισμό.....	55
4.	Κεφάλαιο: Μεθοδολογία Έρευνας.....	57
4.1	Σχεδιασμός Έρευνας	57
4.2	Ηθικά Ζητήματα.....	58
4.3	Δείγμα.....	58
4.4	Πίνακες - Διαγράμματα.....	58
	Συμπεράσματα–Προτάσεις	75
	Βιβλιογραφία.....	77

Συμβολισμοί

ΔΑΔ: Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού

ΕΕΚ: Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 2.1: Διεθνής τουριστικές αφίξεις (money tourism, 2022).....	19
Εικόνα 2.2: BurjKhalif, Ντουμπάι (Peters, 2022).....	20
Εικόνα 2.3: Ντουμπάι Ενυδρείο(Tiqets, 2022)	21
Εικόνα 2.4: Τζαμί Jumeirah(Peters, 2022).....	21
Εικόνα 2.5: Παραλία Jumeirah (Peters, 2022)	22
Εικόνα 2.7: Ανάκτορα του Buckingham (Versustravel, 2022)	23
Εικόνα 2.8: Βρετανικό Μουσείο (Study tours, 2017).....	24
Εικόνα 2.9: Υποθαλάσσιο Μουσείο του Κανκούν (Tripholidays, 2022)	24
Εικόνα 2.10: ElRey Μάγια ερείπια (Tripholidays, 2022)	25
Εικόνα 2.11: Ναός Uluwatu (Peters, 2022).....	26
Εικόνα 2.12: Δάσος μαϊμούδων (Peters, 2022).....	26
Εικόνα 2.13: Φοντάνα ντι Τρέβι (travelpass, 2018).....	27
Εικόνα 2.14: Κολοσσαίο (travelpass, 2018)	27
Εικόνα 2.15: Ρωμαϊκή Αγορά(travelpass, 2018).....	28
Εικόνα 2.16: Μπλε Τζαμί (Κωνσταντινούπολη, 2022).....	29
Εικόνα 2.17: Αγία Σοφία (Κωνσταντινούπολη, 2022).....	29
Εικόνα 2.18: Πύργος του Άιφελ (Versus travel, 2022).....	30
Εικόνα 2.19: Μουσείο του Λούβρου (travelkiki, 2022)	31
Εικόνα 2.20: Παναγία των Παρισίων (Versus travel, 2022).....	31
Εικόνα 2.21: IglesiadelaEncarnación (Top World Traveling, 2022)	32
Εικόνα 2.22: Μουσείο Ισπανικής Σύγχρονης Χαρακτικής (Top World Traveling, 2022)	33
Εικόνα 2.23: Καθεδρικός Ναός Αγίου Στεφάνου (Top Traveller, 2022)	34
Εικόνα 2.24: Ανάκτορα Σενμπρούν (Top Traveller, 2022)	34
Εικόνα 2.25: Ρωμαϊκό Στάδιο (Travelo, 2022)	35
Εικόνα 2.26: Αρχαίο Ρωμαϊκό Θέατρο Φιλιππούπολης (Travelo, 2022)	36
Εικόνα 2.27: Κάστρο Neuschwanstein (Amondson, 2022)	37
Εικόνα 2.28: Βαυαρικές Άλπεις (Amondson, 2022).....	37
Εικόνα 2.29: Σπιναλόγκα (kriti traveller, 2021).....	40
Εικόνα 2.30: Φαράγγιτης Σαμαριάς (kriti traveller, 2021)	41

Εικόνα 2.31: Κνωσός (kriti traveller, 2021).....	41
Εικόνα 2.32: Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου (dodecanese islands, 2022)	42
Εικόνα 2.33: Λίνδος (dodecanese islands, 2022)	42
Εικόνα 2.34: Φηρά (Tripholidays, 2022)	43
Εικόνα 2.35: Αρχαίο Ακρωτήρι (Tripholidays, 2022)	44
Εικόνα 2.36: Αρχαία Θήρα (Tripholidays, 2022)	44
Εικόνα 3.1: Συγκεντρωτική οργάνωση (Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001).....	51
Εικόνα 3.2: Αποκεντρωτική οργάνωση (Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001).....	51

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Αφίξεις των τουριστών στους κορυφαίους παγκόσμιους, ευρωπαϊκούς προορισμούς και στην Ελλάδα για το έτος 2021 45

Πίνακας 3.1: Η εκπαίδευση σε αντιδιαστολή με την ανάπτυξη του προσωπικού (Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001) 53

Εισαγωγή

Ο τουρισμός αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες σε παγκόσμιο επίπεδο και επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις οικονομίες των χωρών (Chou, 2013). Η επίδραση του τουρισμού στις περιοχές υποδοχής είναι πολύ μεγάλη και συμβάλει τόσο στην οικονομική μεγέθυνση όσο και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του ντόπιου πληθυσμού (Bayramoglou & Agi, 2015). Χάρη στις επενδύσεις σημειώνεται τουριστική ανάπτυξη και δημιουργούνται θέσεις εργασίες, οι οποίες βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης των ντόπιων πολιτών καθώς επίσης επιτυγχάνεται η εξωστρέφεια των κοινωνιών μέσω της οποίας επιτυγχάνεται και η ανταλλαγή ιδεών και πολιτισμικών στοιχείων.

Αναφορικά με την Ελλάδα αποτελεί πόλο έλξης σε παγκόσμια εμβέλεια. Η εισερχόμενη τουριστική ροή αυξάνεται διαρκώς, πληθώρα ανθρώπων επιλέγουν να επισκεφθούν την Ελλάδα καθώς το τρίπτυχο Θάλασσα – Ήλιος - Πολιτισμός αποτελούν την πρώτιστη επιλογή για πολλούς λαούς. Η ομορφιά της χώρας, η πολιτισμική κληρονομιά και οι πλέον εναλλακτικές μορφές τουρισμού που επιλέγουν οι τουρίστες επιφέρουν την αύξηση εσόδων στη χώρα καθώς και την αύξηση των θέσεων εργασίας. Αδιαμφισβήτητα, ο ελληνικός τουρισμός συμβάλει, στην κοινωνική και ιδιαίτερα στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας αποτελώντας τον πρώτιστο τομέα επιχειρηματικότητας με τη συνολική συμμετοχή του στο ΑΕΠ να ανέρχεται στο 20,8% γεγονός το οποίο επιφέρει, ιδιαίτερα την καλοκαιρινή τουριστική σεζόν, μείωση του ποσοστού ανεργίας (SETE, 2019).

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το **πρώτο κεφάλαιο** αναφέρεται στον τουρισμό. Συγκεκριμένα, γίνεται μια εννοιολογική αποσαφήνιση του τουρισμού όπου αναφέρονται οι ορισμοί του τουρισμού καθώς και οι ομάδες στις οποίες διακρίνονται οι ταξιδιώτες. Επίσης, γίνεται μια σύντομη αναφορά στις διακρίσεις του τουρισμού. Επιπλέον, παρουσιάζεται ο Ελληνικός Τουρισμός καθώς και οι θετικές και αρνητικές του επιδράσεις. Στο **δεύτερο κεφάλαιο**, παρουσιάζονται οι παγκόσμιοι, ευρωπαϊκοί προορισμοί αλλά και οι ελληνικοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας. Στο **τρίτο κεφάλαιο**, αναφέρεται ο ορισμός του Ανθρώπινου Δυναμικού αλλά και η ιστορική εξέλιξη της λειτουργίας της διαχείρισης των Ανθρώπινων Πόρων. Επιπρόσθετα, μια λεπτομερέστατη ανάλυση της Οργάνωσης της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού καθώς και της Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού. Ακόμη, παρουσιάζονται τα οφέλη της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού. Τέλος, αναλύεται η ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό καθώς επίσης και οι στόχοι και στάδια Ανάπτυξης του Προσωπικού στον Τουρισμό.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο**, παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο και αναλύεται μεθοδολογία έρευνας του ακολουθήθηκε. Στα **Συμπεράσματα**, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρούσα πτυχιακή εργασία αλλά και από την ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε.

1. Τουρισμός

1.1. Εννοιολογική αποσαφήνιση του τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο γεγονός που εξηγεί το λόγο που πληθώρα μελετητών και ερευνητών του συγκεκριμένου κλάδου, κατά το πέρασμα των χρόνων καταγράφουν νέους ορισμούς. Σύμφωνα, λοιπόν, με την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκύπτουν παρακάτω ορισμένοι από τους επικρατέστερους ορισμούς:

- Ο τουρισμός μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού και η διαμονή μη μόνιμων κατοίκων, εφόσον αυτά δεν οδηγούν σε μόνιμη διαμονή και δεν συνδέονται με καμιά κερδοσκοπική δραστηριότητα (Hunziger & Kurt, 1942). Άλλος ένας ορισμός του τουρισμού που έχει εκφραστεί είναι πως ο τουρισμός αποτελεί ένα πολυπρισματικό και κοινωνικό φαινόμενο που συμβαίνει στις περιπτώσεις που τα άτομα αλλάζουν τόσο το φυσικό τους περιβάλλον όσο και τους ρυθμούς της ζωής τους με σκοπό την ικανοποίηση των ψυχικών και σωματικών αναγκών τους καθώς και των πνευματικών αναγκών τους. Επίσης, ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει πως ο σκοπός των ατόμων θα πρέπει να είναι συνειδητός και αποκλειστικός και αφορά την πρόσκαιρη μετακίνηση τους σε ξένο γεωγραφικό χώρο και την παραμονή τους μέχρι ένα έτος, και την ενασχόληση τους με συγκεκριμένες δραστηριότητες αναψυχής, επιχειρηματικές, διακοπών ή θρησκευτικών και άλλων.
- Επίσης, ο τουρισμός είναι ή από χώρα σε χώρα ή από τόπο σε τόπο μετάβαση ατόμων σε ομάδες ή μεμονωμένα, με σκοπό τη μικρή ή μεγάλη, όχι όμως μόνιμη, διαμονή χωρίς άσκηση επαγγέλματος, για λόγους αναψυχής (Αιγινήτης, 1929).
- Ένας άλλος ορισμός για τον τουρισμό είναι, ότι είναι η μελέτη του ανθρώπου που βρίσκεται μακριά από το συνηθισμένο του φυσικό περιβάλλον, της βιομηχανίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του και των επιδράσεων που ασκεί αυτός και η βιομηχανία στο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον του χώρου που το φιλοξενεί (Jafari, 1997).
- Τουρισμός, σύμφωνα με την άποψη του Marrioti, είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που σχετίζονται με τη διαμονή των ξένων που ταξιδεύουν για αναψυχή, μόρφωση ή θεραπεία χωρίς κύριο σκοπό το κέρδος (Κολτσιδόπουλος, 2005).

Η ταξιδιωτική μετακίνηση απαρτίζεται από δύο ομάδες ταξιδιωτών:

α) τους ταξιδιώτες ως επισκέπτες οι οποίοι μετακινούνται με κύριο σκοπό την επίσκεψή τους σε άλλη χώρα και συνυπολογίζονται στις στατιστικές που διαμορφώνουν τα τουριστικά στοιχεία και

β) στους ταξιδιώτες ως μη επισκέπτες οι οποίοι μετακινούνται για λόγους αναγκαιότητας και δεν υπολογίζονται στις τουριστικές στατιστικές. Αυτές οι δύο κατηγορίες απαρτίζονται από τους τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται μία χώρα για περισσότερες από 24 ώρες και πραγματοποιούν τουλάχιστον μία διανυκτέρευση και σε εκδρομείς οι οποίοι παραμένουν στη

χώρα επίσκεψης για λιγότερες από 24 ώρες και δεν πραγματοποιούν διανυκτέρευση (Βενετσανοπούλου, 2006).

1.2. Διακρίσεις του τουρισμού

Ο τουρισμός δεν περιορίζεται στις κλασικές έννοιες καταναλωτισμού, αλλά είναι πολλά περισσότερα. Η «βιομηχανία» του τουρισμού ανοίγεται σε πολλά επίπεδα γι' αυτό και μπορεί να χωριστεί σε ποικίλα είδη/μορφές ανάλογα με τα κριτήρια που τίθενται κάθε φορά. Οι δημοφιλέστερες μορφές τουρισμού είναι:

- **Εγχώριος τουρισμός:** ο τουρισμός των μόνιμων κατοίκων μιας χώρας που επισκέπτονται προορισμούς της χώρας τους. OtSa (tourismSatelliteaccount - Δορυφόρος λογαριασμός Τουρισμού) κάνει έναν διαχωρισμό ανάμεσα στους μόνιμους κατοίκους που ταξιδεύουν μόνο μέσα στη χώρα τους και τους μόνιμους κατοίκους που έχουν τελικό προορισμό εκτός της χώρας(π.χ. έναςΓάλλος επισκέπτης από το Παρίσι που επισκέπτεται τη Μαδρίτη και κάνει μία διανυκτέρευση στο Μονπελιέ). Με άλλα λόγια, ο εγχώριος τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες ενός μόνιμου κατοίκου-επισκέπτη μέσα στην υπό εξέταση χώρα, είτε ως μέρος ενός τουριστικού ταξιδιού στο εσωτερικό είτε ως μέρος ενός τουριστικού ταξιδιού στο εξωτερικό(IRTTS, 2008)
- **Εισερχόμενος τουρισμός:** ο τουρισμός των μη μόνιμων κατοίκων-επισκεπτών μέσα στη χώρα.
- **Εξερχόμενος τουρισμός:** ο τουρισμός υπηκόων (π.χ. Γάλλων) που επισκέπτονται προορισμούς σε άλλες χώρες. Ο UNWto (United Nations World touristorganization - παγκόσμιος οργανισμός Τουρισμού) είναι πιο ακριβής: ο εξερχόμενος τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες ενός μόνιμου κατοίκουεπισκέπτη έξω από την υπό εξέταση χώρα, είτε ως μέρος ενός εξερχόμενου τουριστικού ταξιδιού είτε ως μέρος ενός εγχώριου τουριστικού ταξιδιού (“InternationalRecommendationsforTourismStatistics, 2008” (IRTTS)., 2008).
- **Εσωτερικός τουρισμός:** όταν το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού, ημεδαποί ή αλλοδαποί εγκατεστημένοι στη χώρα, έχουν σαν προορισμό τους τόπους που βρίσκονται στο εσωτερικό της, τότε μιλάμε για εσωτερικό τουρισμό (Τσετσέκου, 1976).
- **Εξωτερικός τουρισμός:** όταν ο προορισμός της μετακίνησης των τουριστών είναι τόποι που βρίσκονται σε άλλες χώρες, εκτός εκείνης όπου έχουν την μόνιμη κατοικία τους τότε έχουμε εξωτερικό τουρισμό(Τσετσέκου, 1976).
- **Εθνικός τουρισμός (nationaltourism):** το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού (Λαγός, 2005).
- **Μαζικός τουρισμός:** ο μαζικός τουρισμός χαρακτηρίζεται απότην ομαδική συμμετοχή των τουριστών στις διάφορες φάσειςτης τουριστικής δραστηριότητας. Ο χαρακτήρας του μαζικούτουρισμού οφείλεται στον τρόπο οργάνωσης του ταξιδιούκαθώς και στον επιλεγμένο τόπο διακοπών(Ηγουμενάκης, Κρακαβίτης, & Λύτρας, 1999).Ο μαζικός τουρισμός είναι μια σχετικά νέα ιδέα, που προήλθε από την μεγάλη άνοδο των εισοδημάτων μετά την Βιομηχανική Επανάσταση. Πριν από αυτή, τα ταξίδια

πολιτιστικού ή ψυχαγωγικού χαρακτήρα ήταν αποκλειστικό προνόμιο λίγων εκλεκτών περιηγητών, συνήθως αριστοκρατών. Σήμερα, ο μαζικός τουρισμός είναι απευκαταίως λόγω των δυσμενών επιπτώσεων που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο. Η παγκόσμια τάση σήμερα είναι ο τουρισμός να είναι φιλικός ως προς τον άνθρωπο και ως προς το φυσικό περιβάλλον. Μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός αλλά και ο τουρισμός των πόλεων (citybreaks) θεωρούνται σήμερα οι μορφές που θα πρέπει να επικρατήσουν προκειμένου η τουριστική ανάπτυξη να καταστεί βιώσιμη καθώς και να καταπολεμηθεί η εποχικότητα (Λαγός, 2005).

- **Ατομικός τουρισμός:** ο ατομικός τουρισμός, αντίθετα από τον μαζικό τουρισμό, χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών. Η ανάπτυξη αυτής της κατηγορίας τουρισμού συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό με ατομικά-ιδιωτικά μέσα μετακίνησης τόσο κατά την μετάβαση όσο και κατά την διάρκεια της παραμονής του τουρίστα στη χώρα ή τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας (Ηγουμενάκης, Κρακαβίτης, & Λύτρας, 1999).
- **Συνεχής τουρισμός:** χαρακτηριστική διάκριση του συνεχούς τουρισμού είναι ότι διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητές του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές, δηλαδή σε όλη την διάρκεια του χρόνου. Παραδείγματα αποτελούν ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός εκθέσεων, ο τουρισμός πόλης και ο μορφωτικός τουρισμός (Ηγουμενάκης, Κρακαβίτης, & Λύτρας, 1999).
- **Εποχιακός τουρισμός:** χαρακτηριστική διάκριση του εποχιακού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο που σημαίνει ότι σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό οι δραστηριότητες του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές. Παραδείγματα αποτελούν ο τουρισμός κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός των χειμερινών σπορ, κ.α. (Ηγουμενάκης, Κρακαβίτης, & Λύτρας, 1999).
- **Εναλλακτικός τουρισμός:** ως εναλλακτικός τουρισμός χαρακτηρίζεται ο τουρισμός που διαφέρει κατά περίπτωση από το κυρίαρχο υπόδειγμα του μαζικού τουρισμού, στους πόρους που αξιοποιεί, στο βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, στον τρόπο και στο χώρο διάθεσης του, καθώς και στη χρονική περίοδο ανάπτυξης του. Ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού, στον οποίο οι περιηγητές αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών, συνδεδεμένο με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, του φυσικού ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών του οργανωμένου μαζικού του (Πολύζος, 2015).

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι (Πολύζος, 2015):

- ✓ η αναζήτηση του αυθεντικού και της επαφής με το φυσικό περιβάλλον
- ✓ ο αποκλεισμός των απρόσωπων τουριστικών «πακέτων» που καθιστούν τον τουρίστα ένα αριθμό
- ✓ η αποφυγή των κοσμικών παραλιών και συνδυασμός των διακοπών με την εθελοντική προσφορά εργασίας, που συνεισφέρει στην προστασία τόσο του φυσικού, όσο και του

πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής υποδοχής και λύνει, τουλάχιστον εν μέρει, το σημαντικότερο πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας.

Με τον εναλλακτικό τουρισμό (alternativetourism), οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών, ο οποίος συνδέεται με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών οργανωμένου μαζικού τουρισμού (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Πιο συγκεκριμένα οι κατηγορίες που μπορεί να διακριθεί ο εναλλακτικός τουρισμός, έχουν να κάνουν ως προς το είδος των δραστηριοτήτων ή / και των παροχών που ο τουρίστας μπορεί να συμμετέχει – χρησιμοποιήσει.

Έτσι οι κατηγορίες διαμορφώνονται ως εξής:

- Τουρισμός στον οποίο ο επισκέπτης επισκέπτεται την φύση και διαμένει σε αυτή ή συμμετέχει σε δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον
  - Αγροτουρισμός
  - Οικοτουρισμός
  - Ορειβατικός και περιπατητικός τουρισμός
  - Τουρισμός υπαίθρου
- Τουρισμός στον οποίο ο επισκέπτης έχει ως σκοπό την βελτίωση της σωματικής και νοητικής του υγείας
  - Τουρισμός υγείας και ευεξίας
  - Αθλητικός τουρισμός
  - Θαλάσσιος τουρισμός
- Τουρισμός στον οποίο ο επισκέπτης έχει ως σκοπό να γνωρίσει κουλτούρες και πολιτισμούς, καθώς και να επισκεφθεί, ιστορικά και μη, μνημεία
  - Γαστρονομικός τουρισμός
  - Θρησκευτικός τουρισμός
  - Πολιτιστικός τουρισμός

1.3. Ελληνικός Τουρισμός

Ο τουρισμός είναι κεντρικός πυλώνας στήριξης της ελληνικής οικονομίας. Το 2010 συνεισέφερε στην οικονομία 34,4 δισ. €, ή το 15,1% του συνολικού ακαθάριστου προϊόντος της χώρας, με αφίξεις τουριστών που πλησίασαν τα 15 εκατομμύρια. Ο ελληνικός τουρισμός συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων σε πολλούς κλάδους. Από αυτούς, οι υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης είναι οι σημαντικότερες που απορροφούν περίπου τα 2/3 της τουριστικής δαπάνης. Σημαντική είναι επίσης η συνεισφορά των μεταφορών, ενώ επωφελούνται και το εμπόριο, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι κατασκευές κ.ά. Το 2010 η άμεση και έμμεση απασχόληση στον τουρισμό εκτιμήθηκε σε 446.000 θέσεις εργασίας (ΣΕΤΕ, 2022).

Η συνεισφορά του τουρισμού προσφέρει θετικές επιδράσεις και στην περίπτωση των τουριστικών προορισμών. Στην Ελλάδα το παραδοσιακό τουριστικό μοντέλο Ήλιος-Θάλασσα-Καλοκαίρι κατέχει το μεγαλύτερο τμήμα του εισερχόμενου τουρισμού συμβάλλοντας στην θετική ανάπτυξη. Όμως η προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, συνεδριακός τουρισμός κλπ.) προσφέρει ανάπτυξη σε περιοχές που λόγω μορφολογίας και χαρακτηριστικών δεν μπορούν να αναπτύξουν άλλες επενδυτικές μορφές όπως η βιομηχανία ή η γεωργία (Νικολαΐδης, 2017).

Οι ευνοούμενοι κλάδοι που άπτονται του τουρισμού είναι κυρίως οι μεταφορές, το εμπόριο και η ψυχαγωγία. Τα συγκεκριμένα τμήματα της οικονομίας αναπτύσσονται παράλληλα με την ανάπτυξη του τουρισμού και δημιουργούν εκ νέου εισοδήματα τα οποία χωρίς την τουριστική ανάπτυξη δεν θα υπήρχαν. Η τοπική επιχειρηματικότητα γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση λόγω του τουρισμού λόγω του ότι δημιουργεί ένα ευέλικτο οικονομικά προϊόν το οποίο ενισχύεται από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και από τα οικονομικά πακέτα στήριξης.

Μέσω των παραπάνω είναι προφανές ότι αυξάνονται και τα έσοδα του κράτους είτε με την άμεση είτε με την έμμεση φορολογία γεγονός που οδηγεί στη δυνατότητα κάλυψης των αναγκών του κράτους με περισσότερη ευκολία ενώ στην περίπτωση που το εισόδημα των έμμεσων ή άμεσων φόρων μετακυλήσει με τη μορφή παροχών για την ανάπτυξη του τουρισμού θα αυξηθούν επιπλέον τα έσοδα που προέρχονται από τον τουρισμό (Νικολαΐδης, 2017).

Πλην όμως των θετικών επιδράσεων για την οικονομία μιας χώρας ο τουρισμός παρουσιάζει και αρνητικές επιδράσεις. Οι αρνητικές αυτές επιδράσεις είναι οι άμεσα οικονομικές και οι έμμεσα οικονομικές που έχουν σαν αποτέλεσμα την αρνητική επίδραση στην οικονομία.

Αρχικά λόγω της παραδοσιακής φύσεως του μοντέλου του τουρισμού παρουσιάζεται έντονα η εσωτερική μετανάστευση και ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες. Το γεγονός αυτό έχει αρνητικά αποτελέσματα στα βαθύτερα πλέγματα της κοινωνίας και δυσχεραίνει την τοπική οικονομική ανάπτυξη πολλών πόλεων που δεν έχουν αναπτύξει τουρισμό. Ταυτόχρονα, με την αύξηση της ζήτησης του τουριστικού προϊόντος παρουσιάζεται αύξηση της προσφοράς με παράλληλη αύξηση της τιμής. Το τελικό αγαθό γίνεται περισσότερο ακριβό με αποτέλεσμα ο τουρισμός να εισέρχεται σε ένα φαύλο κύκλο μακροπρόθεσμης οικονομικής αποτίμησης (Νικολαΐδης, 2017).

Η μη ύπαρξη ομοιομορφίας στο τουριστικό προϊόν της χώρας, δημιουργεί ανισότητα και στην προσέλευση των τουριστών οι οποίοι επιλέγουν συγκεκριμένα μέρη που θα επισκεφτούν με αποτέλεσμα να παραγκωνίζεται η ομοιόμορφη ανάπτυξη της χώρας. Παράλληλα, υποβαθμίζονται οικονομικά περιφέρειες που δεν επιλέγονται σαν τουριστικοί προορισμοί με συνέπεια αφενός μεν την έλλειψη οικονομικής ενίσχυσης αφετέρου δε την έλλειψη εισερχόμενων πόρων που προέρχονται από τον τουρισμό (Νικολαΐδης, 2017).

Μια ακόμα αρνητική επίδραση του τουρισμού στην οικονομία είναι η ανάπτυξη των ξενοδοχείων allinclusive. Στην περίπτωση αυτοί οι τουρίστες αγοράζουν ένα ελκυστικό πακέτο, παραμένουν σε ένα ξενοδοχείο από το οποίο δέχονται όλες τις υπηρεσίες με αποτέλεσμα να παραγκωνίζεται η τοπική αγορά. Σημαντική επίδραση των allinclusive είναι ότι

αφενός μεν μπορούν να αυξήσουν μέσω των ελκυστικών πακέτων τον τουρίστα, αφετέρου δε ο τουρίστας αυτός δεν θα προτιμήσει τις τοπικές επιχειρήσεις όπως αναψυχής και εστίασης δημιουργώντας εκ νέου δυσάρεστο αποτέλεσμα στην τοπική κοινωνία (Χατζηδάκης, 2015).

Μία έμμεση αρνητική επίδραση του τουρισμού στην οικονομία είναι η κακής ποιότητας τουρισμός που φτάνει μαζικά στη χώρα δημιουργώντας φθορά τόσο σε επίπεδο εγκαταστάσεων όσο και σε επίπεδο φυσικού περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την καταστροφή του περιβάλλοντος για επιχειρηματική δράση δημιουργεί ένα μακροπρόθεσμο πρόβλημα στην οικονομία λόγω του ότι η καταπάτηση του φυσικού πλούτου ελλοχεύει την περίπτωση μαζικών καταστροφών όπως πλημμύρες(ΣΕΤΕ), 2016).

Το 2010 το 88% των τουριστών προήλθαν από χώρες της Ευρώπης, περιλαμβανομένης της Ρωσίας. Παραδοσιακά, η Γερμανία και η Βρετανία είναι τα κράτη απ' όπου προέρχεται ο μεγαλύτερος αριθμός τουριστών στην Ελλάδα. Οι παράγοντες που ελκύουν τους τουρίστες στην Ελλάδα είναι κυρίως τα πολιτισμικά αξιοθέατα, το καλό κλίμα και οι φυσικές ομορφιές.

Χώρες προέλευσης	Αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό ανά χώρα προέλευσης (σε χιλ.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Χώρες Ευρωζώνης	6.147	6.622	5.903	6.379	7.457	8.189	8.935	9.863	11.436	11.071	3.447	
Αυστρία	338	310	236	236	285	327	359	396	521	583	161	
Βέλγιο	340	433	327	345	409	483	467	527	587	588	136	
Γαλλία	868	1.149	977	1.152	1.463	1.522	1.314	1.420	1.524	1.542	469	
Γερμανία	2.039	2.240	2.109	2.268	2.459	2.810	3.139	3.706	4.381	4.026	1.526	
Ισπανία	155	155	156	92	136	94	203	164	226	283	75	
Ιταλία	844	938	848	964	1.118	1.355	1.387	1.441	1.667	1.553	373	
Κύπρος	575	440	425	399	448	470	652	632	698	801	291	
Ολλανδία	528	561	478	581	657	639	771	947	1.015	818	257	
Λοιπές	460	395	347	342	480	489	644	631	818	878	159	
Χώρες ΕΕ εκτός Ευρωζώνης	2.263	2.347	1.979	2.301	3.703	4.388	5.387	5.718	7.018	7.482	1.442	
Δανία	241	245	205	202	240	238	242	279	385	308	88	
Ρουμανία	258	224	230	279	543	540	1.026	1.149	1.389	1.378	205	
Σουηδία	281	334	320	369	338	352	413	493	509	412	48	
Τσεχία	295	309	289	287	348	437	280	339	368	402	103	
Λοιπές	1.188	1.235	935	1.164	2.234	2.822	3.426	3.457	4.368	4.982	998	
Λοιπές Χώρες	6.597	7.459	7.635	9.239	10.874	11.022	10.477	11.613	11.668	12.795	2.485	
Αλβανία	242	411	469	505	488	491	722	829	987	944	266	
Αυστραλία	108	116	118	129	183	183	169	324	322	339	29	
Ελβετία	274	361	300	347	377	391	438	449	521	540	176	
Ηνωμένο Βασίλειο	1.802	1.758	1.921	1.846	2.090	2.397	2.895	3.002	2.943	3.499	1.069	
ΗΠΑ	498	485	374	467	592	750	779	865	1.097	1.179	107	
Καναδάς	113	142	103	187	146	182	153	198	346	321	33	
Ρωσία	451	739	875	1.353	1.250	513	595	589	520	583	26	
Λοιπές	3.107	3.446	3.476	4.406	5.748	6.114	4.726	5.358	4.932	5.389	781	
Σύνολο αφίξεων**	15.007	16.427	15.518	17.920	22.033	23.599	24.799	27.194	30.123	31.348	7.374	

Εικόνα 1.4:Αφίξεις στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία(INEΣΕΤΕ, 2022)

Παρατηρώντας τα στοιχεία του πίνακα επί των συνολικών αφίξεων φαίνεται μια αύξηση επισκεπτών μέχρι και το 2019. Το 2020 υπάρχει μια τεράστια πτώση 235,23% σε σχέση με το 2019, που οφείλεται στην εξάπλωση του κορωνοϊού. Ελάχιστη μεγαλύτερη ήταν και η μείωση των οικονομικών εισροών από τον τουρισμό για την αντίστοιχη περίοδο.

Ταυτόχρονα η συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Ελλάδας από το 2000 έως και το 2019 ανέρχεται στο 26% περίπου, ενώ η συμμετοχή στην απασχόληση ανέρχεται περίπου στο 25%

για τις ίδιες χρονιές. Την ίδια στιγμή τα έσοδα του ελληνικού τουρισμού σαν μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς για τα ίδια έτη ανέρχεται στο 1,9% περίπου (ΣΕΤΕ, 2022).

1.4. Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιήθηκε αναφορά στην εννοιολογική αποσαφήνιση του τουρισμού προκειμένου να γίνει αντιληπτή η πολυπλοκότητα αυτού του φαινομένου καθώς αποτελεί ένα φαινόμενο, που με την πάροδο του χρόνου, παραμένει αντικείμενο μελέτης για ερευνητές και μελετητές του τουριστικού κλάδου. Η συμβολή του τουρισμού επιφέρει τελέσφορα οφέλη για την Ελλάδα αλλά και τις περισσότερες χώρες παγκοσμίως. Ειδικότερα, για την Ελλάδα έχει αποδειχθεί ωφέλιμη ως προς τη βιωσιμότητα της χώρας, τόσο κατά την διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης όσο και κατά την Covid περίοδο.

Αδιαμφισβήτητα, αναφορικά με τον ελληνικό τουρισμό, εκτός από το τρίπτυχο Ήλιος-Θάλασσα- Πολιτισμός, διαπιστώνεται η επιλογή των τουριστών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η μελέτη του τουρισμού καταδεικνύει την άμεση και έμμεση σχέση του με τους περισσότερους σύγχρονους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτή η ευρύτερη διασύνδεση δημιουργεί την επιτακτική ανάγκη προσδιορισμού πυλώνων δράσης για τον τουρισμό και εκπόνησης μελετών για τη σύνδεση του με όλους αυτούς τους τομείς.

Η ενδυνάμωση του ελληνικού τουρισμού θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της αναπτυξιακής πολιτικής διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο τουριστικών παροχών τα οποία θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις των τουριστών.

2. Κεφάλαιο:Παγκόσμιοι& Ευρωπαϊκοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας

2.1. Παγκόσμιοι προορισμοί

Τα ταξίδια και ο τουρισμός αποτελούν βασικούς τομείς ανάπτυξης στις περισσότερες χώρες σε όλο τον κόσμο. Εκτός από τις άμεσες οικονομικές επιπτώσεις, οι τομείς αυτοί φέρουν και σημαντικές έμμεσες επιπτώσεις. Ο τουρισμός αναγνωρίζεται ως μια σημαντική πηγή εισοδήματος, θέσεων εργασίας και δημιουργίας πλούτου. Επίσης, παίζει έναν ευρύτερο ρόλο στην προώθηση της εικόνας και τη διεθνή αντίληψη μίας χώρας στο εξωτερικό, και επηρεάζει ακόμη και συμπληρωματικές εγχώριες πολιτικές (Dupeyras & MacCallum , 2013).

Παγκοσμίως, οι διεθνείς αφίξεις τουριστών αυξήθηκαν κατά +4% το 2021 σε σχέση με το 2020, ωστόσο παρέμειναν -72% κάτω από τα επίπεδα του 2019(money tourism, 2022).

Εικόνα 2.1:Διεθνής τουριστικές αφίξεις(money tourism, 2022)

Οι προορισμοί που επιλέγουν οι τουρίστες έχουν να κάνουν με την αρχιτεκτονική μιας πόλης-χώρας, τα μνημεία της, τα πλούσια σε εκθέματα μουσεία, τον πολιτισμό της, τις μαγευτικές παραλίες, την κουζίνα κ.α.. Παρακάτω παρουσιάζονται οι 18 πιο δημοφιλείς παγκόσμιοι προορισμοί για το 2022 (Check in, 2022):

2.1.1. Ντουμπάι, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Το Dubai, αποτελεί ένα από τα 7 συνολικά Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και αναμφίβολα θεωρείται ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος τουριστικός προορισμός του πλανήτη. Για το 2021 ο

αριθμός των επισκεπτών στο Ντουμπάι ήταν περίπου με περίπου 27 εκατομμύρια άνθρωποι. Ο αριθμός των διεθνών επισκεπτών μπορεί να υπερδιπλασιαστεί το 2022 καθώς η χαλάρωση των περιορισμών του Covid-19 ενισχύει τα ταξίδια σε έναν από τους πιο πολυσύχναστους κόμβους του κόσμου (naftemporiki, 2021).

Το Dubai φημίζεται για τις πολλές και άκρως διασκεδαστικές δραστηριότητες που μπορεί κάποιος να κάνει. Περιπλάνηση στις παραδοσιακές αγορές, watersports και το μεγαλύτερο αστικό zip line του κόσμου, σαφάρι 4X4 στην έρημο και νυχτερινές βόλτες στο κοσμοπολίτικο Dubai είναι μερικές από τις εμπειρίες που μπορούν να ζήσουν οι επισκέπτες του (travel for, 2022).

Επίσης, Το Ντουμπάι είναι ένας από τους πιο συναρπαστικούς προορισμούς για φαγητό, καθώς διαθέτει μία απέραντη πολυπολιτισμική κουζίνα, με γεύσεις απ' όλο τον κόσμο. Θέλοντας να ικανοποιήσει τις υπερβολικές απαιτήσεις των επισκεπτών, το Ντουμπάι εισάγει συνεχώς σεφ επιπέδου Michelin, οι οποίοι χαρίζουν πιάτα μοναδικά σε γεύση. Στην πόλη υπάρχουν περισσότερα από 2.000 εστιατόρια που καλύπτουν όλες τις γευστικές και οικονομικές απαιτήσεις. Η τοπική κουζίνα είναι εμπνευσμένη κυρίως από ασιατικά και μεσανατολικά πιάτα. Τα παραδοσιακά πιάτα περιέχουν πολλά μπαχαρικά, ενώ απέχουν από το χοιρινό, προτιμώντας το κρέας από κοτόπουλο, καμήλα, κατσίκια και μοσχάρι (travel for, 2022).

Αξιοθέατα Ντουμπάι

Burj Khalifa: Το ορόσημο του Ντουμπάι είναι το Burj Khalifa, το οποίο είναι 829,8 μέτρα και αποτελεί το ψηλότερο κτίριο στον κόσμο και το πιο διάσημο από τα σημεία ενδιαφέροντος της πόλης. Για τους περισσότερους επισκέπτες, ένα ταξίδι στο Παρατηρητήριο στον 124^ο όροφο είναι ένα must-do (Peters, 2022).

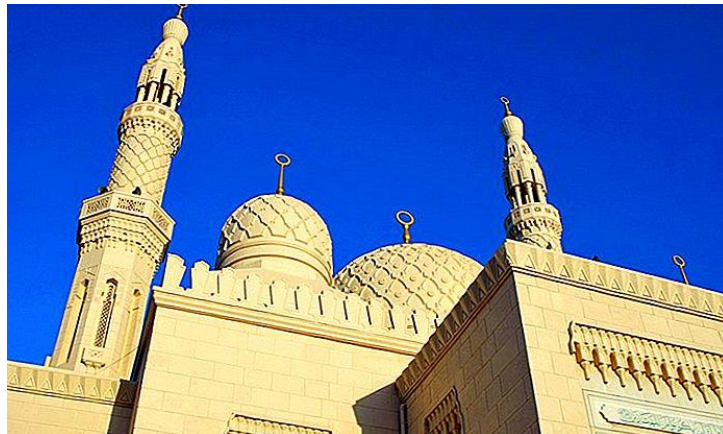
Εικόνα 2.2: Burj Khalifa, Ντουμπάι (Peters, 2022)

Ντουμπάι Ενυδρείο: Ένα από τα κορυφαία τουριστικά αξιοθέατα της πόλης, το ενυδρείο του Ντουμπάι φιλοξενεί 140 είδη θαλάσσιας ζωής στο τεράστιο αναρτημένο δοχείο στο ισόγειο του Dubai Mall (Tiqets, 2022).

Εικόνα 2.3: Ντουμπάι Ενυδρείο(Tiqets, 2022)

Τζαμί Jumeirah: θεωρείται από πολλούς ως το πιο όμορφο τζαμί του Ντουμπάι. Ένα ακριβές αντίγραφο του τζαμιού Al-Azhar του Καΐρου, το οποίο είναι οκτώ φορές μεγαλύτερο από το μέγεθός του, το τζαμί Jumeirah είναι ένα καλό παράδειγμα ισλαμικής αρχιτεκτονικής(Peters, 2022).

Εικόνα 2.4: Τζαμί Jumeirah(Peters, 2022).

Παραλία Jumeirah: είναι μια λωρίδα λευκής άμμου που αποτελεί τον νούμερο ένα προορισμό όσο αναφορά τις παραλίες για τους επισκέπτες του Ντουμπάι. Τα ξενοδοχεία είναι βυθισμένα σε όλο το μήκος της, με αυτό να είναι ένα από τα πιο δημοφιλή μέρη για να μείνουν οι τουρίστες. Η παραλία διαθέτει εξαιρετικές εγκαταστάσεις, με πολλές ξαπλώστρες, εστιατόρια και θαλάσσια σπορ που προσφέρουν θαλάσσιο σκι.

Εικόνα 2.5: Παραλία Jumeirah (Peters, 2022)

2.1.2. Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ένας εξαιρετικά δημοφιλής προορισμός για πολλούς ταξιδιώτες. Οι διεθνείς τουριστικές επισκέψεις στο Ηνωμένο Βασίλειο μειώθηκαν δραματικά το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας του κοροναϊού (COVID-19). Ο αριθμός των τουριστικών επισκέψεων στο Ηνωμένο Βασίλειο μειώθηκε κατά 73%, από σχεδόν 40,9 εκατομμύρια το 2019 σε 11,1 εκατομμύρια το 2020. Ωστόσο, ο αριθμός των επισκέψεων στο Ηνωμένο Βασίλειο στο τέλος της χρονιάς μειώθηκε περαιτέρω στα 7,4 εκατομμύρια το 2021, αλλά προβλέπεται στη συνέχεια να αυξηθεί σημαντικά το 2022, φτάνοντας περίπου τα 21 εκατομμύρια (statista, 2022).

Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη του είναι το Λονδίνο όπου μαζί με τη Νέα Υόρκη εκτιμώνται ως οι μόνες δύο πόλεις πραγματικής παγκόσμιας σημασίας. Ωστόσο, πολλοί έρχονται να δουν τα γραφικά χωριά και το όμορφο και γρήγορα μεταβαλλόμενο τοπίο. Αν και οι περισσότεροι, αν όχι όλοι οι επισκέπτες, μάλλον επισκέπτονται το Λονδίνο για αγορές, επίσκεψη σε μουσεία και άλλα τοπικά αξιοθέατα, Εκτός από την περιήγηση εντός της πρωτεύουσας πολλοί επισκέπτες πραγματοποιούν περιηγήσεις και εκτός της πρωτεύουσας προκειμένου να πάρουν μια πραγματική γεύση της περιοχής και είναι ιδιαίτερα σημαντική ποικιλομορφία που μπορεί κανείς να βρει σε μόλις 50 μίλια απόσταση, είτε πρόκειται για την ύπαιθρο, παραλίες, ιστορικές πόλεις, εθνικά πάρκα είτε για παραδοσιακές αλιευτικές πόλεις, και παραθαλάσσια θέρετρα. Τα περισσότερα αστικά τοπία να παρουσιάζουν ένα συνηθισμένο, μουντό πρόσωπο, υπάρχουν όμως και ορισμένες πόλεις που έχουν καταφέρει να διατηρήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά (Versus travel, 2022).

Αξιοθέατα Λονδίνου

Ανάκτορα του Westminster και BigBen: Στη βόρεια όχθη του Τάμεση είναι χτισμένα τα εντυπωσιακά Ανάκτορα του Westminster όπου στεγάζεται το Κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου. Στην άκρη του κτιρίου βρίσκεται ο Πύργος του Ρολογιού, το γνωστό BigBen το οποίο είναι το μεγαλύτερο στο είδος του ρολόι παγκοσμίως και λειτουργεί ασταμάτητα από την 7η Σεπτεμβρίου 1859 (Study tours, 2017).

Εικόνα2.6:ΑνάκτορατουWestminsterκαιBigBen(Studytours, 2017)

Ανάκτορα του Buckingham:Το Buckingham είναι το παλάτι, όπου κατοικεί η βασιλική οικογένεια της Αγγλίας. Έχει περίπου 600 δωμάτια, εκ των οποίων 19 είναι αίθουσες τελετών, 52 βασιλικά δωμάτια και δωμάτια προσκεκλημένων, 188 δωμάτια προσωπικού και 78 μπάνια. Η Βασίλισσα Ελισάβετ Β΄ για τον εαυτό της έχει κρατήσει 12 δωμάτια και έτσι οι επισκέπτες έχουν την δυνατότητα να περιηγηθούν στο μεγαλύτερο μέρος των ανακτόρων(Versus travel, 2022).

Εικόνα 2.6:ΑνάκτορατουBuckingham(Versustravel, 2022)

Βρετανικό Μουσείο:Στο Βρετανικό Μουσείο αριθμούνται πάνω από επτά εκατομμύρια αντικείμενά, είναι ένα μουσείο της ανθρώπινης ιστορίας και πολιτισμού καθώς οι συλλογές του, είναι από τις μεγαλύτερες και πιο περιεκτικές στον κόσμο. Προέρχονται από όλες τις ηπείρους, απεικονίζοντας και καταγράφοντας την ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού από την απαρχή του έως και σήμερα. Θεωρείται το διασημότερο αξιοθέατο της μεγάλης Βρετανίας(Study tours, 2017).

Εικόνα 2.7: Βρετανικό Μουσείο(Study tours, 2017)

2.1.3. Κανκούν, Μεξικό

Το Κανκούν είναι ένας από τους δημοφιλέστερους εξωτικούς προορισμούς του κόσμου, με σχεδόν 8 εκατομμύρια επισκέπτες κάθε χρόνο. Αυτή η μικρή παραθαλάσσια πόλη στο νοτιοανατολικό Μεξικό, στην ακτή της θάλασσας της Καραϊβικής, στη χερσόνησο Γιουκατάν, είναι γεμάτη ζωή και συναρπάζει τους ταξιδιώτες από κάθε γωνιά του κόσμου για πολλούς λόγους. Αρχικά με τις αμέτρητες φυσικές ομορφιές, τις απίστευτες παραλίες, τον ήλιο, αλλά και την πλούσια κουλτούρα και τη μοναδική ατμόσφαιρα(Καλαντζή, 2020).

ΑξιοθέαταΚανκούν

Υποθαλάσσιο Μουσείο του Κανκούν:Ένα από τα πιο ασυνήθιστα αξιοθέατα σε αυτή την πόλη του θερέτρου είναι το Μουσείο Υποθαλάσσιου Κανκούν (MUSA). Εγκαταστάθηκε το 2009 μετά την καταστροφή της καταγίδας στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Κανκούν, αυτή η έλξη με βάση το βυθό της θάλασσας είναι αφιερωμένη στην "τέχνη της συντήρησης" και είναι μια απόλαυση για τους εξερευνητές(Tripnholidays, 2022).

Εικόνα 2.8: Υποθαλάσσιο Μουσείο του Κανκούν(Tripnholidays, 2022)

ElRey Μάγια ερείπια: Λίγα μόλις λεπτά από το τέλος της PuntaNizuc του Κανκούν υπάρχουν διάφορα ενδιαφέροντα ερείπια των Μάγια γνωστά ως ElRey. Ονομάζονται έτσι μετά από μια μάσκα που βρέθηκε εκεί που πιστεύεται ότι ήταν αφιερωμένη στον θεό του ήλιου(Tripholidays, 2022).

Εικόνα 2.9: ElReyΜάγιαερείπια(Tripholidays, 2022)

2.1.4. Μπαλί, Ινδονησία

Το Μπαλί είναι ο κυριότερος τουριστικός προορισμός της Ινδονησίας.Το 2021 το Μπαλί δέχθηκε 45 εκατομμύρια διεθνείς επισκέπτες ενώ για το 2022 αποτελεί έναν από τους προορισμούς για τους τουρίστες επισκέπτες (HuffPost Greece, 2021).

Το Μπαλί, πέρα από τα μαγευτικά του τοπία, το καλό του κλίμα κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου το καθιστούν ιδανική τοποθεσία για τους περισσότερους ταξιδιώτες.Βρίσκεται ανάμεσα στα νησιά Λομπόκ και Ιάβα. Η γλώσσα των ντόπιων είναι η ινδονησιακή και η οικονομία του βασίζεται κυρίως στη γεωργία και τον τουρισμό. Συνδυάζει μαγευτικές παραλίες και απίστευτο θαλάσσιο πλούτο για τους φανατικούς των καταδύσεων. Έχει επίσης έναν πνευματικό αέρα λόγω των αμέτρητων ναών που υπάρχουν στο νησί.Το Μπαλί θεωρείται από τους πιο οικονομικούς προορισμούς σε σχέση με άλλα νησιά του είδους του.Το εντυπωσιακό με το Μπαλί είναι πως παρ' όλη την απίστευτη τουριστική του κίνηση, καταφέρνει και διατηρεί την κουλτούρα και τον πολιτισμό του(Umano, 2022).

Αξιοθέατα Μπαλί

Ναός Uluwatu: είναι ένας από τους πιο διάσημους ναούς του νησιού, χάρη στο υπέροχο σκηνικό του. Στα Μπαλινέζικα, το "Ulu" σημαίνει "άκρη" ή "άκρο της γης" και το "Watu" σημαίνει βράχων, ένα κατάλληλο όνομα για την τοποθεσία του ναού στη χερσόνησο Bukit κατά μήκος του νοτιοδυτικού άκρου του νησιού(Peters, 2022).

Εικόνα 2.10: Ναός Uluwatu(Peters, 2022)

Δάσος μαϊμούδων: το δάσος των μαϊμούδων, γνωστό και ως ιερό του δάσους, είναι ένα από τα κορυφαία αξιοθέατα αυτής της τουριστικής πόλης, όπου το επισκέπτονται εκατομμύρια τουρίστες, ιδιαίτερα λάτρεις των ζώων και φωτογράφοι(Peters, 2022).

Εικόνα 2.11: Δάσος μαϊμούδων(Peters, 2022)

2.1.5. Ρώμη, Ιταλία

Η Ρώμη είναι η πρωτεύουσα της Ιταλίας, πρωτεύουσα της περιφέρειας του Λάτιου, της ομώνυμης επαρχίας και μία από τις ιστορικότερες πόλεις της Ευρώπης και από τους πιο κύριους προορισμούς στην Ευρώπη. Το 2021 περίπου 39 εκατομμύρια επισκέπτες επισκέφτηκαν την Ρώμη και το 2022 ο αριθμός αυτός πρόκειται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο (Capital, 2021).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατατάσσεται έκτη σε πληθυσμό μετά το Παρίσι, το Λονδίνο, το Βερολίνο, τη Μαδρίτη και την Αθήνα. Μέσα στα όρια της βρίσκεται το Βατικανό, ένα ξεχωριστό κρατίδιο που είναι η έδρα της Καθολικής Εκκλησίας και του Πάπα. Η Ρώμη είναι

μια πόλη με σπουδαία ιστορία και αξιοσημείωτη προσφορά στην επιστήμη, τον πολιτισμό και τις τέχνες. Γι' αυτό το λόγο, καθώς και για τα πολυάριθμα και εξαιρετικής ομορφιάς μνημεία της, της έχει αποδοθεί η προσωνυμία «η αιώνια πόλη». Το ιστορικό της κέντρο έχει καταχωρηθεί στη λίστα των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO από το 1980 και αποτελεί έναν από τους σπουδαιότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως (Versustravel, 2022).

Αξιοθέατα Ρώμης

Φοντάνα ντι Τρέβι: είναι το διασημότερο συντριβάνι του κόσμου. Το όνομά του σημαίνει «κρήνη στους τρεις δρόμους». Είναι ένα εντυπωσιακό μπαρόκ συντριβάνι με ύψος 25,9 μέτρα και πλάτους 19,8 μέτρα. Οι τουρίστες ρίχνουν νόμισμα κάνοντας μια ευχή που φημίζεται ότι οι ευχές πιάνουν (travelpass, 2018).

Εικόνα 2.12: Φοντάνα ντι Τρέβι (travelpass, 2018)

Κολοσσαίο: είναι το διασημότερο αξιοθέατο της Ρώμης. Πρόκειται για ένα αμφιθέατρο χωρητικότητας 45.000 θεατών που χρησιμοποιήθηκε για κάθε είδος θεαμάτων που ολοκληρώνονταν με μονομαχίες μεταξύ ζώων και μονομάχων, ή μόνο μεταξύ μονομάχων. Λειτούργησε για περίπου 400 χρόνια (travelpass, 2018).

Εικόνα 2.13: Κολοσσαίο (travelpass, 2018)

Ρωμαϊκή Αγορά: ήταν για αιώνες το κέντρο της δημόσιας ζωής της Ρώμης: χώρος θριαμβικών παρελάσεων και εκλογών, δημόσιων ομιλιών, δικών, αγώνων μονομάχων και πυρήνας των εμπορικών υποθέσεων. Σήμερα διασώζονται ερείπια του ιστορικού χώρου αρκετά όμως για να μας βάλουν στην ατμόσφαιρα της εποχής(travelpass, 2018).

Εικόνα 2.14:Ρωμαϊκή Αγορά(travelpass, 2018)

2.1.6. Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

Η Τουρκία το 2021 φιλοξένησε 30.038.961 τουρίστες με μια αύξηση κατά 88,08% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά. Η Κωνσταντινούπολη είναι ένα ζωντανό μείγμα πολλών πολιτισμών, τόσο λόγω της θέσης της (βρίσκεται στην Ευρώπη και την Ασία, ενώνοντας τις δύο ηπείρους με τα Στενά του Βοσπόρου), όσο και εξαιτίας της πολυτάραχης ιστορίας της και από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία, κορυφαίος προορισμός για τους 7 πρώτους μήνες ήταν η Κωνσταντινούπολη, προσελκύοντας περίπου το 38,2% των ξένων επισκεπτών, ή 3,85 εκατομμύρια άτομα ο αριθμός αυτός τους επόμενους μήνες αυξήθηκε και αποτελεί έναν από τους κορυφαίους προορισμούς για το 2022(Οικονομικός Ταχυδρόμος, 2022).

Η Κωνσταντινούπολη είναι το κύριο πολιτισμικό, οικονομικό και βιομηχανικό κέντρο της χώρας και μια από τις πολυπληθέστερες πόλεις του κόσμου. Η Αγία Σοφία για παράδειγμα, ήταν μέχρι το 1453 ορθόδοξος καθεδρικός ναός, ενώ μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης μετατράπηκε σε τέμενος και σήμερα αποτελεί μουσειακό χώρο. Στην Κωνσταντινούπολη εντοπίζεται ελληνική, ρωμαϊκή, βυζαντινή και οθωμανική αρχιτεκτονική σε διάφορα σημεία της πόλης. Η σύγχρονη πόλη χωρίζεται σε τρεις κύριες ζώνες που περιλαμβάνουν την παλαιά Κωνσταντινούπολη (Eminönü και Fatih), την περιοχή του Beyoğlu με τη συνοικία του Γαλατά και τον ομώνυμο πύργο, καθώς και το Üsküdar μαζί με άλλα προάστια που βρίσκονται στην απέναντι ασιατική πλευρά του Βοσπόρου(Clickatlife, 2013).

Αξιοθέατα Κωνσταντινούπολης

Μπλε Τζαμί: Το τζαμί Sultanahmet είναι το πιο φημισμένο από τουριστικής άποψης τζαμί της Πόλης. Βρίσκεται στον πρώτο λόφο της Πόλης, στην τοποθεσία του αρχαίου Ιπποδρόμου και απέναντι από την Αγία Σοφία. Την ονομασία "Μπλε Τζαμί" την απέκτησε λόγω της κυριαρχίας του μπλε στην εσωτερική διακόσμηση. Σήμερα έχει ξεκινήσει η διαδικασία αφαίρεσης του και πλέον δεν δίνει την εντύπωση του "μπλε" στους επισκέπτες(Κωνσταντινούπολη, 2022).

Εικόνα 2.15: Μπλε Τζαμί (Κωνσταντινούπολη, 2022)

Αγία Σοφία: Η Αγία Σοφία (επίσης Αγια-Σοφιά), Ιερός Ναός της του Θεού Σοφίας, της Κωνσταντινούπολης είναι ένας πρώην Ορθόδοξος ναός, κατά πολλούς ο σημαντικότερος όλων των εποχών και τόπων και μέγα αριστούργημα της χριστιανικής αρχιτεκτονικής. Μετά την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ο ναός μετατράπηκε αρχικά σε Μουσουλμανικό τέμενος, ενώ σήμερα είναι μουσείο και χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η Αγία Σοφία θεωρείται σήμερα ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς και θαύμα της αρχιτεκτονικής. Στα Τουρκικά προφέρεται κατά την ελληνική δημόδη ονομασία της Ayasofya (Τζαμισί) (hellenicaworld, 2022).

Εικόνα 2.16:Αγία Σοφία (Κωνσταντινούπολη, 2022)

2.1.7. Παρίσι, Γαλλία

Η Γαλλία, βρίσκεται στην πρώτη θέση του παγκόσμιου τουρισμού με τουλάχιστον 90 εκατομμύρια ταξιδιωτών να την επιλέγουν κάθε χρόνο, έχει θέσει ως στόχο της να παραμείνει στην κορυφή και το 2022. Πόλεις με ιστορία, παραμυθένια χωριά βγαλμένα από άλλες εποχές, μαγευτική ατμόσφαιρα, εκλεπτυσμένες γεύσεις, ζακουστά κρασιά και πολλά ακόμα σαγηνευτικά κι ενδιαφέροντα, αποτελούν τις αμέτρητες επιλογές που προσφέρει η ανεξάντλητη αυτή χώρα (Marinaki, 2022).

Το Παρίσι γνωστό και ως η Πόλη του φωτός (Villelumière), από τότε που εφοδιάστηκαν οι κύριες λεωφόροι του με φανούς γκαζιού το 1828, είναι η πρωτεύουσα της Γαλλίας και της περιφέρειας Ιλ ντε Φρανς (Île-de-France) και μία από τις ιστορικότερες πόλεις της Ευρώπης. Το Παρίσι περιλαμβάνει την πόλη του Παρισιού και τα περίχωρα και βρίσκεται σε ένα λεκανοπέδιο. Επιπλέον είναι η πολιτιστική και οικονομική πρωτεύουσα της Γαλλίας, το σημαντικότερο κομβικό σημείο της και έδρα πολλών διεθνών οργανισμών, όπως της UNESCO (Versus travel, 2022).

Αξιοθέατα Παρισιού

Πύργος του Άιφελ: Ο Gustave Eiffel κατασκεύασε αυτόν τον πύργο ως μια προσωρινή παρουσίαση για την Παγκόσμια Έκθεση του 1889. Στην εποχή του, ο Πύργος του Άιφελ ήταν ο ψηλότερος στο κόσμο (320 μέτρα) μέχρι που επισκιάστηκε από το κτήριο της Chrysler στο Μανχάταν, τέσσερις δεκαετίες αργότερα. Ο Πύργος είχε εξασφαλίσει τον θαυμασμό όλων και πλέον είναι το καθοριστικό στοιχείο στον ορίζοντα της πόλης (travelkiki, 2022).

Εικόνα 2.17: Πύργος του Άιφελ (Versus travel, 2022)

Το Μουσείο του Λούβρου: Το καταπληκτικό Palais du Louvre κατασκευάστηκε ως φρούριο από τον Philippe-Auguste στις αρχές του 12ου αιώνα και ξαναχτίστηκε στα μέσα του 16ου

αιώνα, για να εξυπηρετήσει ως βασιλική κατοικία. Από το 1973 μέχρι και σήμερα, ο χώρος έχει μετατραπεί σε εθνικό μουσείο. Οι πίνακες, τα γλυπτά και τα έργα τέχνης που εκτίθενται στο Μουσείο του Λούβρου έχουν συγκεντρωθεί από τις κατά καιρούς κυβερνήσεις της Γαλλίας(travelkiki, 2022).

Εικόνα 2.18: Μουσείο του Λούβρου (travelkiki, 2022)

Η Παναγία των Παρισίων:είναι ένα αξιοθέατο που δέχεται περισσότερους από 14 εκατομμύρια επισκέπτες κάθε χρόνο. Δεν είναι απλώς ένα αριστούργημα γοθτικής αρχιτεκτονικής, αλλά έχει και ιστορική σημασία, καθώς υπήρξε το επίκεντρο του καθολικού Παρισιού για επτά αιώνες(travelkiki, 2022).

Εικόνα 2.19: Παναγία των Παρισίων(Versus travel, 2022)

2.2. Ευρωπαϊκοί προορισμοί

Ο ευρωπαϊκός τουρισμός, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών (European Travel Commission-ETC) να εκτιμά στην τελευταία έκθεσή της ότι ο κλάδος θα συνεχίσει να

ανακάμπτει το 2022. Ορισμένοι κορυφαίοι τουριστικοί προορισμοί για το 2022 είναι οι εξής: η Μαρμπέγια στην Ισπανία, η Βιέννη στην Αυστρία, Η Φιλιππούπολη στη Βουλγαρία, Βαυαρία στη Γερμανία και Λουκέρνη στην Ελβετία(Οικονομάκη, 2022).

2.2.1. Μαρμπέγια, Ισπανία

Το 2019, η Ισπανία είχε τον δεύτερο υψηλότερο αριθμό ξένων επισκεπτών στον κόσμο σε περισσότερα από 80 εκατομμύρια. Αυτό μειώθηκε κατά 80% σε 19 εκατομμύρια τουρίστες το 2020 ως αποτέλεσμα των ταξιδιωτικών περιορισμών που επιβλήθηκαν για τον περιορισμό της πανδημίας. Το 2021 ο αριθμός των επισκεπτών άγγιξε τα 31,1 εκατομμύρια, η Μαρμπέγια της Ισπανίας αποτελεί έναν από τους κορυφαίους προορισμούς για το 2022(naftemporiki, 2022).

η Μαρμπέγια είναι η μεγαλύτερη και δημοφιλέστερη πόλη θέρετρο CostadelSol. Η πόλη χωρίς να έχει χάσει τον χαρακτηριστικό ανδαλουσιανό χαρακτήρα της και την ιστορική της ρίζα, έχει ταυτόχρονα έναν μοντέρνο χαρακτήρα και κοσμοπολίτικο περιβάλλον, συνδυασμένα με τη ζεστή φιλοξενία των κατοίκων της. Η παλιά συνοικία της Μαρμπέγια διατηρεί σχεδόν αναλλοίωτα τα χνάρια του ιστορικού της παρελθόντος. Αν και η απαρχή της πόλης ανάγεται στους Ρωμαϊκούς χρόνους, το σημερινό της παλιό κέντρο έχει εμφανείς τις επιρροές από τη μουσουλμανική της περίοδο του 12ου αιώνα(In Style, 2022).

Αξιοθέατα Μαρμπέγια

Iglesia de la Encarnación: Το κύριο ιστορικό ορόσημο της Marbella είναι μια θαυμάσια αναγεννησιακή και μπαρόκ εκκλησία που ολοκληρώθηκε στα μέσα του 18ου αιώνα. Η πόλη δεν "επανακατακτήθηκε" από τους Μαυριτανούς μέχρι τα τέλη του 15ου αιώνα, πολύ αργότερα από σχεδόν παντού στην Ισπανία. Αυτό το πρώην τζαμί ήταν αγιασμένο αμέσως, και έγινε χριστιανικός τόπος λατρείας αιώνες πριν από την ολοκλήρωση της εργασίας(Top World Traveling, 2022).

Εικόνα 2.20: Iglesia de la Encarnación (Top World Traveling, 2022)

Μουσείο Ισπανικής Σύγχρονης Χαρακτικής

Κρυμμένο κάτω από ένα σοκάκι στο παλαιότερο τμήμα της Μαριμπέγια είναι το μοναδικό μουσείο αφιερωμένο στην χάραξη στην Ισπανία. Ο χώρος είναι μέρος της εμπειρίας. είναι ένα παλάτι του Μαυριτανικού στυλ του 16ου αιώνα που χτίστηκε για τον ναυτικό διοικητή Alonso de Bazán, το οποίο κληρονόμησε στην πόλη ως νοσοκομείο για τους φτωχούς (Top World Traveling, 2022).

Εικόνα 2.21: Μουσείο Ισπανικής Σύγχρονης Χαρακτικής (Top World Traveling, 2022)

2.2.2. Βιέννη, Αυστρία

Αύξηση 21% σημείωσε ο αριθμός των επισκεπτών στην Αυστρία για το διάστημα Μαΐου-Σεπτεμβρίου 2021, συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο για το 2020 και πολύ μεγαλύτερο ποσοστό τους επόμενους μήνες. Για το 2021 ο αριθμός των επισκεπτών ήταν περίπου 9,95 εκατομμύρια. Το 2022 ο αριθμός των επισκεπτών στην Αυστρία και συγκεκριμένα την Βιέννη πρόκειται να ξεπεράσει τα προηγούμενα έτη μιας και αποτελεί έναν από τους τοπ προορισμούς (naftemporiki, 2022).

Η Βιέννη είναι η μεγαλύτερη πόλη της Αυστρίας, και πρωτεύουσά της, ενώ είναι το πολιτικό, πολιτισμικό και οικονομικό κέντρο της χώρας. Οι κυριότερες βιομηχανίες της πόλης κατασκευάζουν μηχανήματα, χημικά προϊόντα, έπιπλα, πορσελάνες και υαλικά. Πολύ σημαντικός οικονομικός παράγοντας για την πόλη είναι και ο τουρισμός, καθώς η Βιέννη με τον μεγάλο πλούτο της σε έργα τέχνης, μνημεία, μουσεία αποτελεί πόλο έλξης πολλών τουριστών. η Βιέννη επίσης επισκέπτονται οι περισσότεροι τουρίστες την περίοδο των Χριστουγέννων, όπου υπάρχουν πολύ ωραία αξιοθέατα όπως οι χριστουγεννιάτικες αγορές της (Πρέβεζα, 2019).

Αξιοθέατα Βιέννης

Καθεδρικός Ναός Αγίου Στεφάνου: Ο υπέροχος γοτθικός καθεδρικός χτίστηκε περίπου το 1200, ωστόσο ελάχιστα πράγματα θυμίζουν σήμερα το ναό της πρώτης εποχής όπως οι Πύργοι των Ειδωλολατρών και η Πύλη των Γιγάντων, που χτίστηκαν από τα ερείπια παλιού ειδωλολατρικού ναού. Οι Βιεννέζοι αισθάνονται ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ιστορία της πόλης καθώς οι καμπάνες του ήταν οι μόνες που χτυπούσαν στις δύο τουρκικές πολιορκίες καλώντας τους υπερασπιστές στα τείχη, ενώ στο εσωτερικό του βρίσκονται αποθηκευμένα και τα σπλάχνα από κάποιους Αψβούργους βασιλείς (Top Traveller, 2022).

Εικόνα 2.22: Καθεδρικός Ναός Αγίου Στεφάνου (Top Traveller, 2022)

Ανάκτορα Σενμπρούν: Το λαμπρό παλάτι του Σένμπρουν βρίσκεται λίγο έξω από την κεντρική Βιέννη. Για περίπου 200 χρόνια αποτέλεσε τη θερινή κατοικία των Αψβούργων και εντυπωσιάζει με τη μπαρόκ αρχιτεκτονική του και το αυστηρό ύφος. Το εσωτερικό του παλατιού αποτελούν τυπικά βασιλικά ευρωπαϊκά διαμερίσματα σε ροκοκό μοτίβο και χρυσή επικάλυψη (Top Traveller, 2022).

Εικόνα 2.23: Ανάκτορα Σενμπρούν (Top Traveller, 2022)

2.2.3. Φιλιπούπολη, Βουλγαρία

Ο αριθμός των επισκεπτών στη Βουλγαρία για 2021 άγγιξε το 1.402.795 αριθμός που την κατατάσσει στις 5 πρώτες χώρες. Ο αριθμός αυτός στη Βουλγαρία αναμένεται να αυξηθεί κατά πολύ το 2022 και συγκεκριμένα η Φιλιπούπολη αποτελεί τον κορυφαίο προορισμό για το 2022 (money tourism, 2022).

Η Φιλιπούπολη είναι η δεύτερη σημαντικότερη πόλη της Βουλγαρίας και για πολλούς η ομορφότερη. Κατοικημένη ήδη από το 6.000 π.Χ., έχει δεχτεί πολλούς πολιτισμούς που εμπλούτισαν την ιστορική και αισθητική φυσιογνωμία της: Οι Θράκες της κληροδότησαν τα ερείπια της Ευμολπίας. Οι Ρωμαίοι της χάρισαν το υπέροχο αρχαίο Θέατρο, το Στάδιο και το Υδραγωγείο. Οι Οθωμανοί το Τζαμί Τζουμάβα και οι Βούλγαροι έμποροι του 19ου αιώνα τα εμβληματικά κτίρια και τις επαύλεις(Travelo, 2022).

Αξιοθέατα Φιλιπούπολης

Ρωμαϊκό Στάδιο: Το στάδιο εμπνεύστηκε ο αυτοκράτορας Ανδριανός κατά τον 2ο αιώνα. Η αρχική κατασκευή είχε θέσεις για περισσότερους από 30.000 θεατές. Πλέον έχει απομείνει μόνο ένα μικρό κομμάτι από τις 14 σειρές μαρμάρινων θέσεων. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να δουν μόνο ένα μέρος των ημικυκλικών σειρών καθισμάτων και μια πανοραμική απεικόνιση του αρχικού σταδίου(Travelo, 2022).

Εικόνα 2.24: Ρωμαϊκό Στάδιο(Travelo, 2022)

Αρχαίο Ρωμαϊκό Θέατρο Φιλιπούπολης: Αυτό το θέατρο είναι αναμφισβήτητα το πιο εντυπωσιακό αξιοθέατο της Φιλιπούπολης. Αποτελεί ένα από τα πιο καλό διατηρημένα θέατρα στον κόσμο και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται έως και σήμερα για ποικίλες παραστάσεις. Κάθε χρόνο φιλοξενεί το διεθνές φεστιβάλ λαογραφίας Φιλιπούπολης, ένα γεγονός που φέρνει εκατοντάδες θεατές από όλη την Βουλγαρία για να παρακολουθήσουν παραδοσιακά τραγούδια και χορούς από άλλες χώρες(Travelo, 2022).

Εικόνα 2.25: Αρχαίο Ρωμαϊκό Θέατρο Φιλιππούπολης(Travelo, 2022)

2.2.4. Βαυαρία, Γερμανία

Ο αριθμός των επισκεπτών στη Γερμανία για 2021 άγγιξε τα 8,3 εκατομμύρια που την κατατάσσει στις 5 πρώτες χώρες αναφορικά με τις αφίξεις μαζί με τη Βουλγαρία. Ο αριθμός αυτός στη Γερμανία αναμένεται να αυξηθεί κατά πολύ το 2022 και ιδιαίτερα στη Βαυαρία αποτελεί ένα από τους τοπ προορισμούς για το 2022 (money tourism, 2022).

Η Βαυαρία είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και όμορφες περιοχές και σπουδαίος τουριστικός προορισμός στα νότια της Γερμανίας, με απίστευτες φυσικές ομορφιές και αξιοθέατα, αλλά και ιδιαίτερη φυσιογνωμία, με σεβασμό στις τοπικές παραδόσεις. Με κρυστάλλινες λίμνες και μεσαιωνικές, αλλά και μοντέρνες πόλεις και παραδοσιακά χωριά, έντονη ζωή, πυκνά δάση, βουνά με χιονισμένες κορυφές και εντυπωσιακά κάστρα, η Βαυαρία είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και όμορφες περιοχές της Γερμανίας(Clickatlife, 2013).

Αξιοθέατα Βαυαρίας

Κάστρο Neuschwanstein: Το πιο διάσημο κάστρο του κόσμου, το Neuschwanstein, βρίσκεται στις Βαυαρικές Άλπεις και έρχεται κατευθείαν από ένα παραμύθι. Ο βασιλιάς Ludwig II σχεδίασε το κάστρο των ονείρων του με τη βοήθεια ενός θεατρικού σκηνογράφου και έχει εμπνεύσει σύγχρονα παραμύθια όπως το Κάστρο του Sleeping Beauty στην Disneyland(Amondson, 2022).

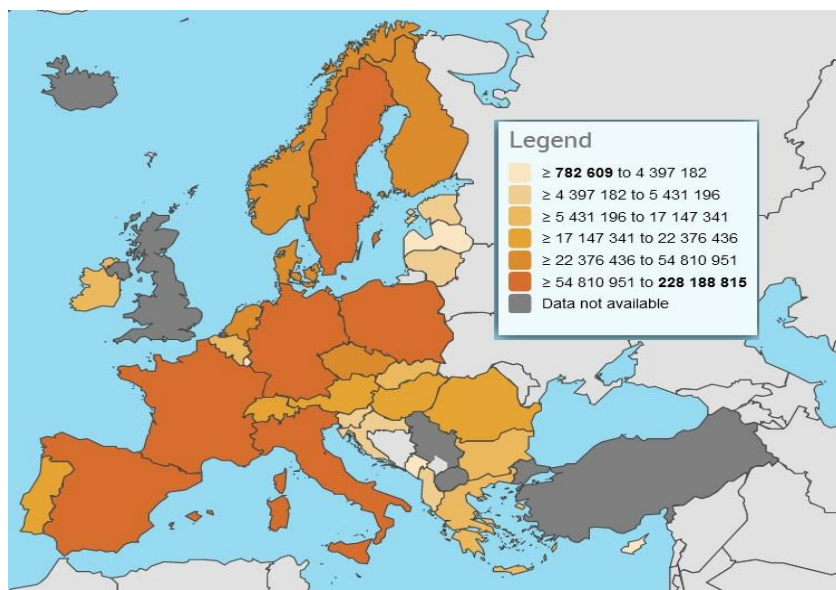
Εικόνα 2.26: Κάστρο Neuschwanstein(Amondson, 2022)

Βαυαρικές Άλπεις: είναι ένας από τους καλύτερους προορισμούς διακοπών της Βαυαρίας (και της Γερμανίας) για περπάτημα, πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία ή σκι. Εκτείνεται κατά μήκος των συνόρων μεταξύ Γερμανίας και Αυστρίας, οι Βαυαρικές Άλπεις είναι η πατρίδα της υψηλότερης κορυφής της Γερμανίας, του Zugspitze, όπου οι επισκέπτες μπορούν να δουν παγοδρομίες μέχρι τον Μάιο(Amondson, 2022).

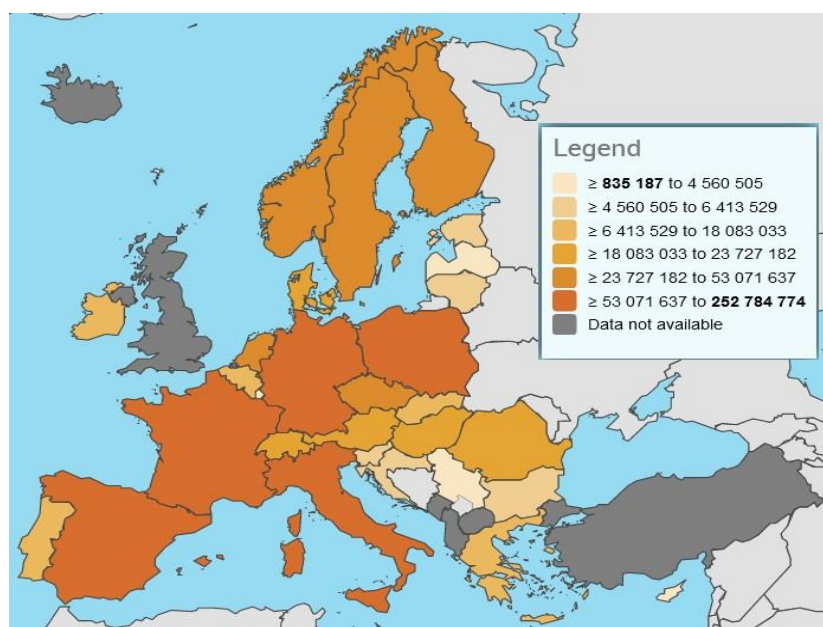

Εικόνα 2.27: Βαυαρικές Άλπεις(Amondson, 2022)

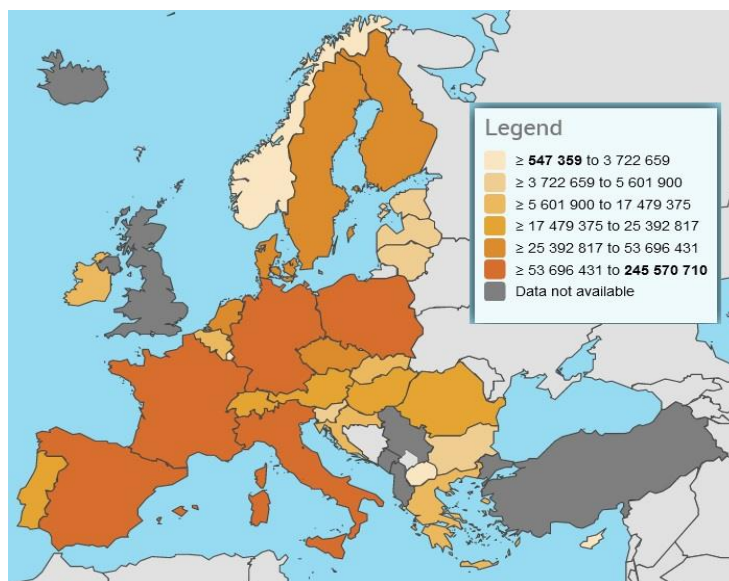
Παρακάτω παρουσιάζονται χάρτες για τα έτη 2017, 2018 και 2019 όπου φαίνεται χρωματικά η επισκεψιμότητα που δέχθηκε κάθε Ευρωπαϊκό Κράτος για την αντίστοιχη χρονιά. Υπάρχει με αυτό τον τρόπο μια σύγκριση μεγεθών ως προς τον αριθμό των τουριστών της κάθε χώρας, καθώς και προς τον αριθμό των τουριστών ως προς την μεταβολή τους μεταξύ των ετών 2017, 2018 και 2019.

Εικόνα 2.1: Ευρωπαϊκοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας για το έτος 2017(Eurostat, 2022)

Εικόνα 2.2: Ευρωπαϊκοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας για το έτος 2018 (Eurostat, 2022)

Εικόνα 2.3: Ευρωπαϊκοί προορισμοί βάσει επισκεψιμότητας για το έτος 2019 (Eurostat, 2022)

2.3. Ελληνικοί προορισμοί

Η πορεία του ελληνικού τουρισμού τα τελευταία δεκαεπτά χρόνια παρουσιάζει γενικά, αυξητική τάση. Το γεγονός αυτό όμως δεν αποτελεί μοναδικό στοιχείο προσδιορισμού της τουριστικής ανάκαμψης. Για το λόγο αυτό θα πρέπει η μελέτη της τουριστικής δραστηριότητας να μελετάται συνεχώς και να εξάγονται στοιχεία τα οποία συνυπολογίζουν τους διαφορετικούς τομείς του τουρισμού και τα διαφορετικά του μεγέθη. Η ανάπτυξη του τουρισμού αποτελεί έναν εκ των σημαντικότερων θεμέλιων λίθων ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Η αλληλεξάρτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τουρισμό θα πρέπει να αξιολογείται ώστε να μπορούν να πραγματοποιηθούν αξιόλογες ολοκληρωμένες πολιτικές δράσεις, οι οποίες σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη (Κασιμάτη & Σιδέρης, 2015).

Το 11μηνο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2021 διπλασιάστηκε σχεδόν η ταξιδιωτική κίνηση στην Ελλάδα συγκεκριμένα έκανε άλμα 96,8% και ξεπέρασε τα 14,3 εκατ. ταξιδιώτες. Το 2022 προβλέπεται ρεκόρ αφίξεων στην Ελλάδα από τουρίστες από όλο τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα κορυφαίοι προορισμοί της Ελλάδας για το 2022 είναι η Κρήτη, η Σαντορίνη και η Ρόδος (naftemporiki, 2022).

2.3.1. Κρήτη

Η Κρήτη κατατάσσεται στους καλύτερους προορισμούς για το 2022. Η Κρήτη διαθέτει πλούσια ιστορία, αναρίθμητα αξιοθέατα και μνημεία, ονειρικές παραλίες που μοιάζουν να βγήκαν από παραμύθι, μια φύση συγκλονιστική, με βουνά και φαράγγια που θες να περπατήσεις, με ανθρώπους λεβέντες και φιλόξενους και με μια κουζίνα που συγκλονίζει. Είναι

το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και το 5ο μεγαλύτερο της Μεσογείου. Διοικητικά χωρίζεται σε τέσσερις νομούς: Ηρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνου και Λασιθίου. Μεγαλύτερη πόλη του νησιού και πρωτεύουσα είναι το Ηράκλειο, μια ολοζώντανη πόλη, γεμάτη φοιτητές και νεολαία. Άλλες κύριες πόλεις είναι τα Χανιά, το Ρέθυμνο, η Ιεράπετρα, ο Άγιος Νικόλαος και η Σητεία. Η Κρήτη συνδυάζει το παλιό με το νέο, το βουνό με τη θάλασσα και συγκεντρώνει τόσα πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα που είναι πλέον ένας από τους δημοφιλέστερους ελληνικούς προορισμούς (Touristorama, 2022).

Αν υπάρχει ένα μέρος που μπορεί να συμπεριληφθεί σε όλους τους τουριστικούς οδηγούς ως ο πιο άρτιος προορισμός για διαφορετικά είδη τουρισμού, τότε αυτό είναι η Κρήτη, που προσφέρεται για αγροτουρισμό, οικοτουρισμό, θρησκευτικό τουρισμό, συνεδριακό, γαστρονομικό, καταδυτικό, εναλλακτικών δραστηριοτήτων, ιατρικό και τέλος αθλητικό τουρισμό (Touristorama, 2022).

Αξιοθέατα Κρήτης

Σπιναλόγκα: το άγονο νησάκι ήταν αποικία λεπρών μέχρι το 1957 και πήρε ζωή από το βιβλίο της Victoria Hislop “Το Νησί”. Σήμερα είναι ακατοίκητο, αλλά μπορεί κάποιος να το επισκεφτεί με πλοίο από την Ελούντα. Οι έρημοι δρόμοι της Σπιναλόγκα, οι παλιές πέτρινες κατοικίες, οι οχυρώσεις και το νεκροταφείο έχουν μια φοβερή και τραγική ομορφιά καθώς γλιστρούν αργά στην εγκατάλειψη (kriti traveller, 2021).

Εικόνα 2.28: Σπιναλόγκα (kriti traveller, 2021)

Φαράγγι της Σαμαριάς: Ξεκινώντας από τον Ομαλό, η θρυλική διαδρομή της Σαμαριάς στα Λευκά Όρη ξετυλίγεται μέσα σε ένα στενό, βραχώδες φαράγγι για 18 χιλιόμετρα, πριν καταλήξει στην Αγία Ρούμελη. Από εκεί, τα καραβάκια μεταφέρουν τους πεζοπόρους στη Χώρα Σφακίων, όπου λεωφορεία και ταξί συνδέουν το σημείο με το Ηράκλειο και τα Χανιά. Το Φαράγγι της Σαμαριάς είναι ανοιχτό μόνο το καλοκαίρι, αλλά δίνει στους περιπατητές την

ευκαιρία να δουν αγριοκάτσικα, χαλιά με άγρια βότανα και αρπακτικά πουλιά(kriti traveller, 2021).

Εικόνα 2.29: ΦαράγγιτηςΣαμαριάς(kriti traveller, 2021)

Κνωσός:Το μινωικό ανάκτορο της Κνωσού αναδεικνύει τα ερείπια ενός από τους πρώτους εκλεπτυσμένους πολιτισμούς του κόσμου, μιας πόλης που άκμασε εδώ και χιλιάδες χρόνια ως η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στην ανατολική Μεσόγειο. Τα μνημεία της Νεολιθικής εποχής και της Εποχής του Χαλκού είναι τα πιο εντυπωσιακά στην Κρήτη, παρά το γεγονός ότι μερικές από τις βίλες και τα τμήματα του γιγαντιαίου παλατιού του βασιλιά Μίνωα, που χτίστηκε αρχικά γύρω από το 2.000 π.Χ., ανακαινίστηκαν ατυχώς στις αρχές της δεκαετίας του 2000(kriti traveller, 2021).

Εικόνα 2.30: Κνωσός (kriti traveller, 2021)

2.3.2. Ρόδος

Η Ρόδος είναι ένα από τα πιο δημοφιλή νησιά της Ελλάδας με τις περισσότερες μέρες ηλιοφάνειας και το μεγαλύτερο σε διάρκεια καλοκαίρι όλης της Ελλάδας. Πατρίδα ενός από τα επτά θαύματα του κόσμου και ένα απ' τα αστέρια του Ελληνικού τουρισμού γενικότερα, η

Ρόδος σήμερα είναι το νησί που φιλοξενεί μέχρι και 100,000 τουρίστες ημερησίως. Η Ρόδος έχει μαγευτικές αμμουδερές παραλίες, μία πολύ ενδιαφέρουσα μεσαιωνική πόλη, φανταστική νυχτερινή ζωή και πολλά αρχαιολογικά αξιοθέατα (dodecanese islands, 2022).

Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου: Βρίσκεται στη Μεσαιωνική Πόλη και στεγάζεται σε ένα διάφορο μεσαιωνικό κτίριο του 1489 που χρησιμοποιήθηκε ως νοσοκομείο των Ιπποτών. Στην εσωτερική αυλή εντυπωσιάζει το γλυπτό ενός λιονταριού που κατασπαράσσει τη λεία του. Στον πρώτο όροφο θα βρείτε επιτύμβιες στήλες, χαραγμένα οικόσημα και θραύσματα αγαλμάτων. Στον κάτω όροφο οι επισκέπτες θα δουν καταπληκτικά γλυπτά, από τα οποία ξεχωρίζουν η Αφροδίτη της Ρόδου και η μαρμάρινη κεφαλή του Ήλιου(Κεφαλά, 2022).

Εικόνα 2.31: Αρχαιολογικό Μουσείο Ρόδου(dodecanese islands, 2022)

Λίνδος: είναι ανάμεσα στις τρεις αρχαίες πόλεις της Ρόδου. Αξίζει οι επισκέπτες να δουν την Ακρόπολη της Λίνδου, το Ναό της Αθηνάς Λινδίας στο νότιο άκρο της Ακρόπολης, τα Προπύλαια και τη νεκρόπολη στο λόφο μπροστά από την Ακρόπολη(Κεφαλά, 2022).

Εικόνα 2.32:Λίνδος (dodecanese islands, 2022)

2.3.3. Σαντορίνη

Η Σαντορίνη, Θήρα ή Στρογγύλη (παλαιότερη ονομασία) είναι νησί που βρίσκεται στο νότιο Αιγαίο πέλαγος, στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων, νότια της Ίου και δυτικά από την Ανάφη. Πρωτεύουσα της είναι τα Φηρά, ενώ ο Αθηνίος, το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού, έχει δημιουργηθεί στον ομώνυμο όρμο. Σήμερα η Σαντορίνη είναι ένα από τους διασημότερους ταξιδιωτικούς προορισμούς- τουριστικά κέντρα του κόσμου. Είναι γνωστή για το ηφαίστειό της. Η τελευταία ηφαιστειακή δραστηριότητα ήταν το έτος 1950 (Αποστολάκη, 2007).

Φηρά: Η πρωτεύουσα της Σαντορίνης, η Φηρά (Θήρα), αποτελείται από ασβεστωμένα κυβικά σπίτια και βεράντες, λωρίδες λουλουδιών, μικρά τετράγωνα και εκκλησίες με γαλάζια θόλους που σκαρφαλώνουν στους γκρεμούς 300 μέτρα πάνω από την καλντέρα. Κάτω από την πόλη, από το μικρό λιμάνι της Σκάλας, μπορούν οι επισκέπτες να φτάσουν στην Φηρά είτε με τα πόδια είτε με ιπασία (μούλια ενοικιάζονται) μέχρι το απότομο μονοπάτι (587 βήματα) ή με το τελεφερίκ(Tripholidays, 2022).

Εικόνα 2.33:Φηρά(Tripholidays, 2022)

Αρχαίο Ακρωτήρι: Αυτός ο αρχαιολογικός χώρος ανακαλύφθηκε για πρώτη φορά στα τέλη της δεκαετίας του 1860, αλλά τα κτίσματά του χρονολογούνται από τον 17ο αιώνα π.Χ. Αυτό το πρώην μινωικό φυλάκιο, το οποίο, σύμφωνα με το Υπουργείο Πολιτισμού, θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους προϊστορικούς οικισμούς του Αιγαίου, ήταν κάποτε μια ακμάζουσα πόλη. Η πόλη καταστράφηκε αργότερα από μια τεράστια ηφαιστειακή έκρηξη, την ίδια που έκανε τη Σαντορίνη να μοιάζει όπως είναι σήμερα. Η ανασκαφή, έχει φέρει αρκετά ευρήματα στο φως (παρά το ότι λέγεται πως μόνο το ένα τρίτο του τόπου έχει ανασκαφεί) που επιτρέπει στους επισκέπτες να εξερευνήσουν. Μπορείτε να δείτε κτήρια πολλαπλών επιπέδων, έργα αγγειοπλαστικής και ακόμη συστήματα αποστράγγισης(Tripholidays, 2022).

Εικόνα 2.34: Αρχαίο Ακρωτήρι(Tripholidays, 2022)

Αρχαία Θήρα: Στη νοτιοανατολική ακτή, η Αρχαία Θήρα χρονολογείται από τον 9ο αιώνα π.Χ.. Οι τουρίστες μπορούν να δουν τα ερείπια ελληνιστικών ναών και άλλων δομών, καθώς και τα θεμέλια ρωμαϊκών και πρώιμων βυζαντινών κτιρίων. Τα ευρήματα από την περιοχή παρουσιάζονται στο αρχαιολογικό μουσείο της Φηρά(Tripholidays, 2022).

Εικόνα 2.35: Αρχαία Θήρα (Tripholidays, 2022)

Ο πιο κάτω Πίνακας δείχνει τις αφίξεις των τουριστών βάση έρευνας που πραγματοποιήθηκε στις προηγούμενες ενότητες για τους κορυφαίους παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς προορισμούς καθώς επίσης και για την Ελλάδα για το έτος 2021. Θα ήταν ωφέλιμη και πιο ενδιαφέρον μια σύγκριση με τα στατιστικά στοιχεία του 2020 όμως λόγω του lockdown πολλές χώρες δεν κατάφεραν να συλλέξουν στοιχεία και έτσι δεν μπορεί να υπάρξει σύγκριση μεταξύ του έτους 2021 και 2020.

Πίνακας 2.1: Αφίξεις των τουριστών στους κορυφαίους παγκόσμιους, ευρωπαϊκούς προορισμούς και στην Ελλάδα για το έτος 2021

A/A	Χώρα	Αφίξεις τουριστών (2021) (σε εκατομμύρια)
1.	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	27
2.	Ηνωμένο Βασίλειο	7,4
3.	Μεξικό	8
4.	Ινδονησία	45
5.	Ιταλία	39
6.	Τουρκία	30
7.	Γαλλία	90
8.	Ισπανία	31,1
9.	Αυστρία	9,9
10.	Βουλγαρία	1,4
11.	Γερμανία	8,3
12.	Ελλάδα	14,3

Ωστόσο, βάση του παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι κατά το έτος 2021 η πρώτη σε αφίξεις τουριστών είναι:

- η Γαλλία με 90 εκατομμύρια και σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε κορυφαίος προορισμός της για το 2022 είναι το Παρίσι.
- δεύτερη είναι η Ινδονησία με 45 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 το Μπαλί.
- τρίτη είναι η Ιταλία με 39 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 τη Ρώμη.
- τέταρτη είναι η Ισπανία με 31,1 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 το Μαρμπέγια.
- πέμπτη είναι η Τουρκία με 30 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 την Κωνσταντινούπολη.
- έκτη είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με 27 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 το Ντουμπάι.
- έβδομη είναι η Ελλάδα με 14,3 εκατομμύρια, με κορυφαίους προορισμούς για το 2022 τη Κρήτη, τη Ρόδο και τη Σαντορίνη.
- όγδοη είναι η Αυστρία με 9,9 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 τη Βιέννη.
- ένατη είναι η Γερμανία με 8,3 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 τη Βαυαρία.

- δέκατη είναι το Μεξικό με 8 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 το Κανκούν.
- εντέκατη είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με 7,4 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 το Λονδίνο.
- δωδέκατη είναι η Βουλγαρία με 1,4 εκατομμύρια, με κορυφαίο προορισμό για το 2022 τη Φιλιππούπολη.

3. Κεφάλαιο: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού

3.1. Ορισμός Ανθρώπινου Δυναμικού

Τα τελευταία χρόνια η επιστήμη της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού έχει αναπτυχθεί ραγδαία στον κόσμο των επιχειρήσεων. Σήμερα ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο ενεργητικού για τις επιχειρήσεις. Σημειώνει εξαιρετικά σημαντική άνοδο η επιστήμη της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού μέσα από συνεχώς μεταβαλλόμενους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Στην τουριστική βιομηχανία ολοένα και περισσότερο αυξάνονται οι απαιτήσεις και ο ανταγωνισμός μεταξύ των ξενοδοχείων. Για αυτό ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί πολύ βασικό ρόλο στην επιτυχία των στόχων της κάθε επιχείρησης.

Ο όρος «Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων» αναφέρεται στη φιλοσοφία, τις πολιτικές, τις διαδικασίες και τις πρακτικές που σχετίζονται με τη διαχείριση των ανθρώπων στο πλαίσιο ενός οργανισμού. Υπάρχουν πλέον πάρα πολλοί ορισμοί για τη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων οι οποίοι είναι οι εξής (Μπουραντάς & Παπαλεξανδρή, 2003):

- Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων (ΔΑΠ) ή Διοίκηση Προσωπικού (ΔΠ) αποτελεί μια λειτουργία της διοίκησης η οποία αποτελείται από δραστηριότητες που σχετίζονται με τον ανθρώπινο παράγοντα σε μια επιχείρηση ή οργανισμό. Επιχείρηση θεωρείται οποιαδήποτε οικονομική μονάδα που παράγει προϊόντα ή υπηρεσίες ώστε να επιτύχει τους σκοπούς της. Η συγκεκριμένη επιστήμη αποτελεί μια σημαντική λειτουργία με σκοπό την εξέλιξη και την αποτελεσματικότητα του ανθρώπινου δυναμικού σε μια

επιχείρηση. Η λειτουργία διοίκησης ανθρωπίνων πόρων είναι πολύ σημαντική και κρίσιμη για την επιτυχία αυτών των σκοπών της κάθε επιχείρησης.

- Η Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων συμπεριλαμβάνει ποικίλες λειτουργίες όπως τον προγραμματισμό, την επιλογή υποψηφίων, την εκπαίδευση, την αμοιβή και την αξιολόγηση των ανθρωπίνων πόρων σε μια επιχείρηση. Μέσα από τις δραστηριότητες αυτές η επιχείρηση μπορεί να αξιοποιήσει όλες αυτές τις λειτουργίες ώστε η διαχείριση του ανθρωπίνου παράγοντα να την βοηθήσει μέσω του ανταγωνισμού να επιτύχει τους στόχους της. Οι στόχοι των επιχειρήσεων θεωρούνται η επιβίωση και η επιτυχία επίτευξης κέρδους. Μέσα από την επιστήμη της διοίκησης ανθρωπίνων πόρων, στόχος της αποτελεί και η ικανοποίηση του εργαζομένου σε ένα υγιές περιβάλλον εργασίας.
- Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων είναι η λειτουργία της διοίκησης μιας επιχείρησης ή οργανισμού που στοχεύει να διοικεί τους ανθρωπίνους πόρους. Το προσωπικό συμβάλει στην επιτυχία των στόχων της επιχείρησης ή οργανισμού σαν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με καθοριστικό ρόλο. Οι μέθοδοι της διοίκησης ανθρωπίνων πόρων πρέπει να συνδέονται άμεσα με τα στρατηγικά σχέδια της κάθε επιχείρησης. Και οι υπεύθυνοι ανθρωπίνων πόρων να βοηθούν την ανώτατη διοίκηση να επιτύχει την παραγωγικότητά και αποτελεσματικότητά.

Οι σύγχρονοι ορισμοί της επιστήμης διοίκησης ανθρωπίνων πόρων θεωρούν ότι οι εργαζόμενοι αποτελούν ένα σημαντικό ρόλο ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για κάθε οικονομική μονάδα αφού η ανάγκη του προσωπικού και η διαχείριση του απαρτίζει βασικό παράγοντα για την επιτυχία. Η μεγάλη ανάγκη της διοίκησης ανθρωπίνων πόρων συνδέεται με τις επιχειρηματικές στρατηγικές ώστε η επιχείρηση και συγκεκριμένα τα αρμόδια στελέχη στοχεύουν στην επιτυχία πολλών αλληλοσυγκρουόμενων στόχων. Οι αντίθετοι στόχοι είναι τόσο τα συμφέροντα της οικονομικής μονάδας δηλαδή κερδοφορία αλλά τόσο και η σωστή αντιμετώπιση για την ευημερία του ανθρώπου σε μια επιχείρηση (Βελόγλου, 2020).

Και οι τρεις ορισμοί επικεντρώνονται στη σπουδαιότητα του ανθρώπινου συντελεστή σε μια επιχείρηση ή οργανισμό και στη σωστή μεταχείριση του. Με τη διέλευση των χρόνων ο ορισμός εργαζόμενος ή προσωπικό έχει αντικατασταθεί με τον σύγχρονο ορισμό ανθρώπινο δυναμικό καθώς αναδεικνύει το σημαντικό ρόλο που οι άνθρωποι πόροι αποτελούν πλέον σε μια σύγχρονη οικονομική οργάνωση. Δίνοντας έμφαση ότι ο άνθρωπος παράγοντας ωθεί στην επιτυχία των σκοπών της επιχείρησης (Μπουραντάς & Παπαλεξανδρή, 2003).

Οι Ανθρώπινοι πόροι μπορούν να οριστούν ως το σύνολο των ταλέντων και της διάθεσης για απόδοση όλων των ανθρώπων μιας επιχείρησης που μπορεί να συντελέσουν στη δημιουργία και ολοκλήρωση της αποστολής, του οράματος, της στρατηγικής και στόχων της (Mathis & Jackson, 2000).

Με βάση τα λεχθέντα μπορούμε να προτείνουμε τον ακόλουθο ορισμό:

«Η Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων είναι η διοικητική λειτουργία της επιχείρησης που σχεδιάζει και εφαρμόζει όλες τις δραστηριότητες που αφορούν τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού μιας επιχείρησης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία του ανθρωπίνου παράγοντα ως το κύριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης» (Μπουραντάς και Παπαλεξανδρή 2003, σελ. 19).

3.2. Ιστορική εξέλιξη της λειτουργίας της διαχείρισης των Ανθρώπινων Πόρων

Κάθε εποχή της διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων διαδραματίζει μια διαφορετική προσέγγιση με διαφορετικούς ρόλους για αυτούς που ασκούν διοίκηση. Από πολύ παλιά, που ξεκίνησαν οι άνθρωποι να δημιουργούν ομάδες με στόχους δημιουργήθηκε η ανάγκη να ασκείται διοίκηση. Οι αρχές διοίκησης συμβάλλουν στην εποικοδομητική και ομαλή λειτουργία κάθε επιχείρησης. Ως Διοίκηση ορίζεται ένα σύνολο από δραστηριότητες που επιτυγχάνουν σχεδιασμό, οργάνωση καθοδήγηση και έλεγχο. Η σωστή διαχείριση management οδηγεί στην πραγματοποίηση των στόχων δηλαδή κέρδος, παροχές προς την κοινωνία κ.α. (Σαρμανιώτης, 2012).

Με τη πάροδο του χρόνου το management ως οικονομική επιστήμη εμφανίζεται στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στην κλασική σχολή ανήκουν οι ειδικοί όπως ο Max Weber, ο Frederick Taylor, ο Henry Fayol κ.ά. Όταν υπήρχε ο Μεσοπόλεμος, η σχολή της ανθρώπινης συμπεριφοράς βασιζόταν στον άνθρωπο και ιδιαίτερα μέσα στην επιχείρηση. Η ποσοτική σχολή και η θεωρία συστημάτων δημιουργήσαν μεγάλη ανάπτυξη μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Πολλές θεωρίες του management έκαναν μεγάλη εξέλιξη αφού έγιναν πολλές έρευνες πάνω σε αυτό. Μπορούμε πλέον να καταλήξουμε ότι η επιστήμη του management φέρει μεγάλη εξέλιξη σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια αφού οι πολυάριθμες έρευνες έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της επιστήμης αυτής (Σαρμανιώτης, 2012).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ξεκίνησε η διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού ως επιστήμη. Οι αρχικές μελέτες ήταν του Frederic Taylor (1911) στην Αμερική και του Henri Fayol (1918) στη Γαλλία. Ο Taylor στο έργο του αρχές της επιστημονικής διοίκησης απεικόνισε τον χρόνο κίνησης και την ανάλυση κάθε εργασίας που τον φέρανε στη σχεδίαση για την αρίστη γραμμή παραγωγής. Βασίστηκε και στην θεωρία ότι είναι αναγκαίο να διαμορφωθεί η σωστή επιλογή του προσωπικού και η κατάλληλη εκπαίδευση του. Τα συμπεράσματα του κατέληξαν ότι μπορεί να μειωθεί ο χρόνος για την πραγματοποίηση μιας εργασίας, όπου οδηγούσε σε πολλά πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις αλλά και για το προσωπικό. Ο Γάλλος βιομήχανος Fayol υποστήριξε ότι η διοίκηση θα πρέπει να βασίζεται μόνο στις αρχές του management. Την συγκέντρωση, το ομαδικό πνεύμα και τη δικαιοσύνη θα πρέπει να διαθέτουν οι εργαζόμενοι και να μην βάζουν τα ατομικά συμφέροντα τους πάνω από τα συμφέροντα της επιχείρησης. Ο θεμελιωτής Luther Gulick της Επιστημονικής Διοίκησης, μετά από χρόνια όρισε τις ενέργειες του management που έδωσε σημαντική βαρύτητα και ξεκίνησε η αφητηρία των λειτουργιών όπως η οργάνωση, ο σχεδιασμός η στελέχωση, ο προσανατολισμός, η κατάρτιση και η αξιολόγηση του προσωπικού (Χατζηπαντελή, 1999).

Ο Herbert Simon (1949) αντιτέθηκε για την επιστημονική διοίκηση και τοποθέτησε πιο αυστηρές θεωρίες όπως η ανάπτυξη εννοιών με επιστημονική ανταπόκριση σε περιστάσεις. Ακόμα οι συντελεστές, που οδηγούν μια επιχείρηση σε αποτελεσματικότητα, θα έπρεπε να βρεθούν. Μέσα από τις θετικές επιστήμες και έρευνες οι Επιστήμονες της Διοίκησης θα μπορούσαν να καταφέρουν να βρουν τους τρόπους ώστε να διαμορφωθούν οι καλύτερες και

πιο αποτελεσματικές οργανωτικές πρακτικές. Ο Simon ήταν από τους πιο αξιόλογους εκφραστές στο μεταπολεμικό διάστημα(Βελόγλου , 2020).

Η επιστήμη της διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού κατηγοριοποιείται σε πολλούς σταθμούς. Αρχικά, η σχολή της επιστημονικής διοίκησης και μετά κατά τη δεκαετία του 1930 εξελίχθηκε η σχολή ανθρωπίνων σχέσεων. Η Επιστημονική Διοίκηση αντενεργώντας στα οικονομικά έδωσε βαρύτητα στον ανθρώπινο παράγοντα. Ο Elton Mayo ήταν πρωτεργάτης της σχολής και μέσα από έρευνες και μελέτες στο Χώθορν εξέτασε τα εμπόδια που επηρεάζουν τη απόδοση του προσωπικού (λ.χ. συνθήκες εργασίας) .Ακόμα ,οι εκφραστές της Mary Parker-Follett, Lewin, Roethlisberger και Leavitt απεικόνισαν ότι οι οργανώσεις μπορούν να είναι χώροι για τον κοινωνικό σύνολο και υποστήριξαν ότι μέσα από τις κοινωνικές ανάγκες των εργαζομένων την ικανοποίηση του προσωπικού στο εργασιακό περιβάλλον ωθεί στην παραγωγικότητα της επιχείρησης(Χατζηπαντελή, 1999).

Την δεκαετία του 1950 αναπτύχθηκε το κίνημα των επιστήμων της συμπεριφοράς. Οι Maslow, Argyris, Barnard, McGregor και Likert ήταν οι βασικοί εκπρόσωποι που διερευνήσαν ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά ήταν ένα οργανωτικό και διοικητικό φαινόμενο. Μελετήθηκαν η παρακίνηση, η ηγεσία και έδωσαν έμφαση στις ανάγκες του προσωπικού. Δηλαδή μελέτησαν τα συμφέροντα και από τις δυο πλευρές των εργαζομένων και της επιχείρησης. Τέλος υποστήριξαν ότι για αυτοπραγμάτωση θα έπρεπε οι άνθρωποι να εργάζονται(Βελόγλου , 2020).

Οι Simon ,March και Cyert τη δεκαετία του 1950 ανέπτυξαν την νέο κλασική οργανωτική θεωρία. Θεωρήθηκαν ότι οι οργανώσεις είναι οντότητες που αποτελούνται από λογική και σκοπούς. Η λήψη αποφάσεων και οι σκοποί της επιχείρησης ωθήσαν τη χρήση στατιστικής, μαθηματικών μοντέλων για το σκοπό της λήψης αποφάσεων και γραμμικό προγραμματισμό(Χατζηπαντελή, 1999).

Στη συνέχεια οι γνωστοί «γκουρού» της διοίκησης Pascale, Athos, Peters και Waterman οι οποίοι ήταν εκφραστές της σχολής Υπεροχής, έκαναν τον πρώτο αντίκτυπο που απεικονίζοντας τις επιτυχίες πολλών επιχειρήσεων μέσα από τον τρόπο της διοίκησης που επέλεξαν. Ενώ μέσα από τη διοικητική επιστήμη έδωσαν έμφαση περισσότερο στο φαινόμενο πάρα σε ότι πίστευαν. Παρόλα αυτά, τα ζητήματα του προσωπικού απέναντι στις οργανώσεις έχουν επηρεάσει τους αρμοδίους της επιχείρησης. Ακολουθεί μια νέα προσέγγιση για τη διοίκηση προσωπικού που εξελίχθηκε την δεκαετία του 1980. «Η Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων είναι μια ιδιαίτερη προσέγγιση της διοίκησης της απασχόλησης , η οποία επιδιώκει να δημιουργήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω της στρατηγικής ενεργοποίησης ενός πιστού και ικανού εργατικού δυναμικού, χρησιμοποιώντας ένα ολοκληρωμένο φάσμα πολιτισμικών διαρθρωτικών και προσωπικών τεχνικών» (Storey, 1995). Η σχέση εργαζομένου και επιχείρησης φέρει εξέλιξη με ποικίλες θεωρίες με την ανάπτυξη της εργασίας. Από το 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα οι θεωρήσεις αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής(Ιορδάνογλου, 2008):

- Κλασική ή μηχανιστική προσέγγιση
- Στην προσέγγιση των ανθρωπίνων σχέσεων
- Στην ορθολογιστική προσέγγιση
- Στις σύγχρονες προσεγγίσεις.

Στην κλασική ή μηχανιστική προσέγγιση αναλύει την μετουσίωση από την αγροτική ζωή στην βιομηχανική δημιούργησε την ανάγκη για αποδοτικότητα του προσωπικού σε ένα περιβάλλον εργασίας. Την συγκεκριμένη περίοδο οι εργαζόμενοι δεν επιτρέπονταν να εκφέρουν γνώμη και ο σκοπός των επιχειρήσεων ήταν η παραγωγικότητα. Η θεώρηση αυτή αποτελείται από ένα μοντέλο με τυποποιήσεις όπως τις μηχανές. Εξαιτίας αυτού, η θεώρηση για μόνο παραγωγικότητα δεν παραχωρούσε την ευκαιρία για στους εργαζομένους να συμμετέχουν στον οργανισμό παρά μόνο μηχανικά και παραγωγικά. Αντιθέτως, με την κλασική προσέγγιση, η προσέγγιση των ανθρώπινων σχέσεων υποστηρίζει ότι το προσωπικό μεταφέρει αξίες και κίνητρα στο περιβάλλον εργασίας. Μέσα από πειράματα του Mayo Elton μεταξύ 1924 και 1933 κατέληξαν ότι οι κοινωνικοί και οι ψυχολογικοί παράγοντες είναι σημαντικοί και επηρεάζουν την αποδοτικότητα του ανθρώπινου παράγοντα (Βελόγλου, 2020). Οι περιβαλλοντικές συνθήκες όπως η θερμοκρασία, φωτισμός κ.α. συμβάλλουν στη διαφοροποίηση της παραγωγικότητας. Επιπρόσθετα, το ομαδικό ενδιαφέρον και η ομαδική συμμετοχή τους αποτελεί το πιο σημαντικό παράγοντα για αυξημένη παραγωγικότητα. Η τρίτη θεώρηση είναι η ορθολογιστική προσέγγιση, η οποία θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις είναι υπεύθυνες για τη λήψη αποφάσεων και επίλυση προβλημάτων. Ως ορθολογικά οντά με δεξιότητες και με οργανωτικές συμπεριφορές αντιμετωπίζονται πλέον οι εργαζόμενοι. Το προσωπικό προγραμματίζει, αναλύει, μαθαίνει μέσα από εμπειρίες και έτσι καθορίζεται η επιβίωση και η αποτελεσματικότητα της επιχείρησης. Τέλος, οι σύγχρονες προσεγγίσεις έχουν ωθήσει την επιχείρηση να αναπτύσσετε και να μεταλλάσσεται σε νέες θεωρίες. Το όραμα, τα άτομα, οι στόχοι, η τεχνολογία, οι πληροφορίες αλλά και οι αλληλεπιδράσεις με την κοινωνία αποτελούν τα συστατικά στοιχεία για την εξέλιξη της επιχείρησης. Η αυστηρότητα και ιεραρχία δεν έχουν κάποιο βασικό ρόλο πλέον στις επιχειρήσεις αφού η δημιουργικότητα και ο ρόλος του εργαζομένου ως μέλος ομάδας συνδέεται με το επιχειρησιακό όραμα (Ιορδάνογλου, 2008).

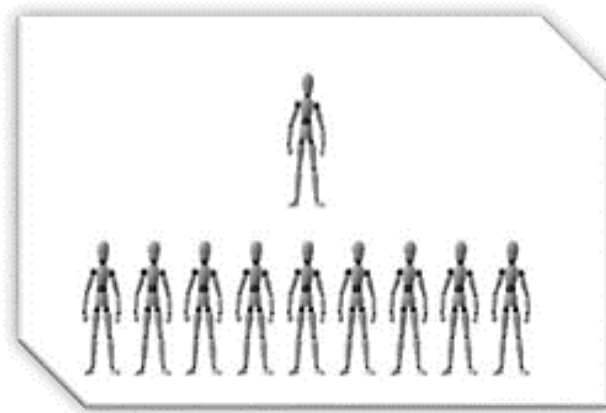
3.3. Οργάνωση της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού

Η οργάνωση της Διοίκησης του Ανθρώπινου Δυναμικού αποτελεί ένα από τα «κλειδιά επιτυχίας» μιας κερδοφόρας επιχείρησης, αφού η ορθή και αποτελεσματική οργάνωση του ανθρώπινου δυναμικού της μπορεί να αποφέρει μόνο θετικά αποτελέσματα στην εταιρεία. Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο κάθε επιχείρηση λειτουργεί το τμήμα Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού οι Μπουραντάς και Παπαλεξανδρή (2002) υποστηρίζουν ότι καθορίζεται από το μέγεθος της επιχείρησης καθώς και από τον βαθμό που δραστηριοποιούνται τα στελέχη της. Επιπροσθέτως, επισημαίνουν, ότι οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι Διοίκησης των Ανθρώπινων Πόρων δύναται είτε να είναι εξελιγμένες είτε να βασίζονται σε παλιότερα πρότυπα (Παπαλεξανδρή & Μπουραντάς, 2002). Σύμφωνα με τον Λαλούμη (2015) βασικός στόχος της οργάνωσης του ανθρώπινου δυναμικού κάθε επιχείρησης είναι η επίτευξη διαφόρων αποτελεσμάτων τα οποία τα έχει προσχεδιάσει κατά την ίδρυση της. Για να επιτευχθούν τα ανώτερα κρίνεται απαραίτητο ο υπεύθυνος του τμήματος Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού να έχει προσδιορίσει την πορεία της οργάνωσης, διευκρινίζοντας τους βασικούς σκοπούς της λειτουργίας αυτής.

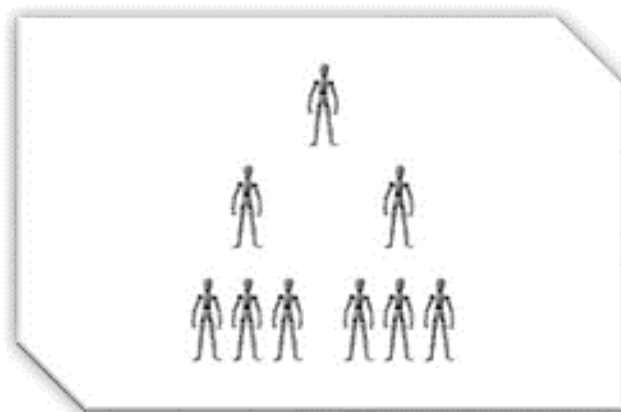
Οι συνηθέστεροι σκοποί της οργάνωσης του ανθρώπινου δυναμικού διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- Γενικοί σκοποί: για παράδειγμα ο σκοπός της τάδε ξενοδοχειακής επιχείρησης είναι να εξυπηρετεί με τον καλύτερο τρόπο τους πελάτες της εδώ η επιχείρηση έχει ένα γενικό όραμα.
- Λειτουργικοί σκοποί: για παράδειγμα ο σκοπός της τάδε ξενοδοχειακής επιχείρησης είναι να κάνει 20.000 διανυκτερεύσεις τον μήνα Μάιο εδώ συγκεκριμενοποιείται ο στόχος της επιχείρησης.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι τελευταίοι σκοποί εφαρμόζονται ως «κριτήριο αξιολόγησης της αποδοτικότητας των εργαζομένων ή ως εκτίμηση των αναγκών σε προσωπικό» (Λαλούμης, 2015). Στις Εικόνες που ακολουθούν παρουσιάζονται πιθανές δομές της οργάνωσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Εικόνα 3.1: Συγκεντρωτική οργάνωση (Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001)

Εικόνα 3.2: Αποκεντρωτική οργάνωση(Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001)

Σύμφωνα με την Ξηροτύρη – Κουφίδου (2001), σε μια επιχείρηση δύναται είτε να εφαρμόζεται η συγκεντρωτική πολιτική οργάνωσης για την λήψη των αποφάσεων, είτε η αποκεντρωτική πολιτική. Στην πρώτη περίπτωση το ανώτερο μέλος της κορυφής είναι αρμόδιο για τη λήψη των αποφάσεων τις οποίες μεριμνά να τις μεταφέρει στα υπόλοιπα μέλη της ιεραρχικής πυραμίδας. Αντίθετα στη δεύτερη περίπτωση οι αποφάσεις δύναται να παρθούν και από τα κατώτερα διοικητικά στρώματα. Συνήθως στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων εφαρμόζεται η αποκεντρωτική πολιτική οργάνωσης του ανθρώπινου δυναμικού έτσι ώστε να μην παρεμποδίζεται η ευελιξία στην «εργατική δύναμη».

Ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, δύναται να υπάρχουν δυο είδη οργάνωσης της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού (Παπαλεξανδρή & Μπουραντάς, 2002):

Η Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού σε μικρές επιχειρήσεις: στην περίπτωση αυτή τόσο η Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού ξενοδοχείων όσο και τα συστήματα βελτίωσης της ικανοποίησης του προσωπικού εμφανίζουν βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ιδιοκτήτη της επιχείρησης ή του υπεύθυνου της διοίκησης. Η λειτουργία της οργάνωσης του ανθρώπινου δυναμικού σε μικρές επιχειρήσεις «διαστέλλεται» ή «συστέλλεται» ανάλογα με την προσωπικότητα του υπεύθυνου για τη δραστηριότητα αυτή.

Η Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού σε μεγάλες επιχειρήσεις: στην οποία υπάρχει συνεργασία Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού με τα στελέχη γραμμής (linemanagers). Τα στελέχη Διοίκησης Ανθρώπινων Πόρων θεωρούνται ως επιτελικά στελέχη (staffmanagers), διότι ανήκουν στα στελέχη που είναι υπεύθυνα για έμμεσες ή υποστηρικτικές λειτουργίες που ενώ έχουν σημαντικό κόστος, η συνεισφορά τους στην επιχείρηση είναι έμμεση και συνεπώς δύσκολο να εκτιμηθεί. Στελέχη γραμμής (linemanagers) ονομάζονται τα στελέχη διαφόρων ειδικοτήτων που έχουν άμεση ευθύνη για την δημιουργία συγκεκριμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Δηλαδή η συνεισφορά τους στην επιχείρηση μπορεί να αξιολογηθεί και να μετρηθεί με βάση τα αποτελέσματα που φέρνουν στην επιχείρηση (Παπαλεξανδρή & Μπουραντάς, 2002).

3.4. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού

Με τον όρο «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» χαρακτηρίζονται οι συστηματικές και εντατικές προσπάθειες της οργάνωσης με σκοπό τη βελτίωση της παρούσας και της μελλοντικής επίδοσης των στελεχών της. Στην ανάπτυξη, η εστίαση είναι τόσο στην τρέχουσα εργασία, όσο και στις εργασίες που θα έχουν οι εργαζόμενοι στο μέλλον. Η ανάπτυξη αποδίδει ως προς τους περισσότερους ικανούς και ευέλικτους ανθρώπινους πόρους μακροπρόθεσμα (Ξηροτύρη-Κουφίδου, 2001).

Υπάρχουν τρία επίπεδα για τη εξέλιξη της ανάπτυξης του προσωπικού τα οποία είναι (Latchem & Lockwood, 1998):

- Βραχυπρόθεσμα προγράμματα προσανατολισμού τα οποία έχουν ως σκοπό να καλύψουν τις άμεσες ανάγκες του προσωπικού.

- Μεσοπρόθεσμα προγράμματα με σκοπό τις βασικές αρχές σε ειδικά θέματα.
- Μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων με βάση τις αντιλήψεις των μελλοντικών αναγκών.

Οι βασικές διαφορές μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3.1: Η εκπαίδευση σε αντιδιαστολή με την ανάπτυξη του προσωπικού (Ξυροτύρη-Κουφίδου, 2001)

	Εκπαίδευση	Ανάπτυξη
Εστίαση	Τρέχουσα εργασία	Τρέχουσες και μελλοντικές εργασίες
Σκοπός	Μεμονωμένοι	Ομάδα εργασίας ή επιχείρησης
Χρονικός ορίζοντας	Άμεσος	Μεγάλος χρονικός ορίζοντας
Στόχος	Αντιμετώπιση τρέχουσας	Προετοιμασία για μελλοντικές δεξιότητες των εργαζομένων

3.5. Οφέλη της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού

Οι εταιρίες ξοδεύουν ένα τεράστιο ποσό ετησίως για την εκπαίδευση των εργαζομένων, πιστεύοντας πως (Willey, 1993):

- Βελτιώνει τη συμπεριφορά των εργαζομένων
- Βελτιώνει την ευχαρίστηση στην εργασία
- Βελτιώνει την παραγωγικότητα
- Βελτιώνει την ποιότητα εργασίας
- Βελτιώνει τη γενική εικόνα του οργανισμού προς τους πελάτες
- Αυξάνει τα επίπεδα κέρδους μειώνοντας την συχνότητα εναλλαγής των εργαζομένων στην επιχείρηση και τα σχετικά με αυτό κόστη.

Άλλοι στόχοι της εκπαίδευσης είναι να (Armstrong, 1999):

- Αναπτύσσει δεξιότητες των εργαζομένων για την βελτίωση της αποδοτικότητας τους.
- Βοηθά ανθρώπους να αναδυθούν μέσα σε ένα οργανισμό έτσι ώστε να υπάρχει μία συνεχής επιτυχημένη πορεία του οργανισμού.

- Μειώνει τον χρόνο διδασκαλίας από τους εργαζομένους σε νέες θέσεις εργασίας από μεταφορά ή προαγωγή, έτσι ώστε να διασφαλίσει ότι θα είναι πλήρως εξοπλισμένοι όσο το δυνατόν οικονομικότερα και γρηγορότερα.

Επιπλέον, τα διάφορα οφέλη που υπάρχουν από την επαγγελματική εκπαίδευση όπως (Clements&Josiam, 1995):

- Την βελτίωση της παραγωγικότητας των υπαλλήλων.
- Την βελτίωση της ποιότητας εργασίας των υπαλλήλων.
- Την βελτίωση της γενικής αντίληψης των πελατών για έναν οργανισμό.
- Την αύξηση σε επίπεδο επιχειρησιακού κέρδους.
- Την αύξηση στην απασχολημένη ικανότητα των υπαλλήλων.
- Την αύξηση του επιπέδου αυτοσυνειδητοποίησης των υπαλλήλων.
- Την αύξηση στην ικανοποίηση των υπαλλήλων από την εργασία,
- Την έλξη των νέων υπαλλήλων.
- Την βελτίωση των στάσεων των υπαλλήλων.
- Μείωση της «συχρότητας εναλλαγής εργαζομένων».
- Μείωση των δαπανών.
- «Ικανότητες, γνώση, δεξιότητες και στάσεις απαραίτητες για να επιτύχουν οποιεσδήποτε ρεαλιστικές φιλοδοξίες έχουν για την εργασία τους, δίνοντας τους την δυνατότητα, μέσω της βελτίωσης των ικανοτήτων και της αυτο-εκτίμησης τους, να κερδίσουν περισσότερα εάν και εφόσον επιθυμούν κάποιου είδους προώθηση».

Τα πλεονεκτήματα της ανάπτυξης των εργαζομένων είναι τα εξής(Μπουραντάς & Παπαλεξανδρή, 2003):

- Αύξηση της παραγωγικότητας των ανθρωπίνων πόρων.
- Βελτίωση του ηθικού των ανθρωπίνων πόρων.
- Μείωση της ανάγκης επίβλεψης των ανθρωπίνων πόρων από ειδικούς.
- Διατήρηση της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης σε περίπτωση αποχώρησης προσωπικού.
- Αυξημένη ελκυστικότητα της επιχείρησης ως εργοδότη.
- Αύξηση του βαθμού αφοσίωσης των ανθρωπίνων πόρων.

3.6. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό

Η δραστηριότητα στον τουριστικό κλάδο χαρακτηρίζεται ως εντάσεως εργασίας, αφού για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που σχετίζονται με την τουριστική ζήτηση χρησιμοποιείται συγκριτικά περισσότερη εργασία απ' ότι κεφαλαιουχικός εξοπλισμός (IOBE, 2012). Ο ΣΕΤΕ (2011) υποστηρίζει πως «η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, τόσο η αρχική, όσο και η συνεχής σε επίπεδο κατάρτισης και εξειδίκευσης, είναι η σημαντικότερη παράμετρος στην προσπάθεια παροχής ποιοτικών υπηρεσιών και βελτίωσης της παραγωγικότητας» κι επισημαίνει πως θα πρέπει να θεωρείται ως παραγωγική επένδυση της επιχείρησης (ΣΕΤΕ, 2011). Τα παραπάνω επιβεβαιώνει έρευνα του Alfandi (2016) για τον τουριστικό κλάδο στην Ιορδανία, όπου αποδείχτηκε πως η εκπαίδευση των εργαζόμενων στον τουρισμό επέδρασε

θετικά στην παραγωγικότητά τους όσον αφορά την ποιότητα, την ποσότητα και την ταχύτητα διεκπεραίωσης της εργασίας, καθώς και έρευνα της Αγαγιώτου (2020) στον τομέα της εστίασης στην Ελλάδα που κατέληξε σε παρόμοια συμπεράσματα.

Διάφορες μελέτες αναδεικνύουν την έλλειψη εκπαίδευσης στο ανθρώπινο δυναμικό ως ένα από τα αδύναμα σημεία του ελληνικού τουρισμού, αφού δεν ανταποκρίνεται στις αυξημένες απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και μειώνει το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών. Είναι χαρακτηριστικό πως ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στην 25^η θέση στον κόσμο στη «Λίστα Ανταγωνιστικότητας Ταξιδιών και Τουρισμού» του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, κατατάσσεται μόλις 59^η όσον αφορά στο δείκτη «Ανθρώπινο Δυναμικό και Αγορά Εργασίας», πολύ κάτω από το μέσο όρο της Ευρώπης (Calderwood & Soshkin, 2019). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό αν αναλογιστούμε πως μια μελέτη των Budría και Telhado-Pereira (2009), η οποία αναλύει τη μετάβαση στην αγορά εργασίας των συμμετεχόντων στην επαγγελματική κατάρτιση στην τουριστική Μαδέιρα της Πορτογαλίας, διαπιστώνει πως τα προγράμματα μακράς κατάρτισης και η κατάρτιση στον τομέα του τουρισμού είναι ιδιαίτερα ευεργετικά και αποτελεσματικά (Budría & Telhado-Pereira, 2009). Η ίδια μελέτη διαπιστώνει, ακόμα, ότι η κατάρτιση είναι πιο αποτελεσματική μεταξύ των μορφωμένων, πράγμα που καταδεικνύει πως η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση δεν μπορεί να υποκαταστήσει και να διορθώσει την έλλειψη βασικών γνώσεων στον επάγγελμα. Στον αντίποδα, όμως, έρευνες των Rodokanakis και Vlachos (2010) βρήκαν πως το Βόρειο Αιγαίο και η Κρήτη, δεν ακολουθούν αυτό τον κανόνα, αφού ένας άνθρωπος σε αυτά τα μέρη δεν βελτιώνει απαραίτητα τη θέση του στην αγορά εργασίας με περισσότερη μόρφωση ή εκπαίδευση (Rodokanakis & Vlachos, 2010).

Η οικονομική απόδοση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα δεν έχει εκτιμηθεί επακριβώς. Σύμφωνα με το IOBE (2021) «τα εμπειρικά αποτελέσματα καταλήγουν στο ότι ο βαθμός απόδοσης της κοινωνικής επένδυσης στην μεταδευτεροβάθμια αρχική ΕΕΚ είναι ικανοποιητικός. Επιπρόσθετα, ο βαθμός απόδοσης αυξάνει λίγο όταν η διάρκεια των σπουδών και το κοινωνικό κόστος της μεταδευτεροβάθμιας αρχικής ΕΕΚ μειώνονται» και διαπιστώνει, όπως αναφέρθηκε ξανά προηγουμένως, πως «παλαιότερες μελέτες, επισημαίνουν ένα παράδοξο της ελληνικής αγοράς εργασίας, σε αντίθεση με τα ευρήματα σε πολλές άλλες χώρες, ότι δεν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του επιπέδου εκπαίδευσης και της πιθανότητας ανεργίας. Σε περιοχές με έντονη εξειδίκευση στον τουρισμό τα αποτελέσματα της ΕΕΚ δεν είναι συμβατά με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς η επιπλέον επιμόρφωση μπορεί να μην συμβάλλει θετικά στην πιθανότητα πρόσληψης στον τομέα του τουρισμού» (IOBE, 2021).

3.7. Στόχοι και Στάδια Ανάπτυξης του Προσωπικού στον Τουρισμό

Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στην τουριστική αγορά εργασίας, τις βασικές δραστηριότητες της Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΔΑΔ) και τη σημασία των δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού χαρακτήρα, αντιλαμβανόμαστε ότι βασική προϋπόθεση για

την επιτυχή εκπαίδευση και ανάπτυξη προσωπικού και στελεχών, αποτελεί η τήρηση μιας διαδικασίας που περιλαμβάνει μια σειρά από αλληλένδετα στάδια.

Ο κύριος στόχος σε κάθε τουριστική επιχείρηση, είναι τα άτομα να αποκτήσουν και να βελτιώσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις απέναντι στις εργασίες που σχετίζονται με την εργασία (Vinesh, 2014). Είναι ένα από τα σημαντικότερα κίνητρα που μπορεί να οδηγήσει σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη για τους ιδιώτες και οργανισμούς.

Τα στάδια για την ανάπτυξη του προσωπικού περιλαμβάνουν(Kenney & Reid, 1986):

- Προσδιορισμό των επιμέρους επιχειρησιακών αναγκών.
- Ορισμό της απαιτούμενης εκπαίδευσης και ανάπτυξης, όσον αφορά σε δεξιότητες και γνώσεις που το προσωπικό και τα στελέχη πρέπει να μάθουν και αλλαγή στάσης.
- Καθορισμό του συγκεκριμένου στόχου της εκπαίδευσης και ανάπτυξης.
- Σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάπτυξης, μέσα από επιλογή του καταλληλότερου συνδέσμου μεθόδων και τεχνικών.
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας με βάση διάφορα κριτήρια.
- Προσαρμογή του προγράμματος βάσει των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, όπου κρίνεται απαραίτητο.

4. Κεφάλαιο: Μεθοδολογία Έρευνας

Για να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της έρευνας και να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα σχεδιάστηκε ένα εννοιολογικό πλαίσιο και αναπτύχθηκε ένα ερωτηματολόγιο για τη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων. Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα.

4.1 Σχεδιασμός Έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει μια σειρά ερευνητικών ποσοτικών εργαλείων. Η ποσοτική προσέγγιση (Quantitative Research) βρίσκει κυρίως εφαρμογή στις δειγματοληπτικές εμπειρικές έρευνες. Οι ποσοτικές μέθοδοι επικεντρώνονται σε αριθμητικά δεδομένα και σε στατιστικές συγκρίσεις και το πιο διαδεδομένο εργαλείο τους είναι το τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Έτσι, τα δεδομένα τυποποιούνται, οι μεταβλητές λαμβάνουν αριθμητικές τιμές και μέσα από μια διαδικασία μπορούν να ελεγχθούν τυχόν συσχετίσεις και να βγουν συμπεράσματα για τον πληθυσμό της έρευνας.

Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας βάση της οποίας μπορεί να προσδιορισθεί η σχέση αιτίας και αποτελέσματος μεταξύ δύο ή περισσότερων μεταβλητών. Στην ποσοτική έρευνα ο/η ερευνητής/τρια διατυπώνει μία ή περισσότερες υποθέσεις (hypothesis) και μέσα από την διαδικασία προσπαθεί να τις επαληθεύσει ή απορρίψει. Ουσιαστικά στην ποσοτική έρευνα ο/η ερευνητής προσπαθεί να ελέγξει τις υποθέσεις του μέσα από στατιστικές αναλύσεις. Η συγκεκριμένη προσέγγιση θεωρείται καταλληλότερη από την ποιοτική έρευνα. Τα βασικά χαρακτηριστικά της ποσοτικής έρευνας είναι τα εξής:

- Επιμεριστική-αναλύει το φαινόμενο σε επιμέρους «μετρήσιμα» χαρακτηριστικά για να τα «εκτιμήσει» και να προσδιορίσει τις σχέσεις μεταξύ τους.
- Ελεγχόμενες συνθήκες-Επιχειρεί να ελέγξει τις συνθήκες ώστε να απομονωθούν οι συγχυτικοί παράγοντες.
- Εστιάζει στα μετρούμενα χαρακτηριστικά (μεταβλητές).
- Αξιοπιστία
- Ερευνητής αποστασιοποιημένος- Αντικειμενικότητα (από απόσταση).
- Ανεξάρτητη του πλαισίου (επιδέχεται γενίκευσης).
- Στατιστική Ανάλυση δεδομένων.
- Συνήθως μεγάλης κλίμακας.

4.2 Ηθικά Ζητήματα

Διασφάλιση ανωνυμίας συμμετεχόντων και εμπιστευτικότητας: Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου τηρήθηκε η ανωνυμία των ατόμων που θα έλαβαν μέρος στην έρευνα, καθώς επίσης και τήρηση του απορρήτου των στοιχείων που συλλέχθηκαν.

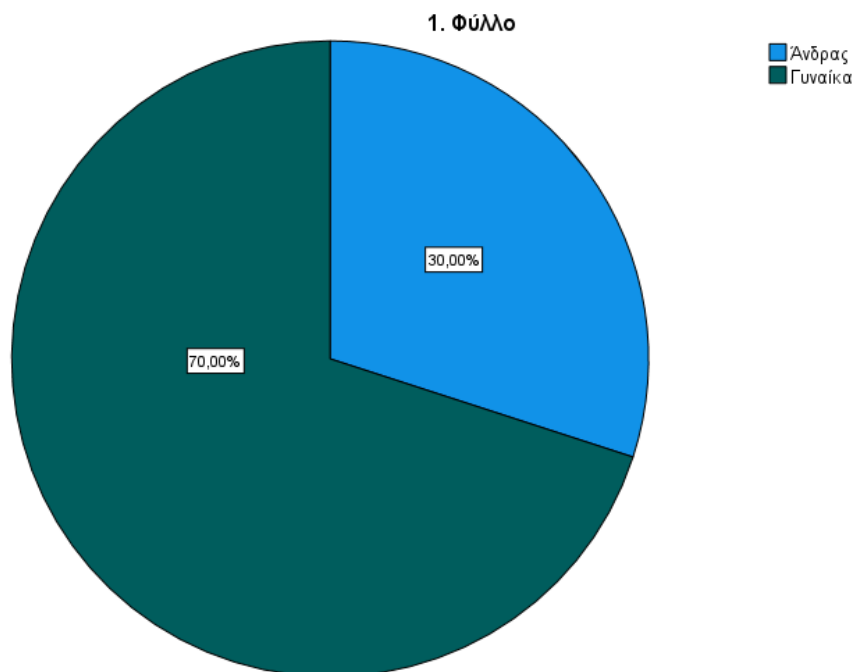
Χρήση των ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών: Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν χρησιμοποιήθηκαν για την έκδοση αποτελεσμάτων της έρευνας αποκλειστικά και μόνο από τα άτομα που ασχολήθηκαν με τη συγκεκριμένη μελέτη.

4.3 Δείγμα

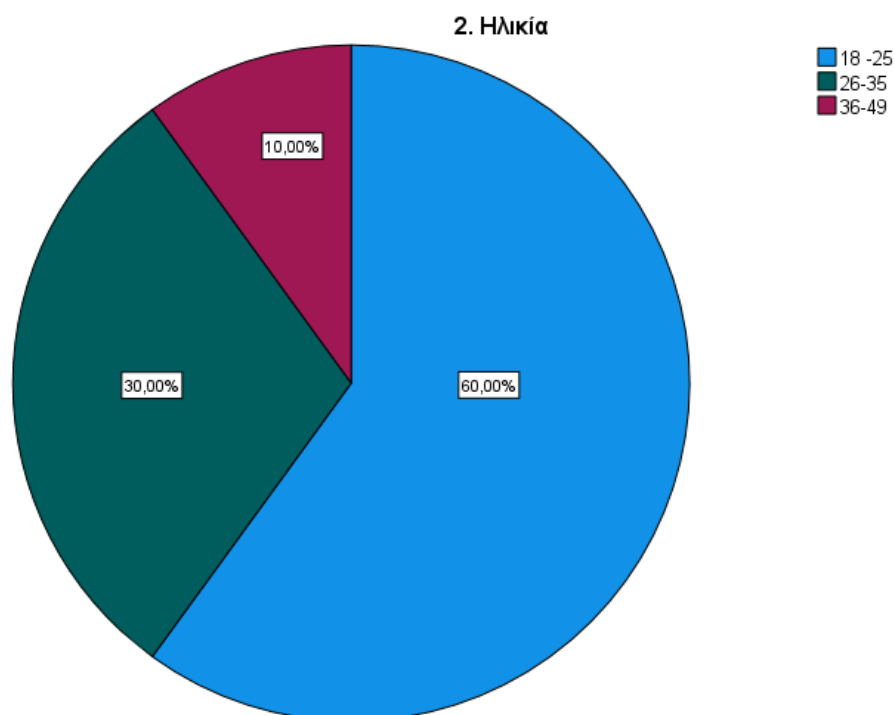
Το δείγμα αποτελείται από 100 άτομα, τα οποία εργάζονται σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού ή είναι αυτοαπασχολούμενοι. Ερωτήθηκαν ανώνυμα άτομα άνδρες και γυναίκες ηλικίας άνω των 18 ετών. Το ερωτηματολόγιο συντάχτηκε με τέτοιο τρόπο ώστε, να γίνεται κατανοητό κατά την συμπλήρωσή του. Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε ηλεκτρονικά, τον Ιούνιο του 2022 με τη βοήθεια φόρμες της google και τα δεδομένα επεξεργάστηκαν με τη χρήση του προγράμματος SPSSStatistics 27.

Τα αποτελέσματα αυτών παραθέτονται παρακάτω.

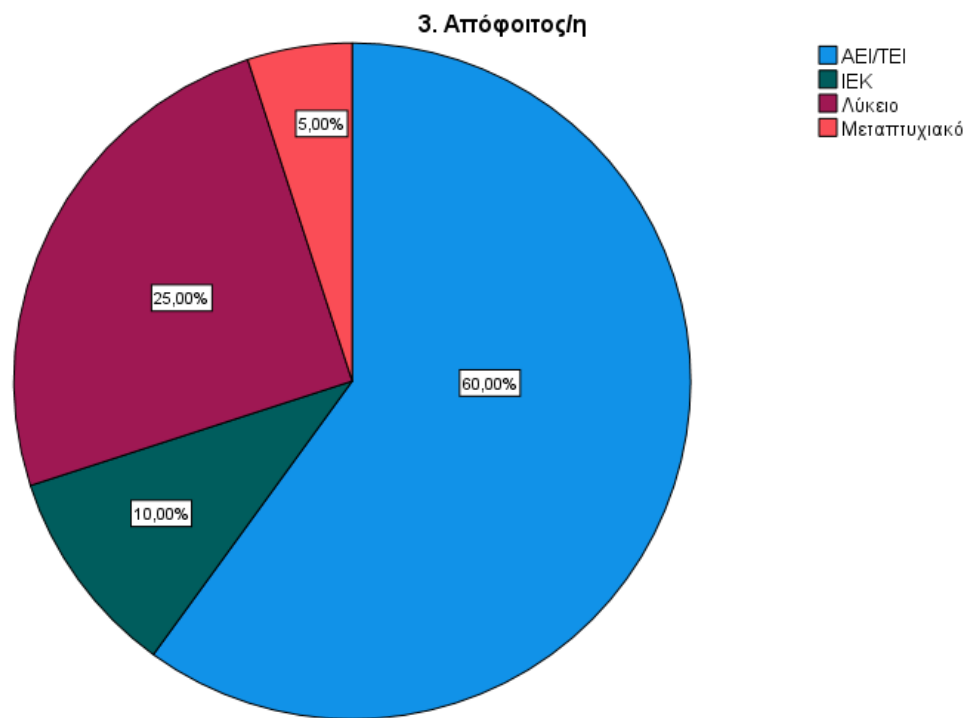
4.4 Πίνακες - Διαγράμματα

Από τους ερωτηθέντες, το 70% ήταν Γυναίκες, ενώ το 30% ήταν άνδρες.

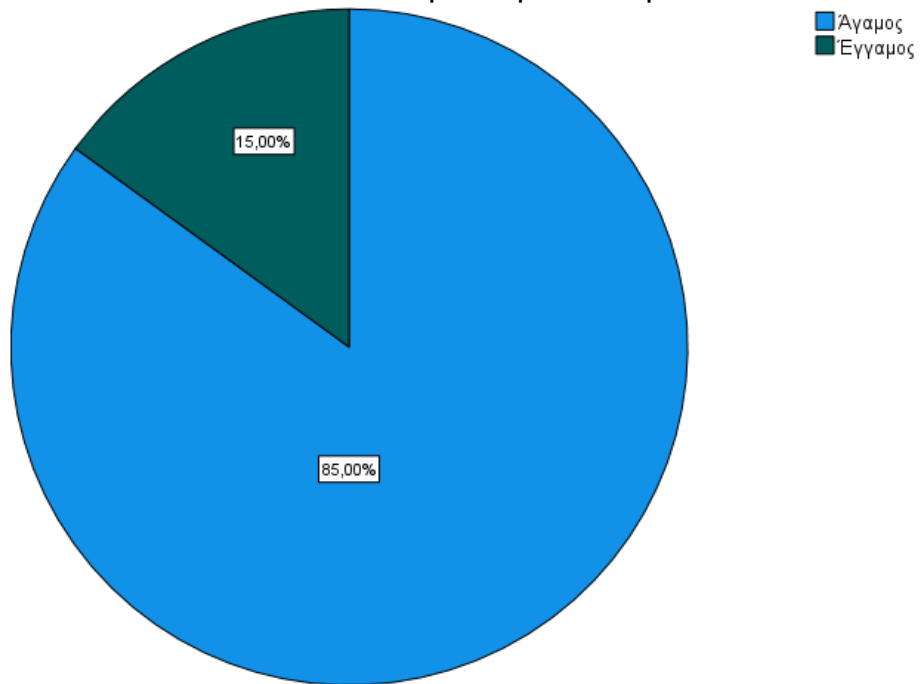

Το 90% των ερωτηθέντων ήταν ηλικίας από 18 ως και 35 ετών, ενώ το 10% μεγαλύτερο των 36 ετών.

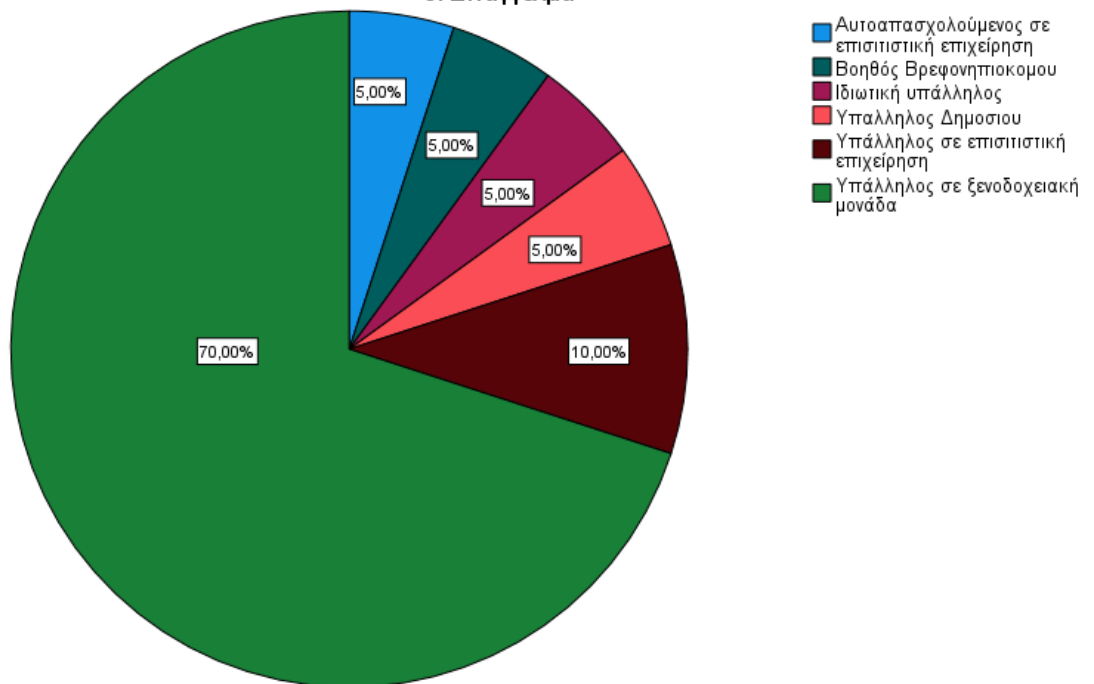
Το 75% των ερωτηθέντων είχε λάβει τουλάχιστον μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση.

4. Οικογενειακή κατάσταση

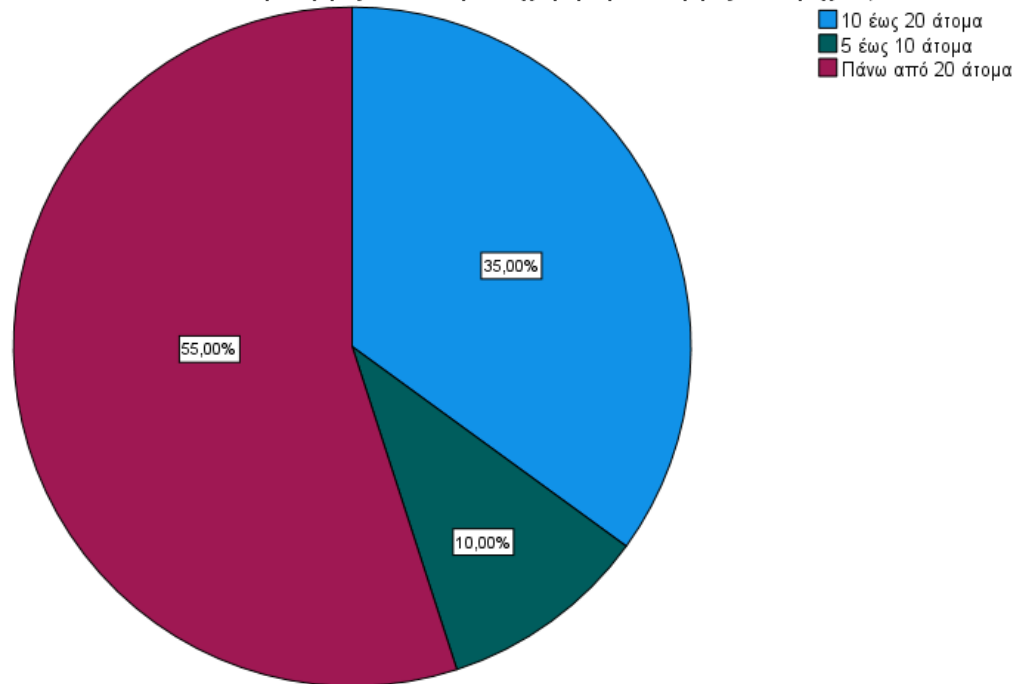
Το 85% των ερωτηθέντων, είναι άγαμοι

5. Επάγγελμα

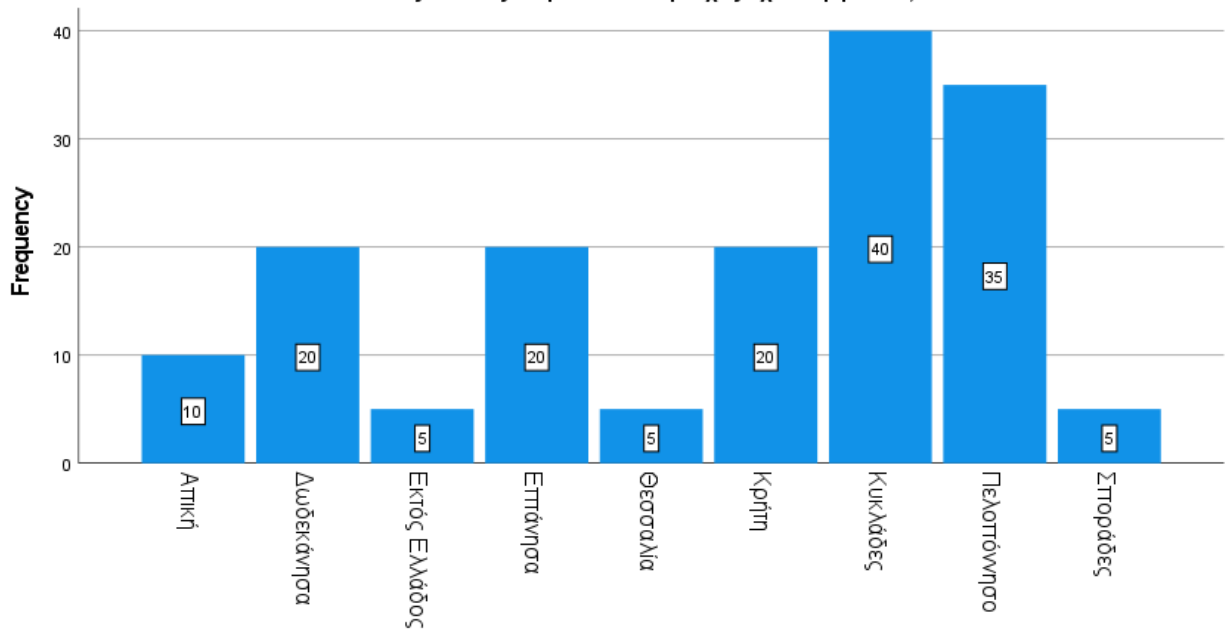
Το 85% των ερωτηθέντων, απασχολείται στον τομέα του τουρισμού

6. Πόσα άτομα εργάζονται στην επιχείρηση που εργάζεστε ή έχετε;

Το 90% των ερωτηθέντων απασχολείται σε επιχείρηση που απασχολεί πάνω από 10 άτομα.

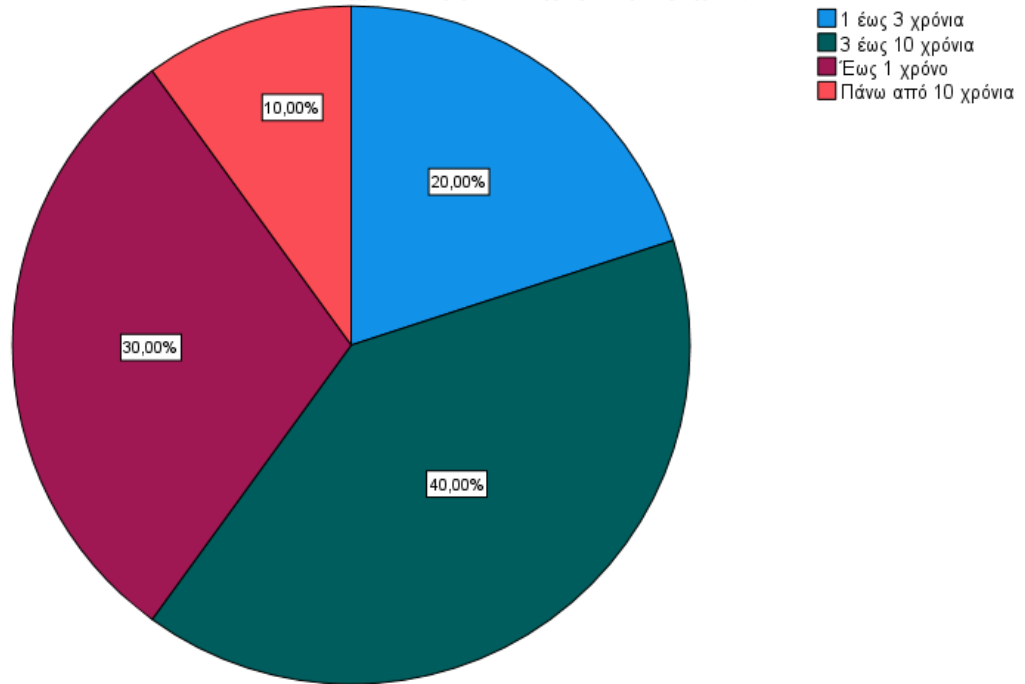
7. Σε ποιες από τις παρακάτω περιοχές έχετε εργαστεί;

7. Σε ποιες από τις παρακάτω περιοχές έχετε εργαστεί;

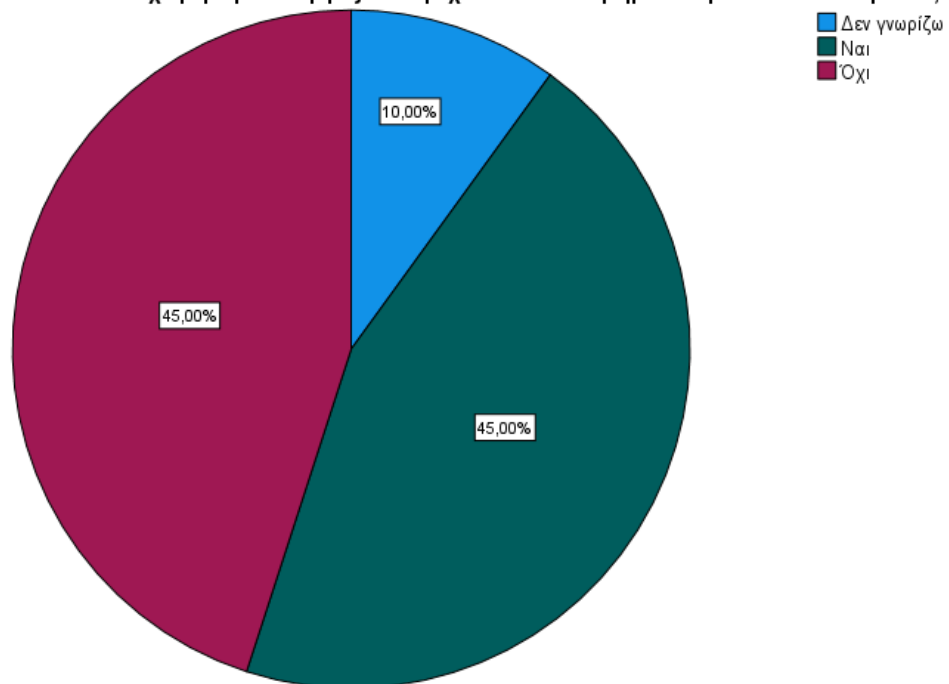
Το 66% έχει απασχοληθεί στη νησιωτική Ελλάδα.

8. Πόσα χρόνια εργασιακής εμπειρίας έχετε;

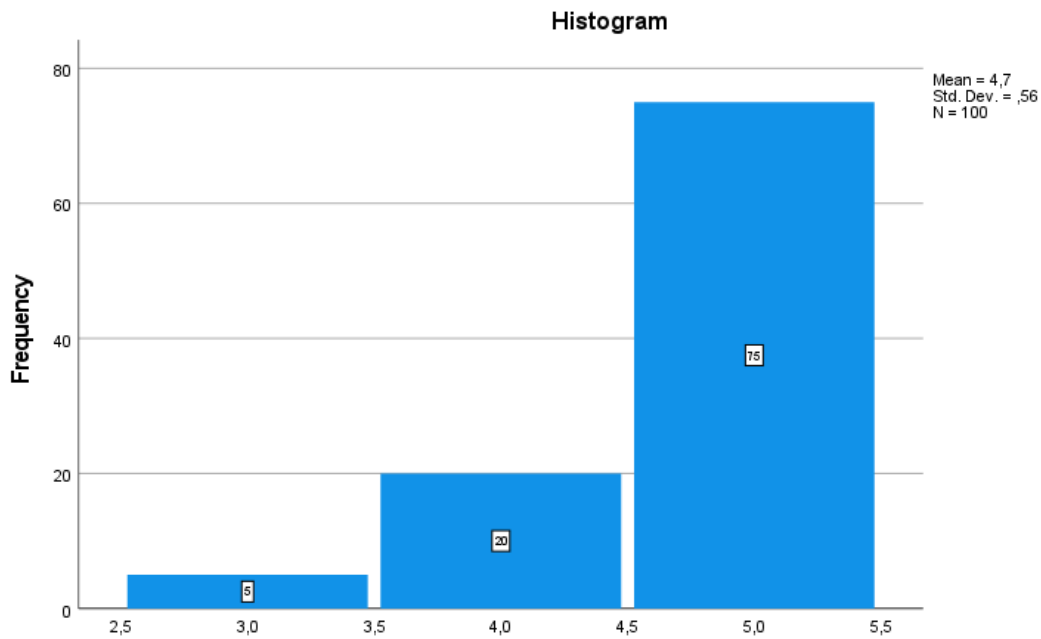

Το 50% των ερωτηθέντων έχει εργασιακή εμπειρία μέχρι 3 έτη, ενώ πάνω από 3 έτη έχουν και πάλι το 50%.

9. Η επιχείρηση που εργάζεστε ή έχετε διαθέτει τμήμα ανθρώπινου δυναμικού;

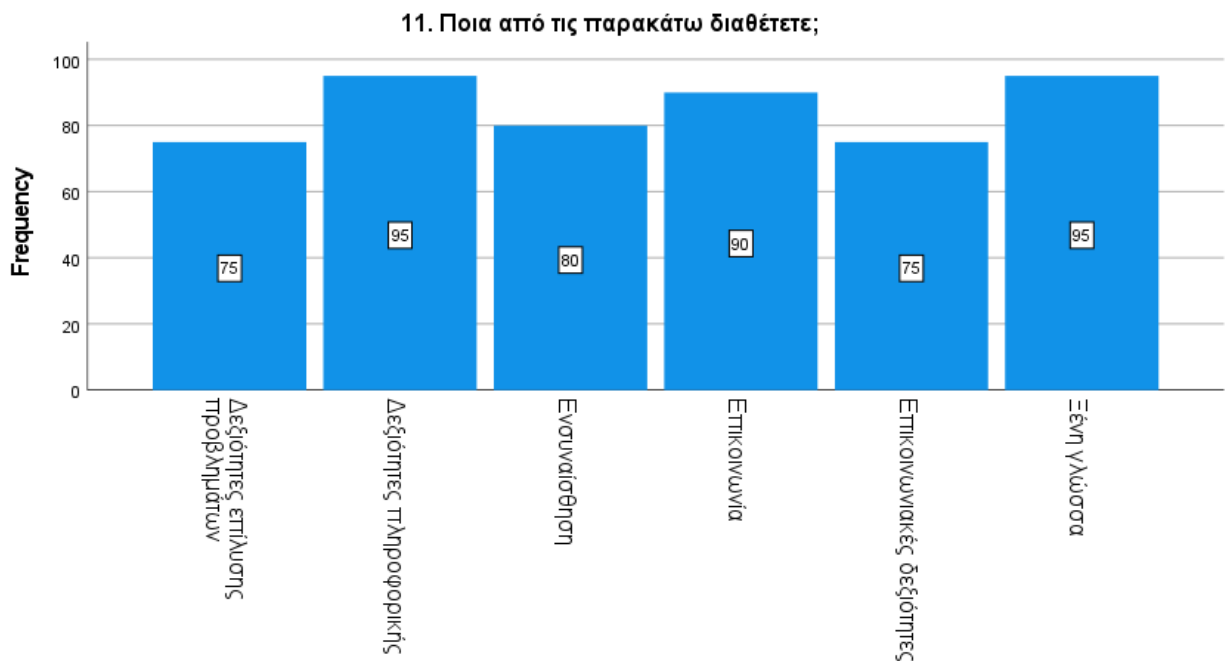

Από αυτούς που γνώριζαν αν υπήρχε ή δεν υπήρχε τμήμα ανθρώπινου δυναμικού, το 45% είχε, ενώ το 45% δεν είχε, το υπόλοιπο 10% δεν γνώριζε.

10. Κατά πόσο θεωρείτε σημαντική ύπαρξη του τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού.

Το 95% θεωρεί σημαντική την ύπαρξη τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού.

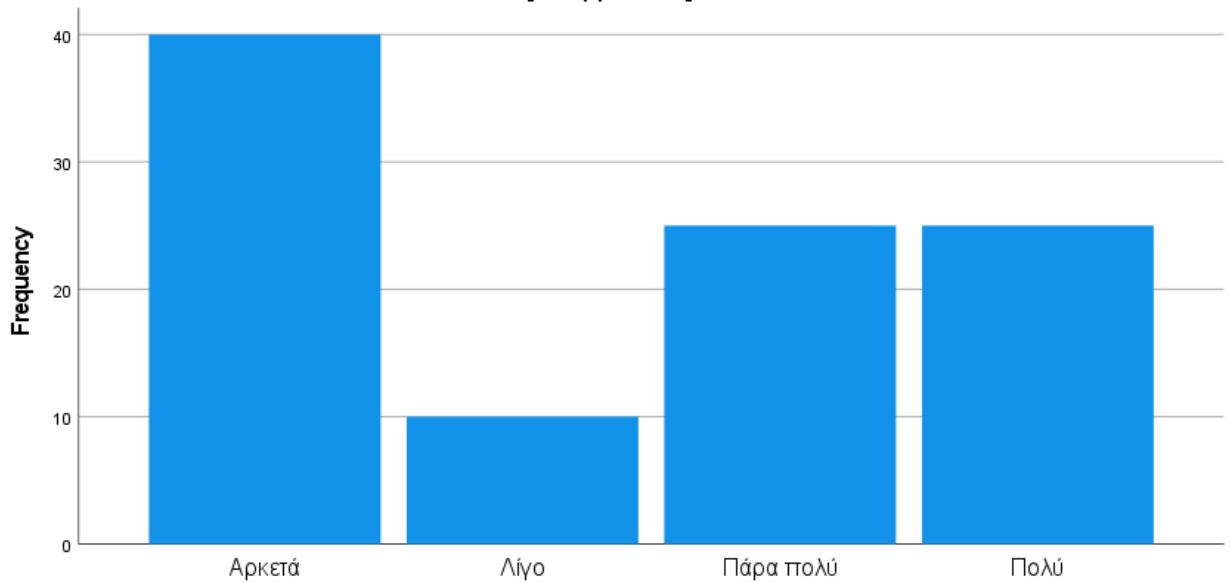

11. Ποια από τις παρακάτω διαθέτετε;

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων στο ποιες δεξιότητες διαθέτουν ήταν μοιρασμένες.

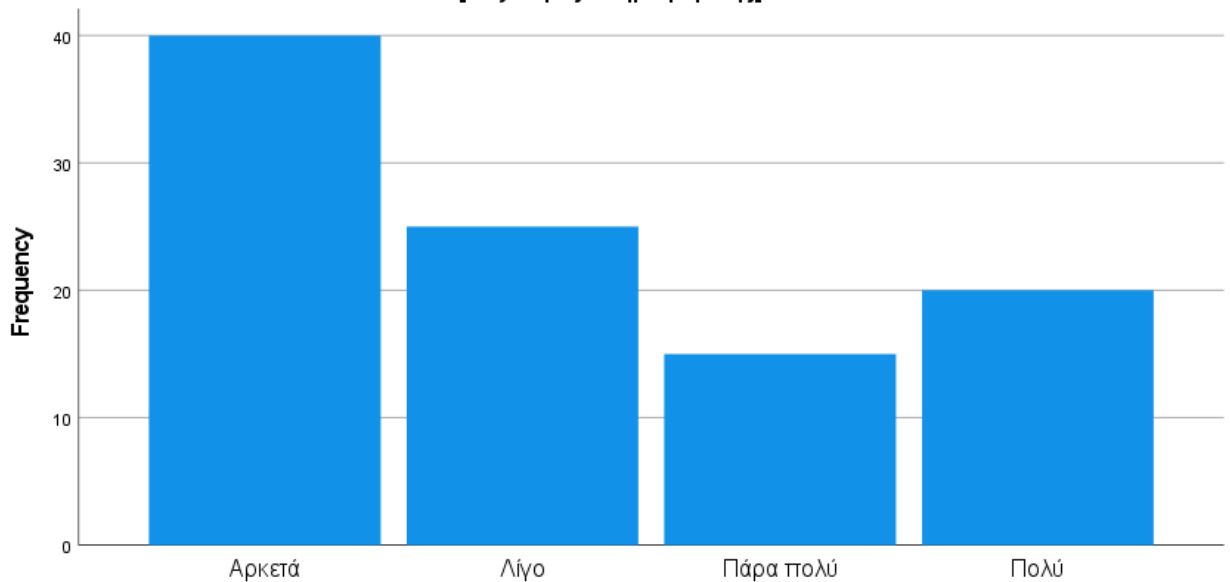
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Ξένη γλώσσα]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Ξένη γλώσσα]

Το 90% θεωρεί σημαντική δεξιότητα στον τουρισμό την γνώση μιας ξένης γλώσσας.

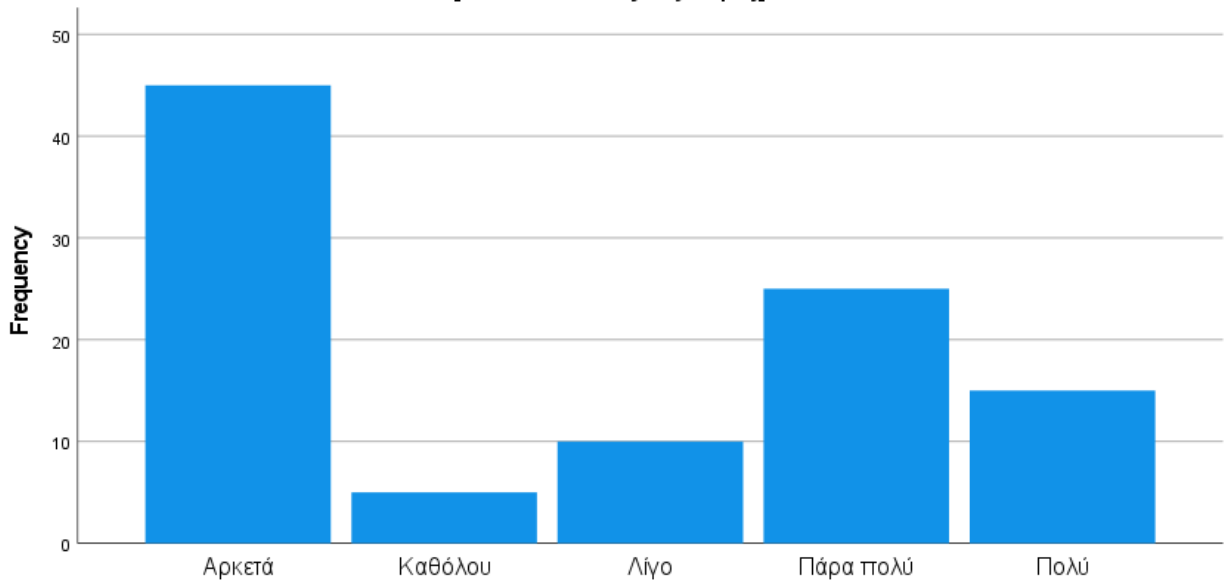
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Δεξιότητες πληροφορικής]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Δεξιότητες πληροφορικής]

Το 75% θεωρεί σημαντικές τις δεξιότητες της πληροφορικής στον τομέα του τουρισμού.

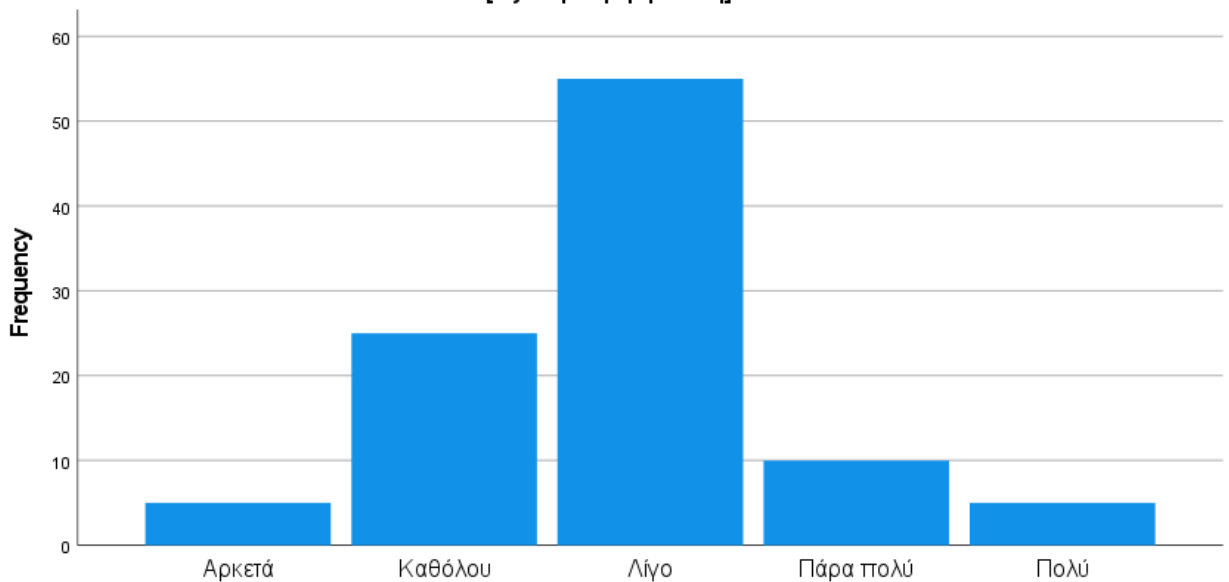
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Επικοινωνιακές δεξιότητες]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Επικοινωνιακές δεξιότητες]

Το 85% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντικές τις επικοινωνιακές δεξιότητες στον τομέα του τουρισμού.

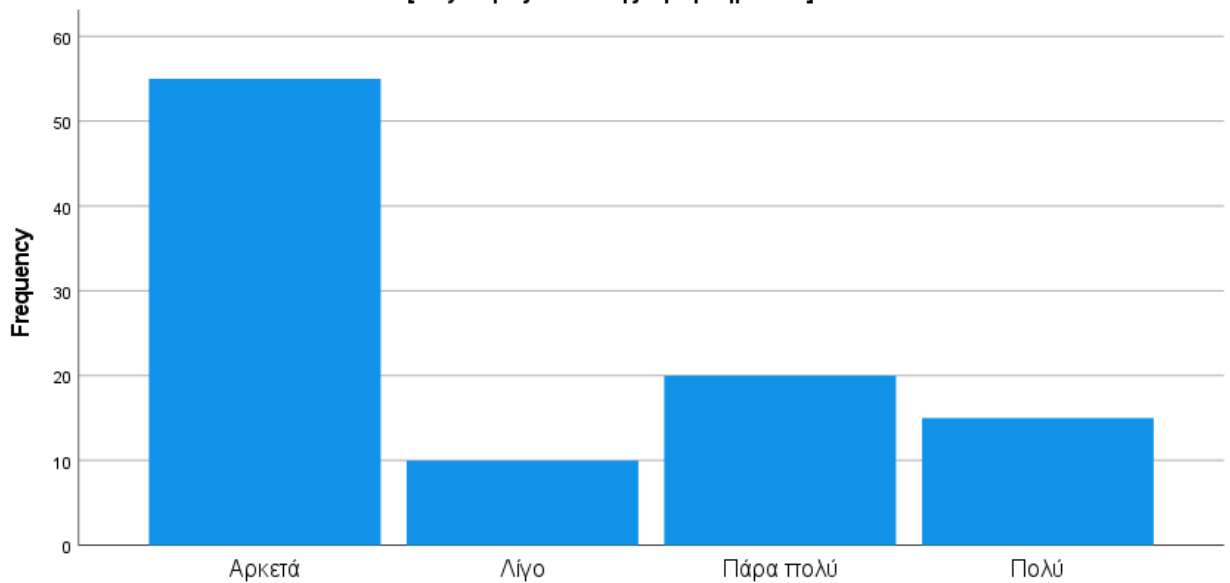
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Εξωτερική εμφάνιση]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Εξωτερική εμφάνιση]

Το 80% των ερωτηθέντων θεωρεί μη σημαντική την εμφάνιση στον τομέα του τουρισμού.

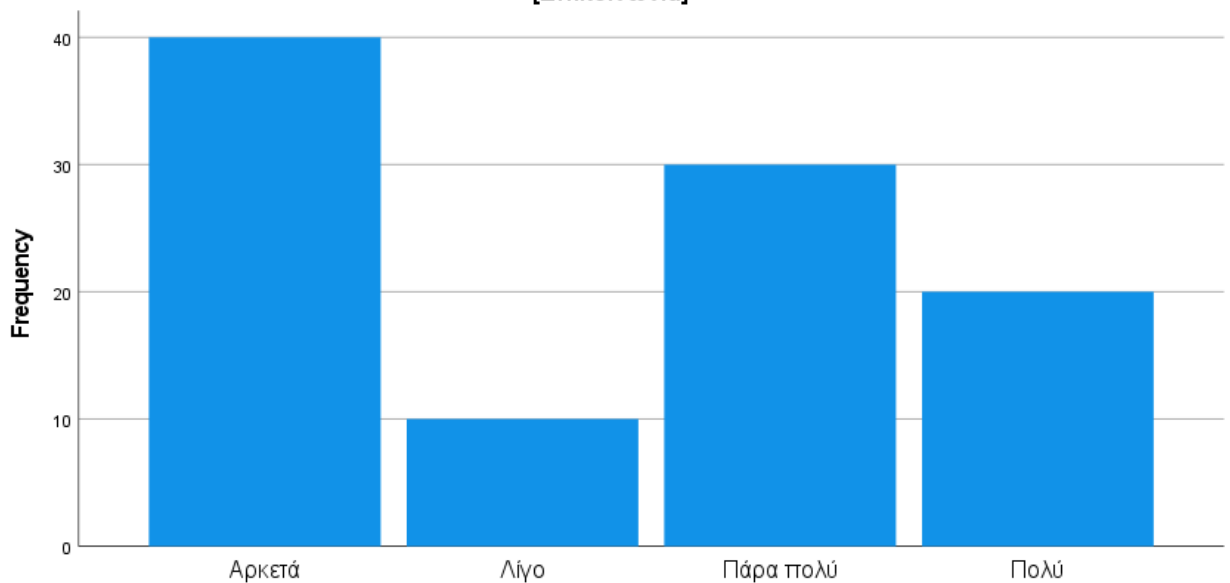
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων]

Το 90% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντική την δεξιότητα επίλυσης προβλημάτων στον τομέα του τουρισμού.

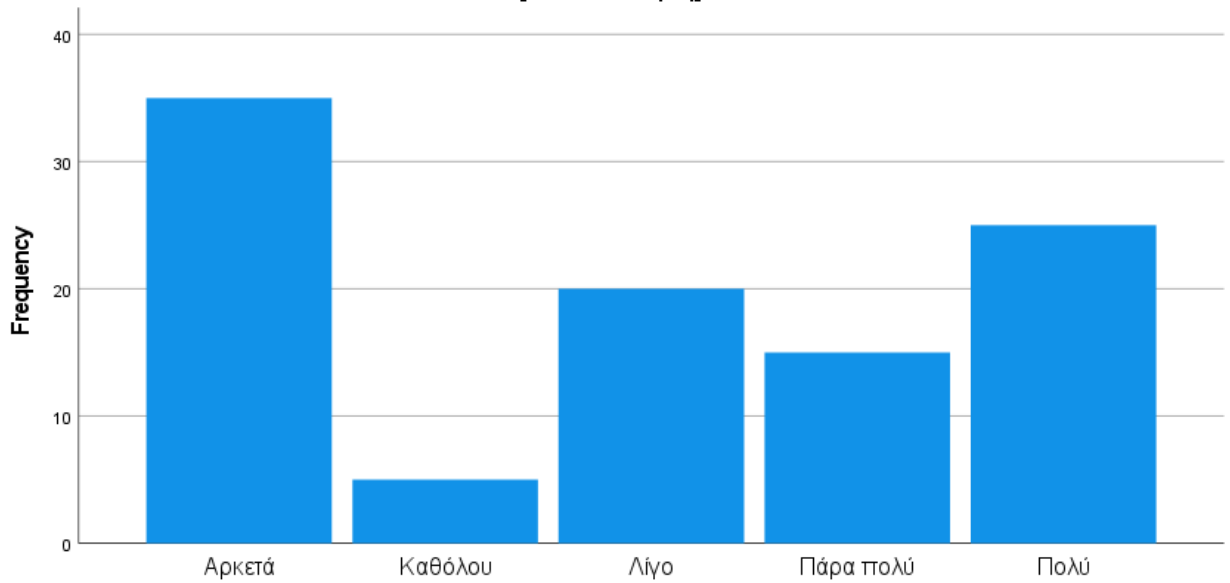
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Επικοινωνία]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Επικοινωνία]

Το 90% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντικό το προσόν της επικοινωνίας στον τομέα του τουρισμού.

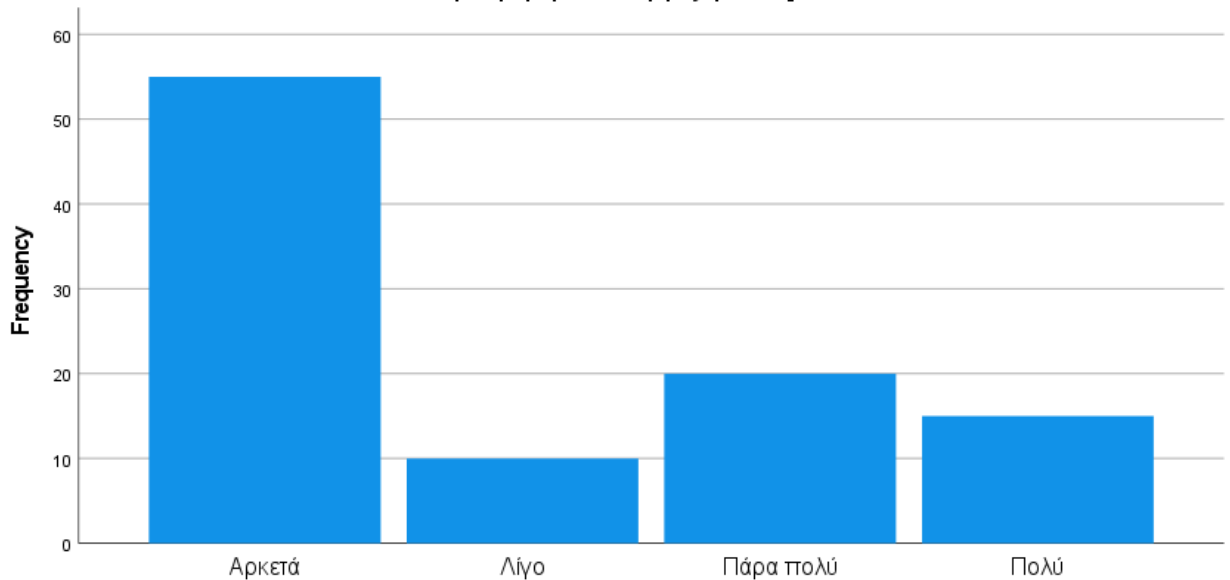
12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Ενσυναίσθηση]

12. Κατά πόσο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για έναν εργαζόμενο στον τομέα του Τουρισμού [Ενσυναίσθηση]

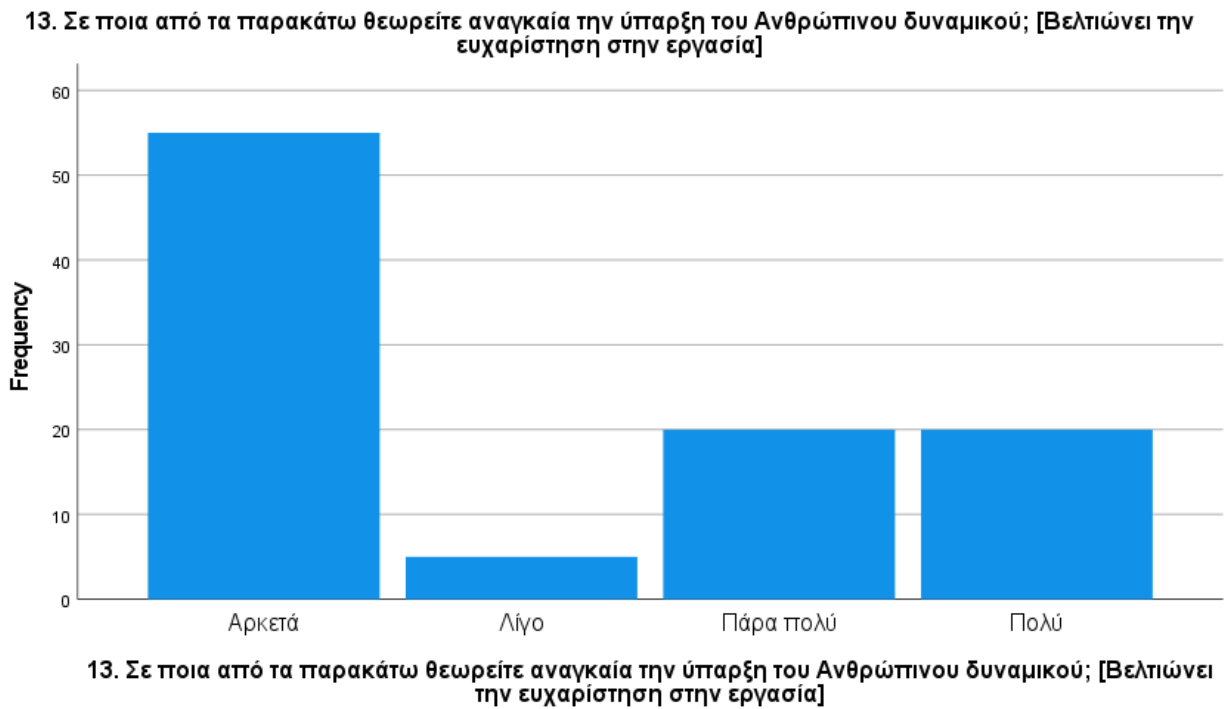
Το 75% των ερωτηθέντων, θεωρούν σημαντικό προσόν την ενσυναίσθηση στον τομέα του τουρισμού.

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει τη συμπεριφορά των εργαζομένων]

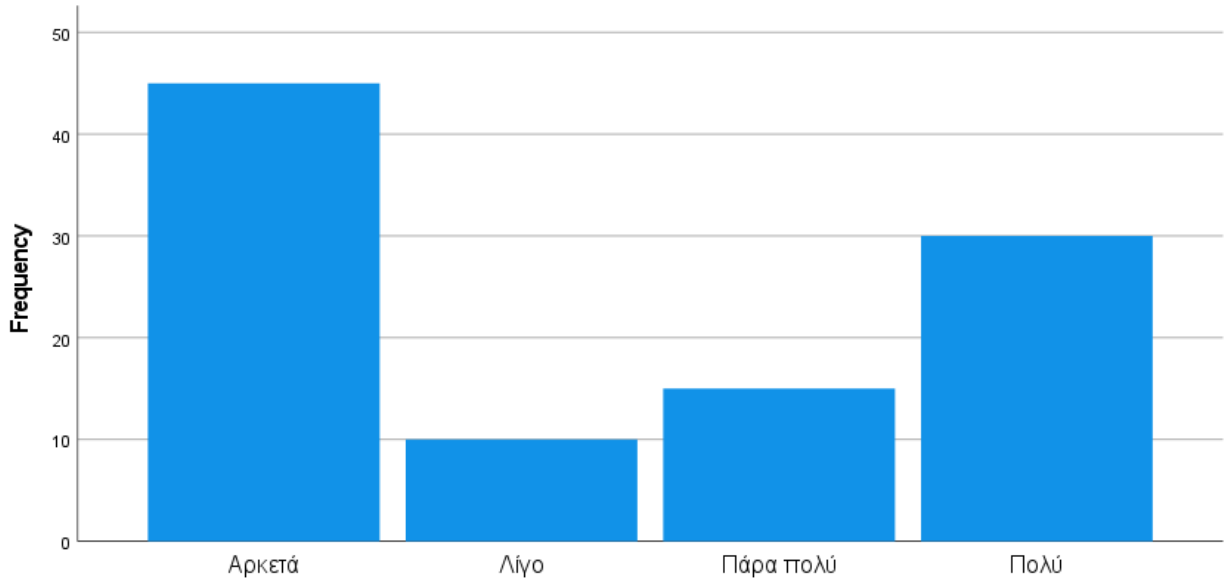
13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει τη συμπεριφορά των εργαζομένων]

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ύπαρξη Ανθρώπινου δυναμικού βελτιώνει τη συμπεριφορά των εργαζομένων αρκετά κατά 55%, ενώ πάρα πολύ και πολύ άλλο ένα 35% των ερωτηθέντων.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού βελτιώνει την ευχαρίστηση στην εργασία αρκετά κατά 55%, ενώ άλλο ένα 40% θεωρεί ότι την βελτιώνει πολύ ή πάρα πολύ.

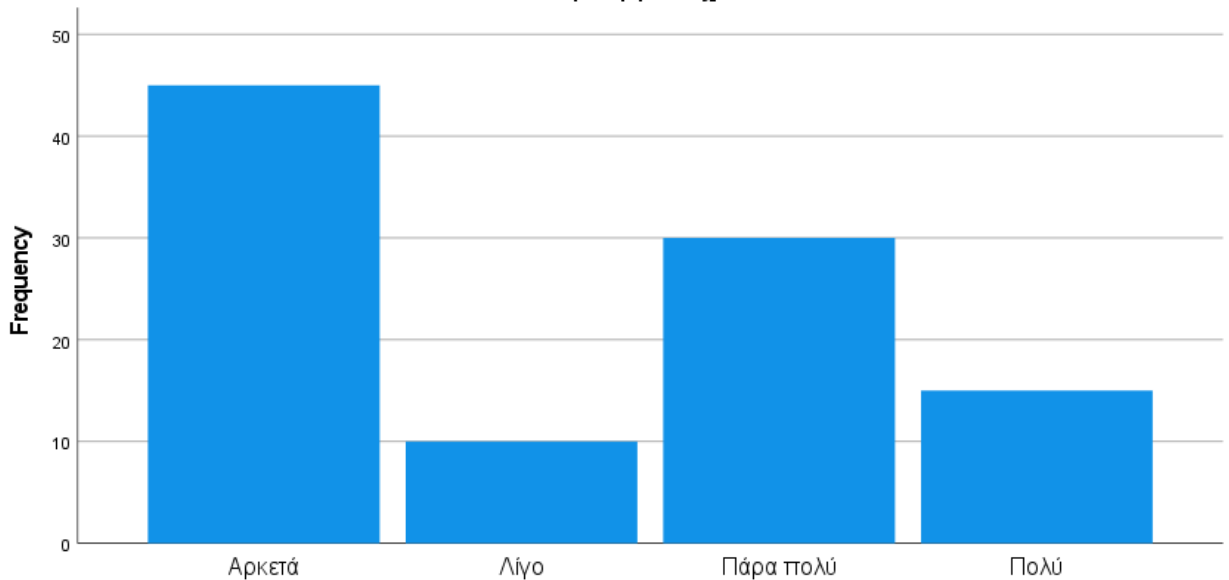
13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει την παραγωγικότητα]

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει την παραγωγικότητα]

Το 45% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι βελτιώνει την παραγωγικότητα πολύ ως πάρα πολύ, ενώ άλλο ένα 45% θεωρεί ότι την βελτιώνει αρκετά.

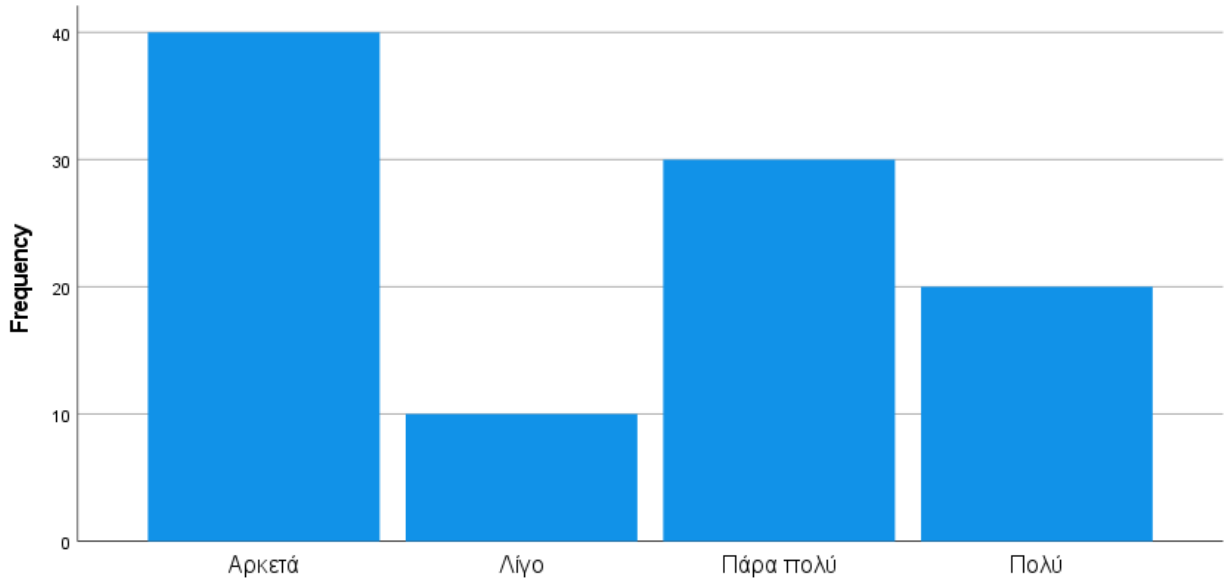
13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει την ποιότητα εργασίας]

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει την ποιότητα εργασίας]

Το 45% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού βελτιώνει πολύ ως πάρα πολύ την ποιότητα της εργασίας, ενώ άλλο ένα 45% θεωρεί ότι την βελτιώνει αρκετά.

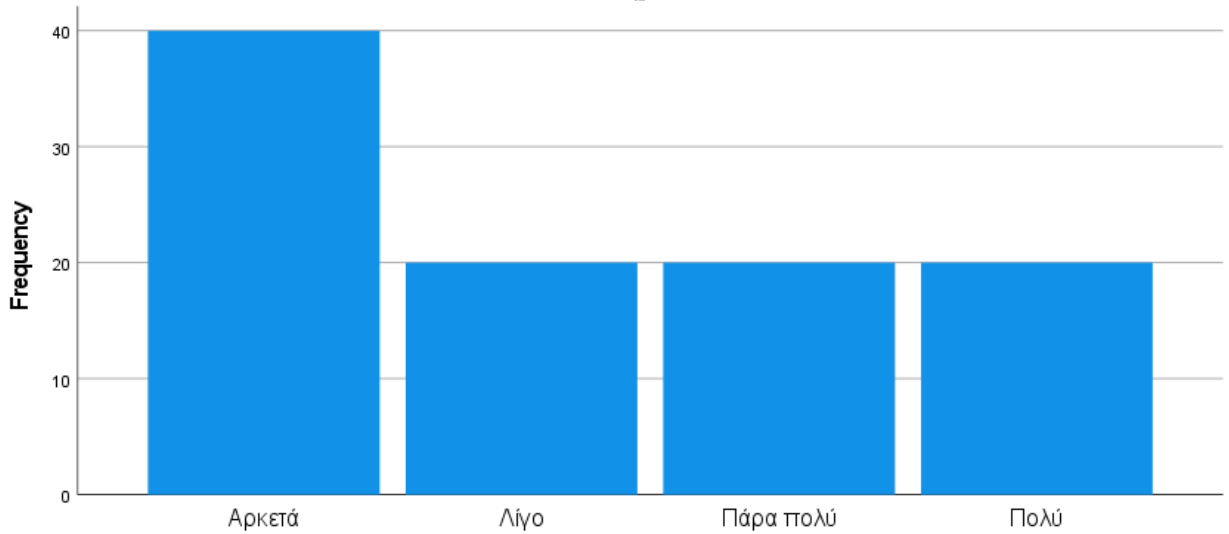
13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει τη γενική εικόνα του οργανισμού προς τους πελάτες]

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Βελτιώνει τη γενική εικόνα του οργανισμού προς τους πελάτες]

Το 90% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ύπαρξη Ανθρώπινου Δυναμικού βελτιώνει την γενική εικόνα του οργανισμού προς τους πελάτες.

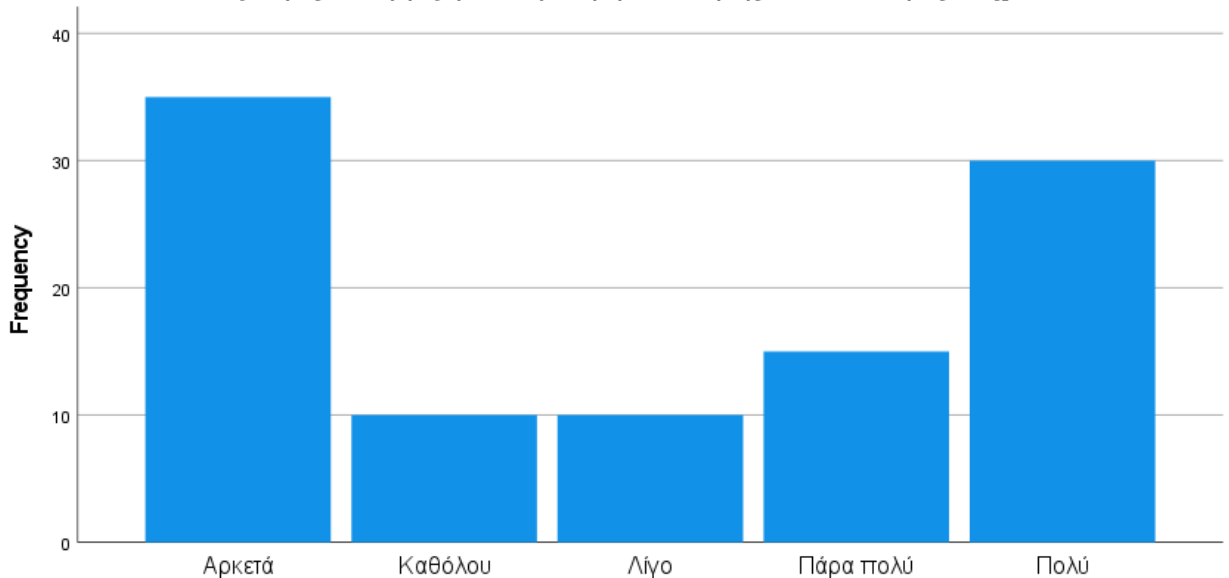
13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Αυξάνει τα επίπεδα κέρδους μειώνοντας την συχνότητα εναλλαγής των εργαζομένων στην επιχείρηση και τα σχετικά με αυτό κόστη]

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Αυξάνει τα επίπεδα κέρδους μειώνοντας την συχνότητα εναλλαγής των εργαζομένων στην επιχείρηση και τα σχετικά με αυτό κόστη]

Το 80% θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού καθώς αυξάνει τα επίπεδα κέρδους μειώνοντας την συχνότητα εναλλαγής των εργαζομένων στην επιχείρηση και τα σχετικά με αυτό κόστη.

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Αναπτύσσει δεξιότητες των εργαζομένων για την βελτίωση της αποδοτικότητας τους]

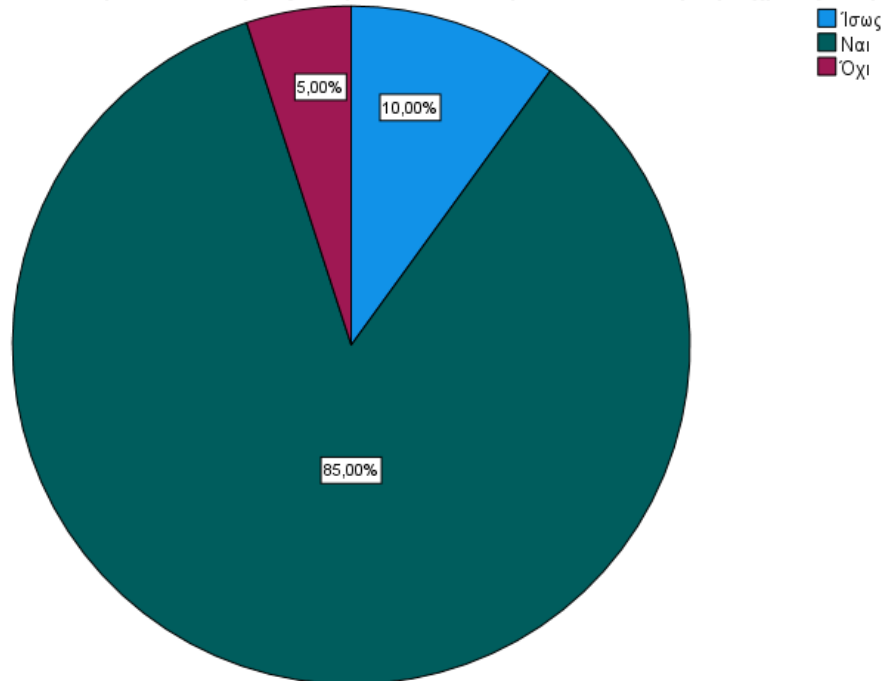

13. Σε ποια από τα παρακάτω θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού; [Αναπτύσσει δεξιότητες των εργαζομένων για την βελτίωση της αποδοτικότητας τους]

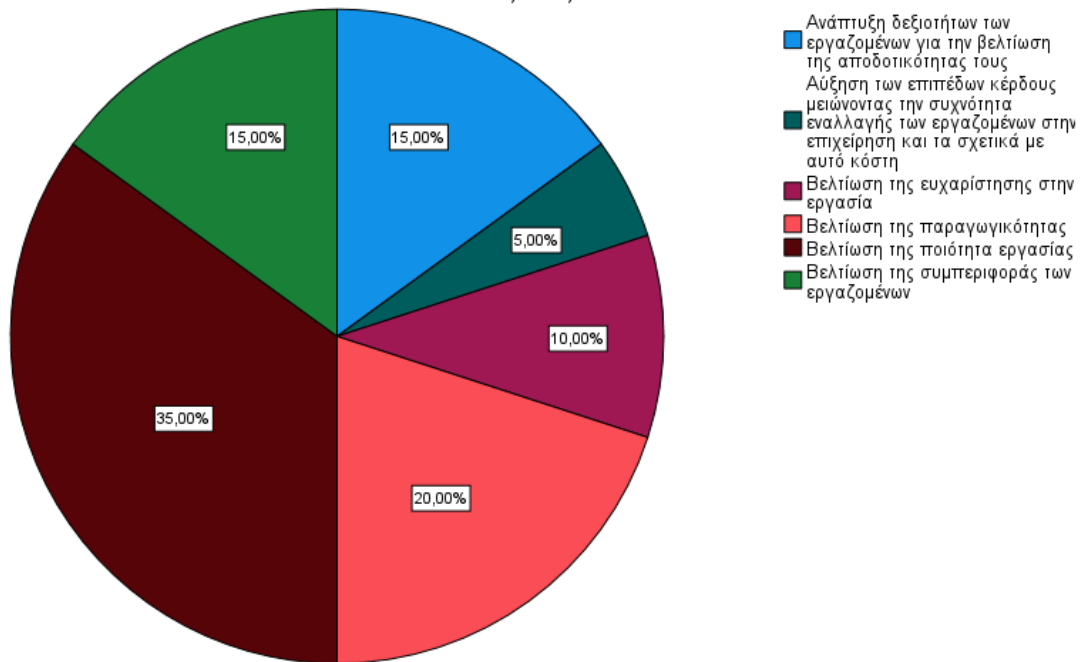
Το 80% θεωρεί αρκετά σημαντική την ύπαρξη του Ανθρώπινου δυναμικού, καθώς αναπτύσσει δεξιότητες των εργαζομένων για την βελτίωση της αποδοτικότητας τους.

14. Θεωρείτε ότι ο τομέας Ανθρώπινου Δυναμικού στον Τουρισμό χρειάζεται βελτίωση;

Το 85% των ερωτηθέντων, θεωρεί ότι το Ανθρώπινο Δυναμικό χρειάζεται βελτίωση.

15. Εάν ναι, πού;

Στο σημείο που χρειάζεται βελτίωση ο τομέας του ανθρώπινου δυναμικού, οι απαντήσεις ήταν μοιρασμένες, αλλά ξεχώριζε η βελτίωση της ευχαρίστησης στην εργασία καθώς συμπεριλαμβανόταν σαν απάντηση σε μια στις τρεις απαντήσεις που δόθηκαν.

Συμπεράσματα-Προτάσεις

Ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο, που με την πάροδο του χρόνου, παραμένει αντικείμενο μελέτης για ερευνητές και μελετητές του τουριστικού κλάδου. Για την Ελλάδα αλλά και τις περισσότερες χώρες του κόσμου ο τουρισμός επιφέρει τεράστια οφέλη. Η μελέτη του τουρισμού καταδεικνύει την άμεση και έμμεση σχέση του με τους περισσότερους σύγχρονους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Όσο αναφορά την Ελλάδα, ο τουρισμός είναι ιδιαίτερα ωφέλιμος για τη βιωσιμότητά της χώρας, τόσο κατά την διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης όσο και κατά την Covid περίοδο. Επίσης, παρατηρείται ότι στην Ελλάδα πολλοί τουρίστες επιλέγουν εναλλακτικές τουρισμού πέρα από το τρίπτυχο Ήλιος – Θάλασσα – Πολιτισμός.

Τα ταξίδια και ο τουρισμός θεωρούνται από τους βασικότερους τομείς ανάπτυξης στις περισσότερες χώρες σε όλο τον κόσμο. Οι τομείς του τουρισμού φέρουν σημαντικές έμμεσες επιπτώσεις πέρα από τις άμεσες οικονομικές επιπτώσεις. Ο τουρισμός παρουσιάζεται ως μια ιδιαίτερα σημαντική πηγή εισοδήματος, δημιουργίας πλούτου αλλά και θέσεων εργασίας. Ακόμη, διαδραματίζει έναν ευρύτερο ρόλο αναφορικά με τη προώθηση της εικόνας και τη διεθνή αντίληψη μίας χώρας στο εξωτερικό, και παράλληλα επηρεάζει συμπληρωματικές εγχώριες πολιτικές.

Το 2021 παγκοσμίως, οι διεθνείς αφίξεις τουριστών αυξήθηκαν κατά +4% σε σχέση με το 2020, ωστόσο παρέμειναν -72% κάτω από τα επίπεδα του 2019. Για το 2022 οι διεθνείς αφίξεις αναμένεται να εκτοξευθούν στα ύψη ιδιαίτερα στους τοπ προορισμούς όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Μεξικό, την Ινδονησία, την Ιταλία, τη Τουρκία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Αυστρία, τη Βουλγαρία και τη Γερμανία. Για την Ελλάδα προβλέπεται ρεκόρ αφίξεων από τουρίστες από όλο τον κόσμο.

Η οργάνωση της Διοίκησης του Ανθρώπινου Δυναμικού αποτελεί ένα από τα «κλειδιά επιτυχίας» μιας κερδοφόρας επιχείρησης, αφού η ορθή και αποτελεσματική οργάνωση του ανθρώπινου δυναμικού της μπορεί να αποφέρει μόνο θετικά αποτελέσματα στην επιχείρηση. Ο ρόλος του ανθρώπινου «κεφαλαίου» διαδραματίζει, πρωταγωνιστικό ρόλο για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ικανοποίηση των πελατών, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και τα στοιχεία των επιδόσεων της επιχείρησης αλλά και των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου. Η εκπαίδευση και η ανάπτυξη των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς προσφέρει πολλά οφέλη όπως είναι η βελτίωση της συμπεριφοράς των εργαζομένων, της ευχαρίστησης στην εργασία, της παραγωγικότητας, της ποιότητας εργασίας και γενικότερα την εικόνα του οργανισμού προς τους πελάτες και ταυτόχρονα αυξάνει τα επίπεδα κέρδους μειώνοντας την συχνότητα εναλλαγής των εργαζομένων στην επιχείρηση και τα σχετικά με αυτό κόστη.

Από τους συμμετέχοντες που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια, ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι το 70% ήταν γυναίκες, ενώ το 90% ήταν ηλικίας από 18 ως και 35. Η εκπαίδευση που είχαν λάβει και σε ποσοστό 60% ήταν ΑΕΙ/ ΤΕΙ και η οικογενειακή τους κατάσταση άγαμοι, σε ποσοστό 85%. Το 70% των ερωτηθέντων εργάζεται σε ξενοδοχειακές μονάδες. Το 90% εργάζεται σε επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 10 εργαζόμενους. Το 65,6% έχει εργαστεί σε νησιωτικούς προορισμούς. Ως προς τον συνολικό χρόνο εργασίας των

ερωτηθέντων, τα αποτελέσματα είναι μοιρασμένα, καθώς το 50% έχει δουλέψει έως 3 έτη, ενώ το υπόλοιπο 50% πάνω από 3 έτη. Το ίδιο παρατηρείται και ως προς την ερώτηση αν η επιχείρηση έχει τμήμα ανθρώπινου δυναμικού, καθώς στο 45% των περιπτώσεων υπάρχει, στο 45% των περιπτώσεων δεν υπάρχει, και ένα 10% δεν είναι σε θέση να γνωρίζει. Παρόλα αυτά το 75% θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την ύπαρξη τμήματος ανθρώπινου δυναμικού. Στις δεξιότητες που διαθέτουν οι ερωτηθέντες, οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες σε όλες τις επιλογές. Το 50% θεωρεί σημαντική την γνώση των Αγγλικών, ενώ το ποσοστό για τις δεξιότητες πληροφορικής ανέρχεται σε 35%. Το 40% θεωρεί σημαντικές τις επικοινωνιακές δεξιότητες, ενώ μόλις το 15% θεωρεί σημαντική την εξωτερική εμφάνιση. Μόλις το 35% θεωρεί σημαντικό προσόν την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, την ώρα που η σημαντικότητα του προσόντος της επικοινωνίας είναι μοιρασμένο. Τελευταία στα προσόντα, η ενσυναίσθηση, είναι επίσης μοιρασμένη, αλλά υπάρχει και ένα 5% το οποίο την θεωρεί καθόλου χρήσιμη.

Αναφορικά με την ύπαρξη τμήματος ανθρώπινου δυναμικού, μόλις το 35% θεωρεί ότι βελτιώνει την συμπεριφορά των εργαζομένων, την ώρα που το 40% θεωρεί ότι βελτιώνει την ευχαρίστηση στην εργασία. Η βελτίωση της παραγωγικότητας καθώς και η βελτίωση της ποιότητας εργασίας λόγω της ύπαρξης τμήματος δημοσίων σχέσεων θεωρείται ότι βελτιώνεται σε ποσοστό 45%, ποσοστό που είναι ίδιο και για την ερώτηση του αν αναπτύσσει δεξιότητες των εργαζομένων για την βελτίωση της αποδοτικότητας τους.

Το 85% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο τομέας ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό χρειάζεται βελτίωση, ενώ το 55% αυτών πιστεύει ότι χρειάζεται βελτίωση αναφορικά με την ποιότητα εργασίας και την παραγωγικότητα.

Συγκρίνοντας την παρούσα πτυχιακή εργασία με την (Ελπινίκη, 2018) υπάρχουν κοινά σημεία. Συγκεκριμένα, και οι δύο εργασίες αναφέρουν ότι ο τουρισμός επιφέρει πολλά οφέλη στην τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας για την οικονομία της. Επίσης κοινό σημείο και των δύο αποτελεί το Ανθρώπινο Δυναμικό στον τομέα του τουρισμού. Αναλυτικότερα και στις δύο εργασίες η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού είναι υψίστης σημασίας τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τις επιχειρήσεις του τουρισμού τομέα. Επιπρόσθετα, και στις δύο εργασίες κοινό συμπέρασμα είναι ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων, της εμπειρίας, της ικανότητας, της προσωπικότητας, των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων, στάσεων και συμπεριφορών, είναι αναγκαία για τη δημιουργία πλεονεκτημάτων. Ακόμη, και στις δύο τα άτομα που κλήθηκαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο ήταν άτομα που εργάζονταν σε επιχειρήσεις του τουρισμού και τα δύο κατασκευάστηκαν σε ηλεκτρονική πλατφόρμα. Στην παρούσα πτυχιακή το δείγμα αφορούσε 100 άτομα ενώ στην(Ελπινίκη, 2018)ήταν 185. Στη παρούσα πτυχιακή οι εργαζόμενοι κατά μεγαλύτερο ποσοστό 40% είχαν 3-10 χρόνια εμπειρία σε τουριστικό κλάδο ενώ στην(Ελπινίκη, 2018)το 56,70% είχε εμπειρία έως 3 χρόνια στον ξενοδοχειακό κλάδο.

Βιβλιογραφία

- (ΣΕΤΕ), Σ. Ε. (2016). *Ελληνικός τουρισμός, εξελίξεις προοπτικές, τεύχος 1*. Ανάκτηση 4 29, 2022, από sete.gr: http://sete.gr/media/5444/periodiki-meleti-ellinikos-tourismos_teyhos-1.pdf
- Alfandi, A. M. (2016). Training impact on the performance of employees: A case of Jordanian travel and tourism institutions. *International Business Management*, 10(4), σσ. 377 - 384.
- Amondson, B. (2022, Μάιος 25). Top 10 πράγματα που πρέπει να κάνετε στη Βαυαρία. Ανάκτηση από <https://traasgpu.com/top-10-%CF%80%CF%81%CE%AC%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%80%CF%81%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9-%CE%BD%CE%B1-%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B5-%CF%83%CF%84%CE%B7-2/>
- Armstrong, M. (1999). *Handbook of Human Resource Practice* (7th εκδ.). London: Kogan Page.
- Bayramoglou, T., & Ari, Y. O. (2015). The relationship between tourism and economic growth in Greek economy: a time series analysis. *Computational Methods in Social Sciences*, 1, σσ. 89-93.
- Budría, S., & Telhado-Pereira, P. (2009). The contribution of vocational training to employment, job-related skills and productivity: evidence from Madeira. *International Journal of Training and Development*, 13(1), σσ. 53 - 72.
- Calderwood, L. U., & Soshkin, M. (2019). The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. *World Economic Forum*.
- Capital. (2021, Μάιος 17). Ιταλία: 39 εκατ. τουρίστες θα διανυκτερεύσουν φέτος το καλοκαίρι σε ιταλικά θέρετρα και στις "πόλεις της τέχνης". Ανάκτηση από <https://www.capital.gr/diethni/3546190/italia-39-ekat-touristes-tha-dianuktereusoun-fetos-to-kalokairi-se-italika-theretra-kai-stis-poleis-tis-texnis>
- Check in. (2022, Ιανουάριος 20). Tripadvisor: Αυτοί είναι οι 10 δημοφιλέστεροι προορισμοί στον κόσμο. Ανάκτηση από <https://www.checkincyprus.com/article/82517/tripadvisor-aytoi-einai-oi-10-dimofilesteroi-proorismoi-ston-kosmo>
- Chou, M. C. (2013). Does tourism development promote economic growth in transition countries? A panel data analysis. *Economic Modelling*, σσ. 226-232.
- Clements, C. J., & Josiam, B. J. (1995). Training: quantifying the financial benefits. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 7, σσ. 10-15.
- Click at life. (2013, Μάρτιος 20). 10 κορυφαίοι τουριστικοί προορισμοί στην Τουρκία. Ανάκτηση από <https://www.clickatlife.gr/taksidi/story/13939>

- dodecanese islands. (2022, Μάϊος 26). Ρόδος . Ανάκτηση από http://www.dodecanese-islands.com/gr/rhodos/gr_rhodos.html
- Dupeyras , A., & MacCallum , N. (2013). *ndicators for Measuring Competitiveness in Tourism*. OECD Tourism Papers.
- encyclopedia titanica*. (2022, 4 15). Ανάκτηση από <https://gr.encyclopedia-titanica.com/significado-de-turismo>: <https://gr.encyclopedia-titanica.com/significado-de-turismo>
- Eurostat*. (2022, 3 1). Ανάκτηση από [https://ec.europa.eu:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Tourism_trips_of_residents_\(aged_15_years_or_more\),_2013_YB15.png](https://ec.europa.eu:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Tourism_trips_of_residents_(aged_15_years_or_more),_2013_YB15.png)
- hellenicaworld. (2022, Μάϊος 23). Αγία Σοφία (Κωνσταντινούπολη). Ανάκτηση από <http://www.hellenicaworld.com/Byzantium/Architecture/gr/AgiaSofiaKonstantinoupoli.html>
- HuffPost Greece. (2021, Δεκέμβριος 17). Το Μπαλί άνοιξε τις πύλες του στους τουρίστες το 2021. Δέχθηκε μόλις 45 επισκέπτες. Ανάκτηση από https://www.huffingtonpost.gr/entry/to-mpali-anoixe-tis-peles-toe-stoes-toeristes-to-2021-dechtheke-molis-45-episkeptes_gr_61bb108ce4b083b3593f94db
- Hunziger, W., & Kurt, K. (1942). *Grundriß der Allgemeinen Fremdenverkehrslehre*. Zürich: Polygraphischer Verlag.
- In Style. (2022, Μάϊος 2). Τι ξέρετε για τη Μαρμπέγια της Ισπανίας;. Ανάκτηση από <https://www.instyle.gr/lifestyle/travel/ti-xerete-gia-ti-marbegia-tis-ispania/>
- inafed. (2022, Μάϊος 25). LOS CABOS. Ανάκτηση από <http://www.inafed.gob.mx/work/enciclopedia/EMM03bajacaliforniasur/municipios/03008a.html>
- Jafari, J. (1997). *Annals of tourism research*. *Editots Page*, σσ. 6-11.
- Kenney, J., & Reid, M. (1986). *Training Interventions*. London: Institute of Personnel Management.
- kriti traveller. (2021, Μάρτιος 16). Τα 10 Αξιοθέατα Που Πρέπει Να Δείτε Στην Κρήτη Όταν Την Επισκεφτείτε. Ανάκτηση από <https://www.krititraveller.gr/2021/03/10.html>
- Latchem, C., & Lockwood, F. (1998). *Staff Development in Open and Flexible Learning*. London: Routledge.
- Los Cabos. (2022, Μαΐος 24). El Arco de Cabo San Lucas. Ανάκτηση από <https://www.visitaloscabos.travel/que-hacer/el-arco-de-cabo-san-lucas/>
- Marinaki, K. (2022, Φεβρουάριος). Γαλλία: τουρισμός στις αποχρώσεις του «μπλε και του πράσινου» για το 2022. Ανάκτηση από

<https://livetotravelandtaste.com/2022/02/28/%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%87%CF%81%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85/>

Mathis, & Jackson. (2000). *Human Resource Management*. South Western Edition.

money tourism. (2022, Φεβρουάριος 1). Ξεπέρασε τα 30 εκατομμύρια ο αριθμός των τουριστών στην Τουρκία το 2021 | Πάνω από 90% η αύξηση | Υπολείπεται σημαντικά του 2019. Ανάκτηση από <https://money-tourism.gr/xeperase-ta-30-ekatommyria-o-arithmos-ton-toyriston-stin-toyrkia-to-2021-pano-90-ayxisi-ypoleipetai-simantika-2019/>

money tourism. (2022, Μάρτιος 11). Το “πανόραμα” των στοιχείων του Τουρισμού το 2021 | Υψηλότερη και από το 2019 η ικανοποίηση των τουριστών από τα ελληνικά ξενοδοχεία. Ανάκτηση από <https://money-tourism.gr/to-quot-panorama-quot-ton-stoicheion-toyristoy-to-2021-ypsiloteri-to-2019-ikanopoiisi-ton-toyriston-ta-ellinika-xenodocheia/>

naftemporiki. (2021, Σεπτέμβριος 21). Διπλάσιους επισκέπτες αναμένουν το 2022 τα αεροδρόμια στο Ντουμπάι. Ανάκτηση από <https://m.naftemporiki.gr/story/1779091/diplasious-episkeptes-anamenoun-to-2022-ta-aerodromia-sto-ntoumpai>

naftemporiki. (2022, Ιανουάριος 21). Πάνω από 14 εκατ. τουρίστες το 2021 στην Ελλάδα - Ποιοι άφησαν το περισσότερο χρήμα. Ανάκτηση από <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1823886/pano-apo-14-ekat-touristes-to-2021-stin-ellada-poiioi-afisan-to-perissotero-xrima>

Peters, A. (2022, Μάιος 23). 20 κορυφαία τουριστικά αξιοθέατα στο Ντουμπάι. Ανάκτηση από <https://el.tripnholidays.com/1612-dubai-uae-dub-dubai-el>

Polis media. (2021, Δεκέμβριος 8). Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα μειώνουν την εργάσιμη εβδομάδα στις 4,5 ημέρες. Ανάκτηση από <https://www.polismedia.gr/ta-inomena-aravika-emirata-meionoun-tin-ergasimi-evdomada-stis-4-5-imeres/>

Rodokanakis, S., & Vlachos, V. (2010). A Non-experimental evaluation of education and training in Greece: The cases of Northern Aegean and Crete. *Regional and Sectoral Economic Studies*, 10(1), σσ. 41 - 60.

SETE. (2019). *ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*. Ανάκτηση 4 28, 2022, από www.sete.gr.

Sete.gr. (2008). “*International Recommendations for Tourism Statistics, 2008*” (IRTS). Ανάκτηση από ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ.

- statista. (2022, Μάϊος 23). Tourism statistics in Europe. Ανάκτηση από <https://www.statista.com/>
- Study tours. (2017, Ιανουάριος 18). Αξιοθέατα στο Λονδίνο - Top 10. Ανάκτηση από <https://studytours.gr/el/blog/top-10-london-attractions>
- Tiqets. (2022, Μάϊος 23). Εισιτήρια για Burj Khalifa: 125 + Ενυδρείο Ντουμπάι. Ανάκτηση από <https://www.tiqets.com/el/dubai-attractions-c60005/tickets-for-burj-khalifa-124th-125th-floor-dubai-aquarium-p974503/>
- Top Traveller. (2022, Μάϊος 24). Τα 8 Σημαντικότερα Αξιοθέατα στη Βιέννη. Ανάκτηση από <https://toptraveller.gr/go/europe/austria/vienna/axiotheata/>
- Top World Traveling. (2022, Μάϊος 24). 15 καλύτερα πράγματα να κάνετε στη Μαρμπέγια (Ισπανία). Ανάκτηση από <https://el.topworldtraveling.com/articles/travel-guides/15-best-things-to-do-in-marbella-spain.html>
- Touristorama. (2022, Μάϊος 26). Κρήτη. Ανάκτηση από <https://www.touristorama.com/%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7>
- travel for. (2022, Μάϊος 23). DUBAI, UAE. Ανάκτηση από <https://travelfor.gr/destination/dubai-uae>
- travelkiki. (2022, Μάϊος 24). Παρίσι, Top 10 στην πόλη του φωτός! Ανάκτηση από <https://www.travelkiki.com/gr/blog/inspiration/ta-top-omorfotera-aksiodeata-sto-parisi-tis-gallias/>
- Travelo. (2022, Μάϊος 25). Φιλιππούπολη Βουλγαρίας: Ιστορία, αξιοθέατα και πρόσβαση. Ανάκτηση από <https://www.travelo.gr/filippoupoli-voulgarias-istoria-axiotheata-prosvasi/>
- travelpass. (2018, Αύγουστος 26). Τα 10 καλύτερα αξιοθέατα στη Ρώμη. Ανάκτηση από <https://www.travelpass.gr/2018/08/ta-10-kalytera-axiotheata-sti-romi/>
- Tripnholidays. (2022, Μάϊος 24). 10 κορυφαία αξιοθέατα σε Κανκούν. Ανάκτηση από <https://el.tripnholidays.com/1030-cancun-mex-qr-cancun-el>
- Umano. (2022, Μάϊος 25). Μπαλί: Ο οικονομικός προορισμός της Ινδονησίας. Ανάκτηση από <https://umano.gr/bali-o-oikonomikos-proorismos-tis-indonisiias/>
- Versus travel. (2022, Μάϊος 24). Ηνωμένο Βασίλειο. Ανάκτηση από <https://www.versustravel.eu/>
- Vinesh, A. (2014). Role of training & development in an organizational development. *International Journal of Management and International Business Studies*, 4(2), σσ. 213 - 220.
- wikipedia. (2022, 1 15). Ανάκτηση από <https://el.wikipedia.org:https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

- Wiley, C. (1993). Training for the '90s. How leading companies focus on quality improvement, technological change, and customer service. *Employment Relations Today*, 20, σσ. 79-96.
- Αγαγιώτου, Σ. (2020). Η σημασία της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων και την αύξηση της παραγωγικότητας: Μια μελέτη περίπτωσης. *International Journal of Education Innovation*, 2(4), σσ. 108 - 118.
- Αιγινήτης, Ν. (1929). *Γενικές Αρχές Τουριστικής Επιστήμης*. Αθήνα.
- Αποστολάκη, Μ. (2007). *Δίκτυο Αειφόρων Νήσων*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Βελόγλου, Μ. (2020). *Το ανθρώπινο δυναμικό ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις τουριστικές επιχειρήσεις και η επίδραση της τεχνολογίας στην απασχόληση ανθρώπινου δυναμικού*. Πτυχιακή Εργασία, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Ηράκλειο.
- Βενετσανοπούλου, Μ. (2006). *Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Ενναλακτικές Μορφές Τουρισμού, (ιστορική Εξέλιξη - Θεσμικό Πλαίσιο)*. Αθήνα: Interbook.
- Ηγουμενάκης, Ν., Κρακαβίτης, Κ., & Λύτρας, Π. (1999). *Εισαγωγή στον τουρισμό*. Αθήνα: Interbooks.
- INESETE. (2022, 3 9). Ανάκτηση από <https://insete.gr/>: <https://insete.gr/statistika-eisexomenou-tourismou/>
- IOBE. (2012, Σεπτέμβριος). Η επίδραση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία. Ανάκτηση από http://iobe.gr/docs/research/res_05_e_01092012rep_gr.pdf
- IOBE. (2021, Απρίλιος). Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Ανάκτηση από http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_27042021_REP_GR.pdf
- Ιορδάνογλου, Δ. (2008). *Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού στις σύγχρονες οργανώσεις- νέες τάσεις και πρακτικές*. Αθήνα: Κριτική.
- Καθημερινή. (2022, 4 13). Ανάκτηση από <https://www.kathimerini.gr/culture/493055/i-istoriki-exelixa-toy-toyris moy/>: <https://www.kathimerini.gr/culture/493055/i-istoriki-exelixa-toy-toyris moy/>
- Καλαντζή, Γ. (2020, Μάρτιος 11). Κανκούν: Οι λόγοι που συναρπάζει τους ταξιδιώτες! Ανάκτηση από <https://www.travelstyle.gr/cancun-oi-logoi-pou-sinarpazei-tou-taksidiwtes/>
- Κασιμάτη, Ε., & Σιδέρης, Δ. (2015). *Προς ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης στον Τουρισμό: Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τουριστικό προϊόν στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.
- Κεφαλά, Ν. (2022, Μάιος 26). Αξιοθέατα στη Ρόδο. Ανάκτηση από <https://www.xn--pxavbfn.com.gr/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1.html>

- Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον*. Αθήνα: Κριτική.
- Κολτσιδόπουλος, Γ. (2005). *Τουρισμός Θεωρητική Προσέγγιση*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Κουτούλας, Δ. (2022, 4 12). *Ανοικτά ακαδημαϊκά μαθήματα*. Ανάκτηση από e-class.upatras.gr: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjdwY602J33AhVDlf0HHcFdBDkQFnoECAMQAQ&url=https%3A%2F%2Fclass.upatras.gr%2Fmodules%2Fdocument%2Ffile.php%2FBMA547%2F%25CE%2591%25CE%259D%25CE%259F%25CE%2599%25CE%259A%25CE%25A4%25CE>
- Κωνσταντινούπολη. (2022, Μάιος 25). SULTANAHMET CAMII (ΜΠΛΕ ΤΖΑΜΙ). Ανάκτηση από <https://mykonstantinoupoli.blogspot.com/2013/11/sultanahmet-camii.html>
- Λαγός, Δ. (2005). *Τουριστική Οικονομική*. Αθήνα: Κριτική.
- Λαλούμης, Δ. (2015). *Διοίκηση Προσωπικού Τουριστικών Επιχειρήσεων*. Interbooks.
- Μπουραντάς, Δ., & Παπαλεξανδρή, Ν. (2003). *Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων*. Αθήνα: Μπένου.
- Νικολαΐδης, Ε. (2017). *τουρισμός και ανάπτυξη βασικά μεγέθη, κλαδικές διασυνδέσεις, σηροτροφικό σύστημα και το παράδειγμα της Κρήτης*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
- Ξυροτύρη-Κουφίδου, Σ. (2001). *Διοίκηση ανθρώπινων πόρων – η πρόκληση του 21ου αιώνα στο εργασιακό περιβάλλον*. Ανικούλα.
- Οικονομάκη, Ε. Δ. (2022, Μάιος 12). Ανάκτηση από <https://www.euro2day.gr/news/world/article/2132164/se-trohia-anakampshs-oyropaikos-toyrismos.html>
- Οικονομικός Ταχυδρόμος. (2022, Μάιος 23). Η Κωνσταντινούπολη κρατά «ζωντανό» τον τουρισμό της Τουρκίας. Ανάκτηση από <https://www.ot.gr/2021/08/23/diethni/i-konstantinoupoli-krata-zontano-ton-tourismo-tis-tourkias/>
- Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού του ΟΗΕ. (2022, 2 15). *Παγκόσμιος οργανισμός Τουρισμού του ΟΗΕ*. Ανάκτηση από <https://www.e-unwto.org>: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145>
- Παπαλεξανδρή, Ν., & Μπουραντάς, Δ. (2002). *Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων*. Αθήνα: Μπένου.
- Πολύζος, Σ. (2015). *Αστική ανάπτυξη*. Αθήνα: Κριτική.
- Πρέβεζα, Α. (2019). Στη Βιέννη θα νιώσεις ότι βρίσκεσαι σε παραμύθι. Ανάκτηση από <https://iprop.gr/travel/sti-vienni-tha-nioseis-oti-vriskesai-se-paramythi/>
- Σαρμανιώτης, Χ. (2012). *Μάνατζμεντ. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- ΣΕΔΗΚ. (2021, Μάιος 17). Αυξήθηκαν οι εισαγωγές Ελληνικού ελαιολάδου στην Αγγλία. Ανάκτηση από <https://www.sedik.gr/neo/el/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF->

%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%AD%CF%89%
CE%BD/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF-
%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%AD%CF%89%
CE%BD-2015/41-%CE%BD%CE%AD%CE%B1-2015-%CE%B2/2164

ΣΕΤΕ. (2011, Ιανουάριος 12). Ελληνικός Τουρισμός 2020: Πρόταση για το νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Ανάκτηση από <https://sete.gr/el/kentro-tyrou/deltia-tyrou-anakoinoseis/news-repository/2011/ellinikos-tourismos-2020-protasi-gia-to-neo-anaptuxiako-montelo/>

ΣΕΤΕ. (2022, 4 12). Ανάκτηση από <https://sete.gr/>: <https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy>

Τσετσέκου, Φ. Π. (1976). *ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*. Αθήνα.

Χατζηδάκης, Α. (2015). *Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. Τάσεις της τουριστικής κίνησης 2008-2015*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Χατζηπαντελή, Π. Σ. (1999). *Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού* (Α' εκδ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.